

Vznik a zánik malých a stredných podnikov na Slovensku v r. 2018

Bratislava, november 2019

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2019

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov, tabuliek a skratiek	4
Úvod	7
1 Stav a vývoj početnosti malých a stredných podnikov	8
1.1 Fyzické osoby - podnikatelia	9
1.2 Právnické osoby – podniky.....	11
2 Vznik malých a stredných podnikov na Slovensku	14
2.1 Vznik MSP podľa veľkostnej kategórie	16
2.2 Vznik MSP podľa právnych foriem.....	18
2.3 Vznik MSP podľa odvetvovej štruktúry	19
2.4 Vznik MSP podľa sídla.....	21
3 Zánik malých a stredných podnikov na Slovensku	24
3.1 Zánik MSP podľa právnych foriem	27
3.2 Zánik MSP podľa odvetvovej štruktúry	29
3.3 Zánik MSP podľa sídla	31
4 Dynamika vývoja a čistý prírastok vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku	33
4.1 Čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa právnych foriem	34
4.2 Čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa odvetvovej štruktúry	37
4.3 Čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa sídla.....	43
5 Finančné ukazovatele vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov	50
5.1 Finančné ukazovatele vzniknutých MSP	51
5.1.1 Stav finančných ukazovateľov vzniknutých MSP.....	51
5.1.2 Vývoj finančných ukazovateľov vzniknutých MSP	52
5.2 Finančné ukazovatele zaniknutých podnikateľských subjektov	54
Záver	56

Zoznam grafov, tabuliek a skratiek

Zoznam grafov

Graf č. 1: Vývoj počtu MSP v r. 2008-2018 v SR.....	9
Graf č. 2: Vývoj počtu FO a PO MSP na Slovensku v r. 2008-2018.....	9
Graf č. 3: Vývoj počtu živnostníkov (MSP) v r. 2008-2018.....	10
Graf č. 4: Vývoj počtu podnikateľov - slobodné povolania a SHR v r. 2008-2018.....	10
Graf č. 5: Vývoj počtu PO MSP v r. 2008-2018.....	11
Graf č. 6: Vývoj počtu spol. s r.o. v r. 2008-2018.....	12
Graf č. 7: Vývoj počtu a.s., ZO, družstiev a ostatných foriem PO v r. 2008-2018 v SR.....	12
Graf č. 8: Vývoj počtu vzniknutých MSP v r. 2008-2018 v SR.....	14
Graf č. 9: Vývoj vznikov MSP po mesiacoch v r. 2008-2018 v SR.....	15
Graf č. 10: Vývoj vzniknutých FO - podnikateľov MSP v r. 2008-2018 v SR.....	15
Graf č. 11: Vývoj vzniknutých PO MSP v r. 2008-2018 v SR.....	16
Graf č. 12: Vývoj počtu vzniknutých mikropodnikov v r. 2008-2018 v SR.....	17
Graf č. 13: Vývoj počtu vzniknutých malých a stredných podnikov v r. 2008-2018 v SR.....	17
Graf č. 14: Vývoj počtu vzniknutých živnostníkov a PO v r. 2008-2018 v SR.....	18
Graf č. 15: Vývoj počtu vzniknutých slobodných povolani a SHR v r. 2008-2018 v SR.....	19
Graf č. 16: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa odvetví v r. 2008-2018 v SR.....	21
Graf č. 17: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa sídla v r. 2008-2018 v SR.....	22
Graf č. 18: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov v r. 2008-2018 v SR.....	24
Graf č. 19: Priebeh zánikov MSP po mesiacoch v r. 2008-2018 v SR.....	25
Graf č. 20: Vývoj počtu zaniknutých FO-podnikateľov v r. 2008-2018 v SR.....	26
Graf č. 21: Vývoj počtu zaniknutých PO v r. 2008-2018 v SR.....	27
Graf č. 22: Vývoj počtu zaniknutých živnostníkov a PO v r. 2008-2018 v SR.....	28
Graf č. 23: Vývoj počtu zaniknutých slobodných povolani a SHR v r. 2008-2018 v SR.....	28
Graf č. 24: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa odvetví v r. 2008-2018 v SR.....	30
Graf č. 25: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa sídla v r. 2008-2018 v SR.....	31
Graf č. 26: Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov v SR v r. 2008-2018.....	33
Graf č. 27: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v SR v r. 2008-2018.....	33
Graf č. 28: Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých FO - živnostníkov v r. 2008-2018 v SR.....	35
Graf č. 29: Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých FO - slobodných povolani v r. 2008-2018 v SR.....	35
Graf č. 30: Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých FO - SHR v r. 2008-2018 v SR.....	36
Graf č. 31: Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých PO v r. 2008-2018 v SR.....	37
Graf č. 32: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v pôdohospodárstve v r. 2008-2018 v SR.....	37
Graf č. 33: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v priemysle v r. 2008-2018 v SR.....	38
Graf č. 34: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v stavebníctve v r. 2008-2018 v SR.....	38
Graf č. 35: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v obchode v r. 2008-2018 v SR.....	39
Graf č. 36: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v doprave a informáciách v r. 2008-2018 v SR.....	39
Graf č. 37: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v ubytovaní a stravovaní v r. 2008-2018 v SR.....	40
Graf č. 38: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v obchodných službách v r. 2008-2018 v SR.....	40
Graf č. 39: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v ostatných službách v r. 2008-2018 v SR.....	41
Graf č. 40: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov podľa odvetví v r. 2008-2018 v SR.....	41
Graf č. 41: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Banskobystrickom kraji v r. 2008-2018.....	44
Graf č. 42: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Bratislavskom kraji v r. 2008-2018.....	44
Graf č. 43: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Košickom kraji v r. 2008-2018.....	45
Graf č. 44: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Nitrianskom kraji v r. 2008-2018.....	45
Graf č. 45: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Prešovskom kraji v r. 2008-2018.....	46
Graf č. 46: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Trenčianskom kraji v r. 2008-2018.....	46
Graf č. 47: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Trnavskom kraji v r. 2008-2018.....	47
Graf č. 48: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Žilinskom kraji v r. 2008-2018.....	47

<i>Graf č. 49: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov podľa sídla v r. 2008-2018.....</i>	<i>48</i>
<i>Graf č. 50: Vývoj podielu podnikov s kladným VH v r. 2016 – 2018 (vzniknuté)</i>	<i>54</i>
<i>Graf č. 51: Vývoj podielu podnikov s kladným VH v r. 2016 - 2018 (zaniknuté).....</i>	<i>55</i>

Zoznam tabuliek

<i>Tab. č. 1: Počet podnikateľských subjektov podľa veľkostnej kategórie a právnych foriem v roku 2018.....</i>	<i>8</i>
<i>Tab. č. 2: Prehľad počtu FO - podnikateľov podľa právnych foriem v r. 2018</i>	<i>9</i>
<i>Tab. č. 3: Index vývoja FO - podnikateľov v SR</i>	<i>10</i>
<i>Tab. č. 4: Prehľad počtu PO MSP podľa jednotlivých právnych foriem v roku 2018</i>	<i>11</i>
<i>Tab. č. 5: Index vývoja jednotlivých typov PO v SR.....</i>	<i>13</i>
<i>Tab. č. 6: Počet vznikov MSP v jednotlivých mesiacoch r. 2018 v SR</i>	<i>14</i>
<i>Tab. č. 7: Počet vznikov MSP podľa veľkosti v r. 2008-2018 v SR.....</i>	<i>16</i>
<i>Tab. č. 8: Index vývoja vzniknutých MSP podľa veľkosti v SR.....</i>	<i>17</i>
<i>Tab. č. 9: Počet vznikov MSP podľa právnych foriem v r. 2008-2018 v SR.....</i>	<i>18</i>
<i>Tab. č. 10: Index vývoja vzniknutých MSP podľa právnych foriem v SR.....</i>	<i>19</i>
<i>Tab. č. 11: Počet vznikov MSP podľa odvetví v r. 2008-2018 v SR.....</i>	<i>20</i>
<i>Tab. č. 12: Index vývoja vzniknutých MSP podľa odvetví v SR.....</i>	<i>21</i>
<i>Tab. č. 13: Počet vznikov MSP podľa sídla v r. 2008-2018 v SR.....</i>	<i>22</i>
<i>Tab. č. 14: Index vývoja vzniknutých MSP podľa sídla v SR</i>	<i>23</i>
<i>Tab. č. 15: Počet zaniknutých podnikateľských subjektov v jednotlivých mesiacoch r. 2018 v SR.....</i>	<i>25</i>
<i>Tab. č. 16: Počet zaniknutých podnikateľských subjektov podľa právnych foriem v r. 2008-2018 v SR.....</i>	<i>27</i>
<i>Tab. č. 17: Index vývoja zaniknutých podnikateľských subjektov podľa právnych foriem v SR.....</i>	<i>29</i>
<i>Tab. č. 18: Počet zaniknutých podnikateľských subjektov podľa odvetví v r. 2008-2018 v SR.....</i>	<i>29</i>
<i>Tab. č. 19: Index vývoja zaniknutých podnikateľských subjektov podľa odvetví v SR</i>	<i>30</i>
<i>Tab. č. 20: Počet zaniknutých podnikateľských subjektov podľa sídla v r. 2008-2018 v SR.....</i>	<i>31</i>
<i>Tab. č. 21: Index vývoja zaniknutých podnikateľských subjektov podľa sídla v SR.....</i>	<i>32</i>
<i>Tab. č. 22: Prehľad počtu vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov s ohľadom na čistý prírastok v SR v r. 2008-2018.....</i>	<i>34</i>
<i>Tab. č. 23: Index vývoja vzniknutých, zaniknutých podnikateľských subjektov a čistého prírastku v SR.....</i>	<i>34</i>
<i>Tab. č. 24: Čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa odvetví v r. 2008-2018 v SR.....</i>	<i>37</i>
<i>Tab. č. 25: Najväčší čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa odvetví v r. 2017 a 2018 v SR.....</i>	<i>42</i>
<i>Tab. č. 26: Dynamika ČP podľa odvetví 2017/2018 (krátkodobá)</i>	<i>42</i>
<i>Tab. č. 27: Najväčší čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa odvetví v r. 2008 a 2018 v SR.....</i>	<i>42</i>
<i>Tab. č. 28: Dynamika ČP podľa odvetví 2008/2018 (dlhodobá)</i>	<i>43</i>
<i>Tab. č. 29: Čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa sídla v r. 2008-2018 v SR.....</i>	<i>43</i>
<i>Tab. č. 30: Najväčší čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa sídla v r. 2017 a 2018 v SR</i>	<i>48</i>
<i>Tab. č. 31: Dynamika ČP podľa sídla 2017/2018 (krátkodobá)</i>	<i>49</i>
<i>Tab. č. 32: Najväčší čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa sídla v r. 2008 a 2018 v SR</i>	<i>49</i>
<i>Tab. č. 33: Dynamika ČP podľa sídla 2008/2018 (dlhodobá)</i>	<i>49</i>
<i>Tab. č. 34: Prehľad počtu subjektov vstupujúcich do spracovania k stavu finančných ukazovateľov vzniknutých MSP.....</i>	<i>51</i>
<i>Tab. č. 35: Stredné hodnoty vybraných finančných ukazovateľov novozaložených MSP v r. 2016-2018 (stav)...</i>	<i>52</i>
<i>Tab. č. 36: Prehľad počtu subjektov vstupujúcich do spracovania k vývoju finančných ukazovateľov MSP vzniknutých v r. 2016</i>	<i>52</i>
<i>Tab. č. 37: Stredné hodnoty vybraných finančných ukazovateľov MSP vzniknutých v roku 2016 (vývoj)</i>	<i>54</i>
<i>Tab. č. 38: Prehľad počtu subjektov vstupujúcich do spracovania k vývoju finančných ukazovateľov zaniknutých subjektov v roku 2018</i>	<i>54</i>
<i>Tab. č. 39: Stredné hodnoty vybraných finančných ukazovateľov zaniknutých subjektov v roku 2018 (vývoj)</i>	<i>55</i>

Zoznam skratiek

ČP	čistý prírastok
FO	fyzická(é) osoba(y)
L2	likvidita 2. stupňa
L3	likvidita 3. stupňa
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
MSP	malé a stredné podniky
p. č.	poradové číslo
PO	právnická(é) osoba(y)
SBA	Slovak Business Agency
SHR	samostatne hospodáriaci roľník/roľníci
SR	Slovenská republika
SZČO	samostatne zárobkovo činná(é) osoba(y)
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
VH	výsledok hospodárenia

Úvod

„Vznik a zánik malých a stredných podnikov na Slovensku“ je pravidelným analyticko-štatistickým dokumentom zameraným na analýzu početnosti vznikov a zánikov malých a stredných podnikov na Slovensku, kvantifikáciu čistého prírastku a finančných ukazovateľov vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov podľa štyroch kritérií – veľkostnej kategórie, právnych foriem, odvetvovej štruktúry a sídla. Publikácia okrem stavu analyzuje aj vývoj, ktorý je doplnený o prijaté legislatívne opatrenia vplyvajúce na vznik a zánik podnikateľských subjektov na Slovensku. Analýza tak umožňuje nielen identifikovať veľkostné kategórie, právne formy, odvetvia či regióny, ktoré sú na Slovensku podnikateľsky najviac alebo najmenej žiadané, ale odhaľuje aj dopad legislatívy na podnikateľské prostredie. Okrem podrobnej analýzy početnosti vznikov, zánikov a čistého prírastku, obsahuje analýza aj kvantifikáciu finančných ukazovateľov vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku, na základe ktorej možno identifikovať finančné zdravie podnikov za prvé a posledné tri roky existencie.

Hlavným cieľom tohtoročnej publikácie je na základe informácií z Registra organizácií Štatistického úradu SR analyzovať, porovnať a zhodnotiť vplyv vzniknutých a zaniknutých malých a stredných podnikov na podnikateľské prostredie na Slovensku a zároveň identifikovať spoločné črty a odlišnosti vo vývoji finančných ukazovateľov vzniknutých a zaniknutých podnikov za obdobie rokov 2016-2018. Dokument je rozdelený do piatich kapitol. Prvá kapitola má informačný charakter a venuje sa aktuálnemu stavu MSP na Slovensku. Druhá kapitola sa zameriava na podrobnú analýzu vznikov MSP v členení podľa spomínaných štyroch kritérií. V tretej kapitole sa venujeme analýze zánikov podnikateľských subjektov v totožnom členení s výnimkou kategorizácie podľa veľkosti. Štvrtá kapitola má sumarizačný charakter a agreguje údaje o vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektoch v podobe čistého prírastku. Obsahom záverečnej kapitoly je analýza finančných ukazovateľov vzniknutých a zaniknutých podnikov v rokoch 2016 - 2018.

1 Stav a vývoj početnosti malých a stredných podnikov

V roku 2018 bolo na Slovensku evidovaných celkom 560 521 aktívnych podnikateľských subjektov – z nich až 559 841 spadalo do kategórie malých a stredných podnikov (ďalej len „MSP“), čo predstavuje 99,9 % z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov. Počet MSP v medziročnom porovnaní klesol o 1,3 % (resp. o 7 290 podnikateľských subjektov). Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií mali najväčšie zastúpenie mikropodniky (0-9 zamestnancov) s celkovým počtom 542 525 podnikateľských subjektov, ktoré v relatívnom vyjadrení tvorili 96,8 % všetkých podnikateľských subjektov. Druhou najpočetnejšou kategóriou boli malé podniky (10-49 zamestnancov), ktoré tvorili 2,6 % z celkového počtu podnikateľských subjektov (resp. 14 328 podnikateľských subjektov). V roku 2018 pôsobilo na Slovensku aj 2 988 podnikateľských subjektov spadajúcich do kategórie stredných podnikov (50-249 zamestnancov), ktoré tvorili 0,5 % celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov.

Tab. č. 1: Počet podnikateľských subjektov podľa veľkostnej kategórie a právnych foriem v roku 2018

Veľkostné kategórie / právne formy	Podniky	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	Spolu	
					abs.	%
Mikropodniky	213 462	302 677	22 703	3 683	542 525	96,8 %
Malé podniky	13 062	1 236	20	10	14 328	2,6 %
Stredné podniky	2 940	47	1	0	2 988	0,5 %
SPOLU MSP	229 464	303 960	22 724	3 693	559 841	99,9 %
Veľké podniky	679	1	0	0	680	0,1 %
SPOLU	230 143	303 961	22 724	3 693	560 521	100,0 %

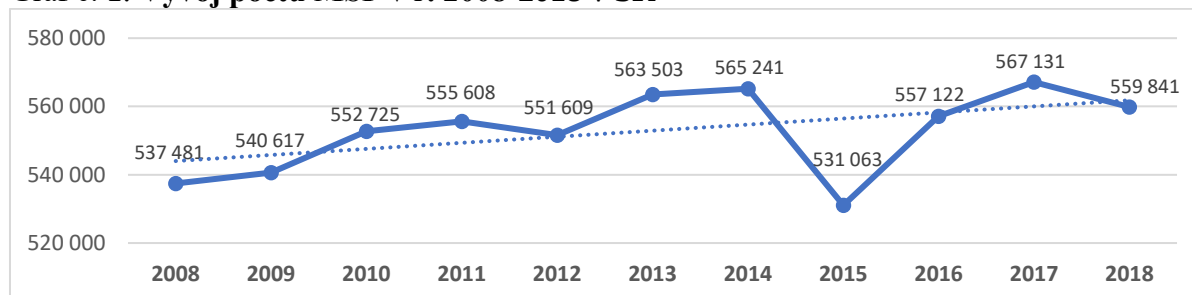
Zdroj: SBA na základe údajov ŠÚ SR

Z hľadiska jednotlivých právnych foriem mali najväčšie zastúpenie živnostníci, ktorí predstavujú dlhodobo najobľúbenejšiu formu podnikania na Slovensku. V roku 2018 pôsobilo na Slovensku 303 961 živnostníkov – z nich 303 960 splnilo kritériá pre zaradenie do veľkostnej kategórie MSP. Podiel živnostníkov na celkovom počte aktívnych MSP predstavoval v roku 2018 viac ako polovicu všetkých MSP (54,3 %). Po živnostníkoch dosiahli najvyšší počet evidovaných podnikateľských subjektov podniky v počte 230 143 – z nich 229 464 spadalo do kategórie MSP. Podniky tvorili v rámci MSP 41,0 % všetkých aktívnych MSP. V menšej miere sa na celkovom počte MSP podieľali slobodné povolania a samostatne hospodáriaci roľníci, ktorí tvorili 4,1 % (22 724 podnikateľských subjektov) resp. 0,7 % (3 693 podnikateľských subjektov).

Vývoj počtu MSP mal za posledných 11 rokov rastúci trend. V porovnaní s rokom 2008 vzrástol počet MSP v roku 2018 o 4,2 % (resp. 22 360 subjektov). K poklesu v počte MSP došlo v rokoch 2012, 2015 a tiež poslednom analyzovanom roku – 2018. Zatiaľ čo v roku 2012 šlo len o mierny pokles, v roku 2015 bol tento pokles markantnejší (o 34 178 subjektov), čo bolo spôsobené hlavne vplyvom zavedenia novej metodiky Štatistického úradu SR pre stanovenie aktivity subjektu.¹ V medziročnom porovnaní bol zaznamenaný mierny pokles počtu MSP (o 1,3 %), spôsobený hlavne úbytkom aktívnych MSP. Prehľad vývoja počtu MSP na Slovensku v rokoch 2008-2018 znázorňuje graf č. 1.

¹ Za ekonomicky aktívny subjekt považuje ŠÚ SR subjekt, ktorý mal v sledovanom referenčnom období zamestnancov, tržby alebo investície. K stanoveniu aktivity využíva ŠÚ SR aj údaje z administratívnych zdrojov o platiteľoch zdravotného poistenia.

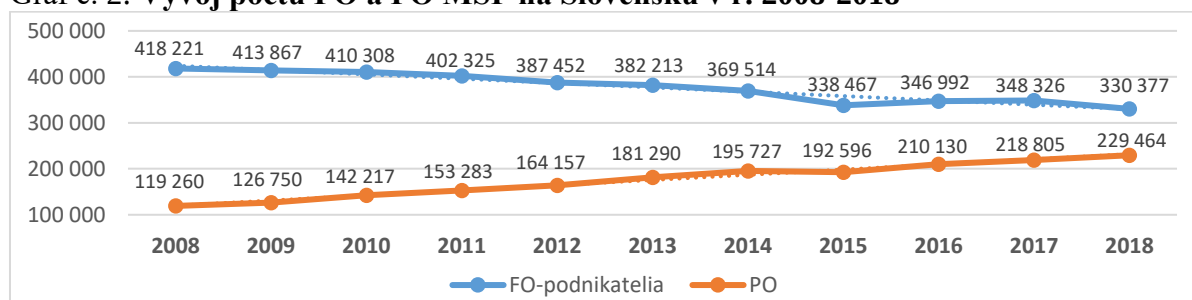
Graf č. 1: Vývoj počtu MSP v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov ŠÚ SR

Viac ako polovicu (59,0 %) z celkového počtu aktívnych MSP tvorili fyzické osoby – podnikatelia (živnostníci, slobodné povolania a SHR). Zvyšok (41,0 %) tvorili právnické osoby. Z dlhodobého hľadiska možno badať odlišný trend vo vývoji FO – podnikateľov a PO. Zatiaľ čo počet FO – podnikateľov má dlhodobý klesajúci trend, počet PO s výnimkou roka 2015 každoročne rastie. V roku 2018 sa rozdiel v počte FO – podnikateľov a PO ešte viac znížil, čo bolo spôsobené medziročným poklesom počtu FO – podnikateľov o 5,2 % (resp. o 17 949 podnikateľských subjektov) a rastom počtu PO o 4,9 % (resp. o 10 659 podnikateľských subjektov). Vývoj počtu FO – podnikateľov a PO MSP znázorňuje graf č. 2.

Graf č. 2: Vývoj počtu FO a PO MSP na Slovensku v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov ŠÚ SR

1.1 Fyzické osoby - podnikatelia

V roku 2018 počet aktívnych FO – podnikateľov klesol o 5,2 % resp. o 17 949 podnikateľských subjektov. Z celkového počtu 330 377 FO – podnikateľov pôsobilo v roku 2018 na Slovensku 303 960 živnostníkov (MSP), 22 724 osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a 3 693 samostatne hospodáriacich roľníkov. Napriek tomu, že sa počet slobodných povolanií v období rokov 2008-2018 vyznačoval rastúcim trendom, počet živnostníkov a samostatne hospodáriacich roľníkov dlhodobo klesal. Najväčší podiel na celkovom počte FO – podnikateľov dosiahli živnostníci – na úrovni 92,0 %. Slobodné povolania predstavovali 6,9 % celkového počtu FO – podnikateľov a samostatne hospodáriaci roľníci 1,1 %.

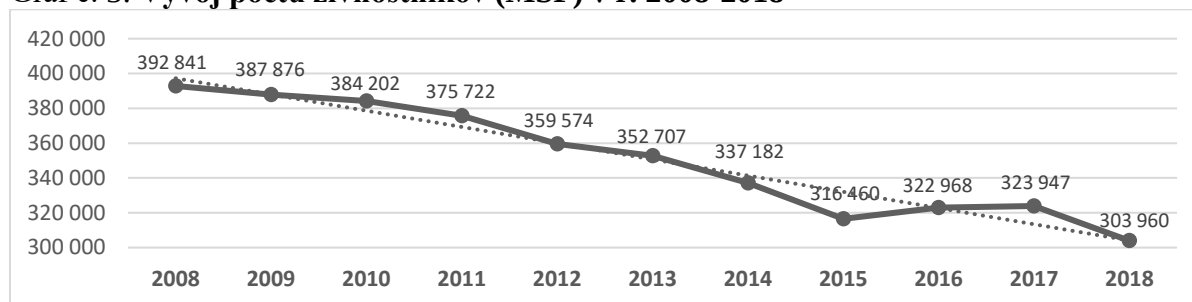
Tab. č. 2: Prehľad počtu FO - podnikateľov podľa právnych foriem v r. 2018

Typ FO	abs.	%
Živnostníci (MSP)	303 960	92,0 %
Slobodné povolania	22 724	6,9 %
Samostatne hospodáriaci roľníci	3 693	1,1 %
SPOLU	330 377	100,0 %

Zdroj: SBA na základe údajov ŠÚ SR

V roku 2018 zaznamenali spomedzi FO – podnikateľov medziročný nárast počtu podnikateľských subjektov len slobodné povolania. Počet živnostníkov medziročne klesol o 19 987 podnikateľských subjektov (resp. o 6,2 %). Živnostníci tvoria dlhodobu najpočetnejšiu skupinu FO – podnikateľov, preto je vývoj početnosti celej skupiny do značnej miery závislý práve od vývoja v počte živnostníkov. Vývoj počtu živnostníkov v rokoch 2008 – 2018 znázorňuje graf č. 3.

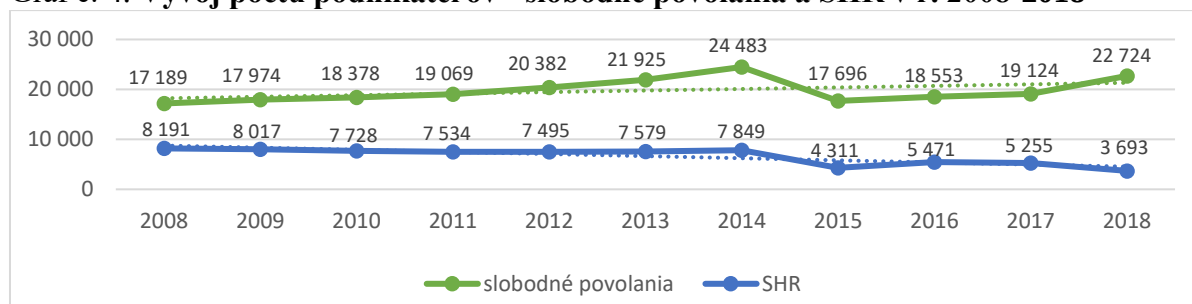
Graf č. 3: Vývoj počtu živnostníkov (MSP) v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov ŠÚ SR

Počet osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach po výraznom poklese v roku 2015 každoročne rastie. V roku 2018 vzrástol ich počet o 3 600 podnikateľských subjektov (resp. o 18,8 %). Vývoj v počte samostatne hospodáriacich roľníkov bol odlišný. Po krátkodobom náraste počtu samostatne hospodáriacich roľníkov v roku 2016, došlo rovnako ako v roku 2017, tak aj v roku 2018 k poklesu. Počet SHR medziročne klesol o 1 562 podnikateľských subjektov (resp. o 29,7 %).

Graf č. 4: Vývoj počtu podnikateľov - slobodné povolania a SHR v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov ŠÚ SR

Napriek tomu, že v absolútnej hodnote bol najväčší medziročný pokles zaznamenaný u živnostníkov, v relatívnom vyjadrení došlo k najväčšiemu úbytku u samostatne hospodáriacich roľníkov (o 29,7 %). Pokles v počte živnostníkov bol miernejší – na úrovni 6,2 %. Pozitívnym vývojom sa vyznačovali slobodné povolania, ktorých počet v relatívnom vyjadrení medziročne vzrástol o 18,8 %. Index vývoja jednotlivých typov FO – podnikateľov na Slovensku znázorňuje tabuľka č. 3.

Tab. č. 3: Index vývoja FO - podnikateľov v SR

Typ FO	2017	2018	Index 18/17	Zmena
Živnostníci (MSP)	323 947	303 960	0,938	↓ 6,2 %
Slobodné povolania	19 124	22 724	1,188	↑ 18,8 %
SHR	5 255	3 693	0,703	↓ 29,7 %
SPOLU	348 326	330 377	0,948	↓ 5,2 %

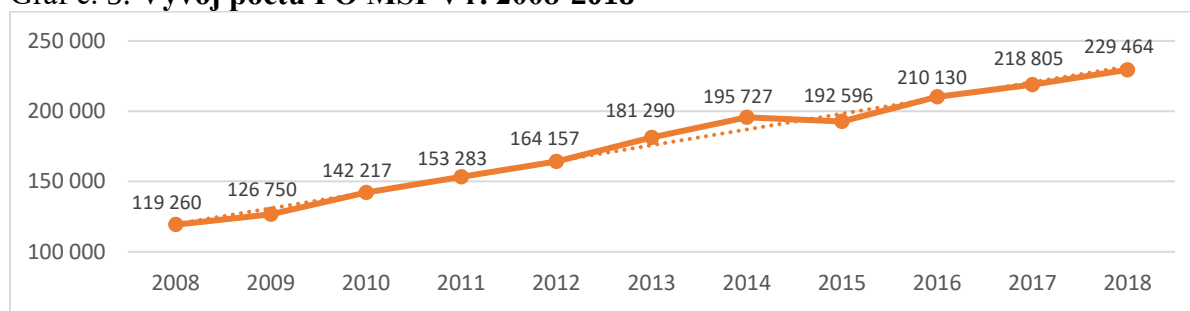
Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z celkového počtu FO – podnikateľov (MSP) spadalo na základe kritéria počtu zamestnancov do kategórie mikro podnikateľov 329 063 subjektov (99,6 %), malých podnikateľov 1 266 subjektov (0,4 %) a stredných podnikateľov 48 subjektov (0,01 %).

1.2 Právnické osoby – podniky

Podiel právnických osôb – podnikov v roku 2018 dosiahol 41,0 % z celkového počtu aktívnych MSP, čo je o 2,4 p. b. viac ako v roku 2017. Z dlhodobého hľadiska možno badať rastúci trend podielu právnických osôb na úkor FO – podnikateľov. K poklesu došlo len v roku 2015 vplyvom zavedenia novej metodiky ŠÚ SR pre stanovenie aktivity subjektu. MSP tvorili celkovo 99,7 % podiel (229 464 podnikateľských subjektov) z celkového počtu podnikov – právnických osôb. Počet právnických osôb MSP medziročne vzrástol o 10 659 (resp. o 4,9 %) z 218 805 podnikateľských subjektov v roku 2017 na 229 464 v roku 2018. Vývoj počtu PO spadajúcich do kategórie MSP na Slovensku za posledných 11 rokov znázorňuje graf č. 5.

Graf č. 5: Vývoj počtu PO MSP v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov ŠÚ SR

Dlhodobu najobľúbenejšou právnou formou sú spoločnosti s ručením obmedzeným, ktoré tvorili v roku 2018 až 91,6 % všetkých PO spadajúcich do kategórie MSP. Výrazným nárastom počtu podnikateľských subjektov sa v uplynulých rokoch vyznačovali zahraničné osoby, ktorých podiel na celkovom počte PO MSP medziročne vzrástol o 0,4 p. b. na 2,5 % (resp. 5 866 subjektov), čím sa po prvýkrát stali druhou najpočetnejšou skupinou PO MSP. Preskočili tak akciové spoločnosti, ktoré tvorili do roku 2017 druhú najpočetnejšiu skupinu. Podiel akciových spoločností v roku 2018 predstavoval 2,2 % - o 0,1 p. b. menej ako v predchádzajúcom roku. Prehľad počtu PO MSP podľa jednotlivých právnych foriem v roku 2018 znázorňuje tabuľka č. 4.

Tab. č. 4: Prehľad počtu PO MSP podľa jednotlivých právnych foriem v roku 2018

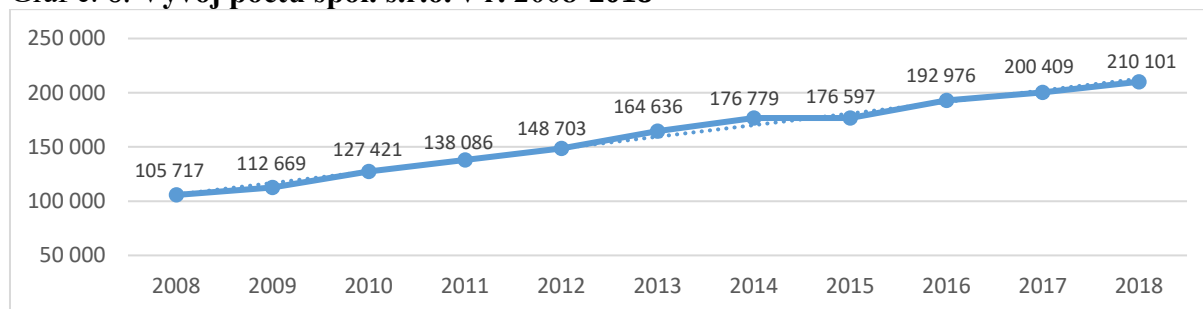
Typ PO	abs.	%
Spoločnosť s ručením obmedzeným	210 101	91,6 %
Zahraničné osoby	5 866	2,5 %
Akciová spoločnosť	5 067	2,2 %
Družstvo	1 374	0,6 %
Ostatné	7 056	3,1 %
SPOLU	229 464	100,0 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Spoločnosť s ručením obmedzeným je najobľúbenejšou formou podnikania právnických osôb a jej popularita neustále rastie. V celom sledovanom období (od roku 2008 do roku 2018) bol s výnimkou roka 2015 zaznamenaný kontinuálny rast počtu spoločností s ručením

obmedzeným. V dlhodobom horizonte došlo takmer k dvojnásobnému nárastu počtu spoločností s ručením obmedzeným – zo 105 717 spoločností v roku 2008 na 210 101 v roku 2018, čo je najvyššia hodnota za celé sledované obdobie. Nárast počtu spoločností s ručením obmedzeným bol zaznamenaný aj v krátkodobom horizonte – medziročne o 4,8 %. Vývoj počtu spoločností s ručením obmedzeným v r. 2008 - 2018 v SR znázorňuje graf č. 6.

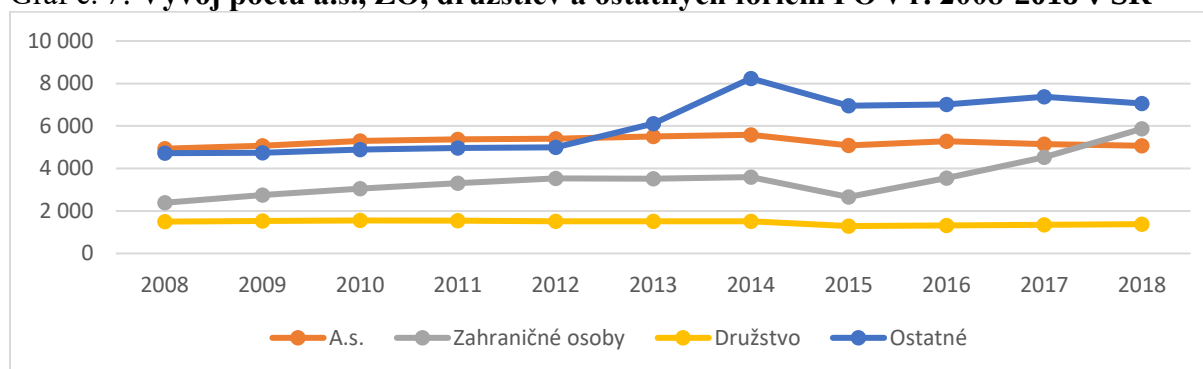
Graf č. 6: Vývoj počtu spol. s r.o. v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Pri ostatných formách podnikania PO v kategórii MSP je možno z dlhodobého hľadiska badať meniaci sa trend vo vývoji. Zatiaľ čo akciové spoločnosti a družstvá si udržujú relatívne stabilný trend vývoja s miernymi medziročnými zmenami, vývoj v prípade zahraničných osôb a ostatných foriem PO bol značne dynamickejší. V posledných štyroch analyzovaných rokoch sa prudko zvýšil záujem o podnikanie zahraničných osôb s bydliskom resp. sídlom mimo územia Slovenskej republiky, čo sa prejavilo viac ako dvojnásobným nárastom ich počtu v porovnaní s rokom 2008. Výrazný nárast počtu zaznamenali aj ostatné formy podnikania PO, ktorých počet sa v porovnaní s rokom 2008 zvýšil o 49,5 %. Negatívnym vývojom sa naopak vyznačovali družstvá, ktorých počet v období rokov 2008 - 2018 klesol o 8,5 %. Vývoj počtu akciových spoločností, zahraničných osôb, družstiev a ostatných foriem podnikania PO za posledných 10 rokov znázorňuje graf č. 7.

Graf č. 7: Vývoj počtu a.s., ZO, družstiev a ostatných foriem PO v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z hľadiska dynamiky vývoja bol v medziročnom porovnaní zaznamenaný nárast počtu podnikateľských subjektov u troch právnych foriem podnikania PO – u spoločností s ručením obmedzeným, zahraničných osôb a družstiev. Najväčší medziročný nárast dosiahli už tretí rok po sebe zahraničné osoby, ktorých počet vzrástol v roku 2018 o 29,4 % na 5 866 podnikateľských subjektov. Menej dynamickým, avšak dlhodobým rastom počtu podnikateľských subjektov sa vyznačovali spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorých nárast

v roku 2018 predstavoval 4,8 %. Napriek miernejšej dynamike rastu je potrebné podotknúť, že vzhľadom na celkovú početnosť, sú to práve spoločnosti s ručením obmedzeným, ktoré v absolútnej hodnote najviac prispeli k zvýšeniu celkového počtu PO. Okrem zahraničných osôb a spoločností s ručením obmedzeným zaznamenali pozitívnu medziročnú zmenu aj družstvá, ktorých počet sa zvýšil o 2,2 %. Počet akciových spoločností a ostatných PO klesol o 1,5 % resp. 4,3 %. Index vývoja jednotlivých typov PO v SR znázorňuje tabuľka č. 5.

Tab. č. 5: Index vývoja jednotlivých typov PO v SR

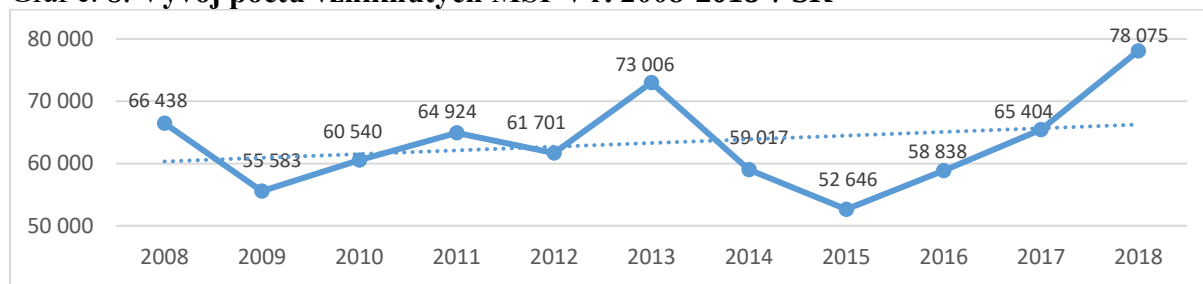
Typ PO	2017	2018	Index 18/17	Zmena
Spoločnosť s ručením obmedzeným	200 409	210 101	1,048	↑ 4,8 %
Akciová spoločnosť	5 145	5 067	0,985	↓ 1,5 %
Zahraničné osoby	4 532	5 866	1,294	↑ 29,4 %
Družstvo	1 345	1 374	1,022	↑ 2,2 %
Ostatné	7 374	7 056	0,957	↓ 4,3 %
PO spolu	218 805	229 464	1,049	↑ 4,9 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

2 Vznik malých a stredných podnikov na Slovensku

V poslednom desaťročí mal celkový vývoj vzniknutých podnikateľských subjektov kategórie MSP kolísavý priebeh. Zatiaľ čo ešte v roku 2008 dosiahol počet novovzniknutých MSP hodnotu 66 438 subjektov, v roku 2009 došlo vplyvom krízy k výraznému poklesu vznikov o 10 855 subjektov (resp. o 16,3 %). Po tomto prepade sa začali podniky postupne zotavovať a s výnimkou roku 2012 početnosť vzniknutých podnikateľských subjektov rástla až do roku 2013. V roku 2014 došlo k výraznému zníženiu počtu nových podnikateľských subjektov, čo bolo do značnej miery spôsobené zavedením daňových licencií. Tento pokles pretrvával až do roku 2015, po ktorom sa záujem o podnikanie začal opäť každoročne zvyšovať. Rastúci záujem o podnikanie sa naplno prejavil v poslednom analyzovanom roku - roku 2018, ktorý bol z pohľadu počtu vzniknutých MSP mimoriadne úspešný. V roku 2018 vzniklo 78 075 MSP, čo je najviac za posledných 11 rokov. V medziročnom porovnaní tak vzrástol počet vzniknutých MSP o 12 671 podnikateľských subjektov (resp. o 19,4 %). Vývoj počtu vzniknutých MSP v období rokov 2008-2018 na Slovensku znázorňuje graf. č. 8.

Graf č. 8: Vývoj počtu vzniknutých MSP v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z časového hľadiska bolo viac MSP zaregistrovaných v priebehu prvého polroka 2018, kedy vzniklo 42 132 subjektov (resp. 54,0 % z celkového počtu vzniknutých MSP). Počas druhého polroka bolo zaevidovaných 35 943 nových podnikateľských subjektov (resp. 46,0 % z celkového počtu vzniknutých MSP). Najviac nových registrácií bolo zaznamenaných v januári – až 8 315 podnikateľských subjektov, čo predstavuje 10,6 % celkového počtu vzniknutých MSP v roku 2018. Naopak najmenej MSP vzniklo v decembri – 3 313 subjektov. Prehľad počtu vznikov MSP v jednotlivých mesiacoch roka je uvedený v tabuľke č. 6.

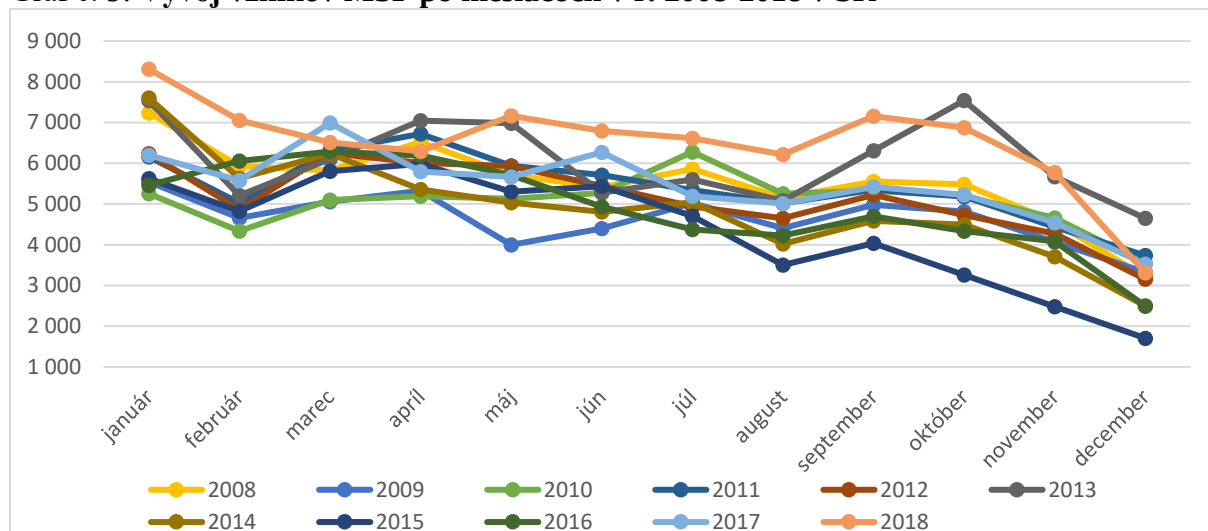
Tab. č. 6: Počet vznikov MSP v jednotlivých mesiacoch r. 2018 v SR

Mesiac	Počet vznikov	%	Počet vznikov za polrok	%
január	8 315	10,6 %	42 132	54,0 %
február	7 052	9,0 %		
marec	6 513	8,3 %		
apríl	6 291	8,1 %		
máj	7 164	9,2 %		
jún	6 797	8,7 %		
júl	6 612	8,5 %	35 943	46,0 %
august	6 213	8,0 %		
september	7 154	9,2 %		
október	6 878	8,8 %		
november	5 773	7,4 %		
december	3 313	4,2 %		
SPOLU	78 075	100,0 %	78 075	100,0 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Obdobne ako v predchádzajúcich 10 rokoch, tak aj v roku 2018 bolo viac nových podnikateľských subjektov zaregistrovaných v prvej polovici kalendárneho roka. S príchodom zimného obdobia sa prírastok MSP postupne znižoval. Priebeh počtu vzniknutých MSP v jednotlivých mesiacoch roka za obdobie rokov 2008 – 2018 je znázornený v grafe č. 9.

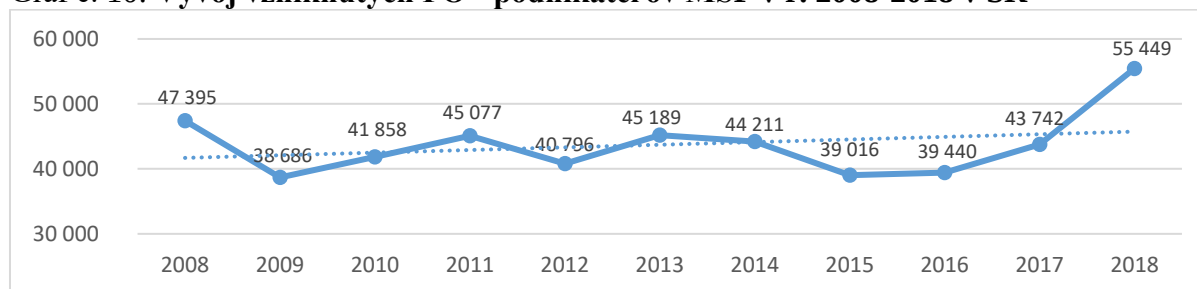
Graf č. 9: Vývoj vznikov MSP po mesiacoch v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Vývoj vzniknutých FO – podnikateľov MSP mal v skúmanom období kolísavý priebeh. Najmenej FO – podnikateľov MSP vzniklo v krízovom roku 2009, kedy bolo zaregistrovaných len 38 686 podnikateľských subjektov. Naopak najväčší prírastok FO – podnikateľov bol zaznamenaný v roku 2018, kedy sa zaregistrovalo až 55 449 nových subjektov, čo je najviac od predkrízového roku 2008. V porovnaní s rokom 2017 vzrástol počet nových registrácií FO – podnikateľov v roku 2018 o 26,8 %, čo predstavuje najdynamickejšiu rast za posledných 11 rokov. Tento výrazný nárast bol spôsobený predovšetkým zvýšením sumy paušálnych výdavkov, ktoré si od roku 2018 môžu SZČO uplatniť – zo 40 % z úhrnu príjmov na 60 % spolu so zvýšením ročného limitu z 5 040 na 20 000 Eur.²

Graf č. 10: Vývoj vzniknutých FO - podnikateľov MSP v r. 2008-2018 v SR

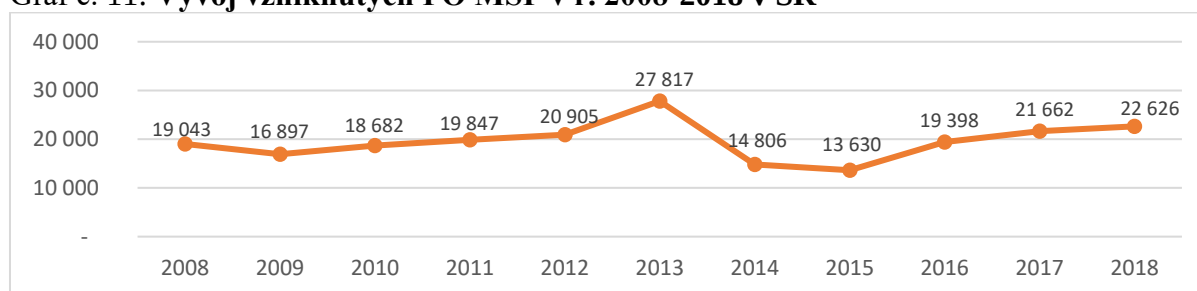
Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Vývoj vznikov právnických osôb – MSP mal v porovnaní s FO – podnikateľmi odlišný priebeh. Po vypuknutí krízy v roku 2008 sa jej dôsledky prejavili aj v počte nových registrácií PO v roku 2009, kedy došlo k poklesu podnikateľskej aktivity, čo malo negatívny dopad na zakladanie nových podnikov. Po roku 2009 došlo k opätovnému rastu. V roku 2013 dosiahol vznik nových

² Zákon č. 341/2016 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dátum účinnosti: 1.1.2018

PO svoje maximum – 27 817 nových podnikateľských subjektov, čo bolo do značnej miery spôsobené prijatím zákona o nutnosti splatiť základné imanie na účet v banke.³ Prijatie zákona vyvolalo záujem o registráciu nových spoločností do konca novembra, pokiaľ sa ešte dali vytvoriť bez nutnosti splatiť základné imanie na účet v banke. V nasledujúcom roku (2014) došlo vplyvom tejto zmeny k rapídному zníženiu počtu nových registrácií – takmer o 50 %. Po zrušení tejto povinnosti v roku 2016 došlo k opätovnému nárastu počtu vzniknutých PO MSP.⁴ V roku 2018 počet nových PO MSP vzrástol o 4,5 % na 22 626 nových podnikateľských subjektov. Medziročnému nárastu počtu vzniknutých PO MSP prispelo zníženie dani z príjmov právnických osôb z 22 % na 21 % a zrušenie daňových licencií.⁵ Vývoj vzniknutých PO MSP v rokoch 2008 - 2018 znázorňuje graf č. 11.

Graf č. 11: Vývoj vzniknutých PO MSP v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

2.1 Vznik MSP podľa veľkostnej kategórie

V členení podľa veľkostných kategórií dominujú v počte nových registrácií (celkom prirodzene) podnikateľské subjekty s počtom zamestnancov nižším ako 10. Inak tomu nebolo ani v roku 2018, kedy bolo zaregistrovaných až 77 842 mikropodnikov. V porovnaní s mikropodnikmi bol počet novovzniknutých malých a stredných podnikov výrazne nižší – na úrovni 216 resp. 17 podnikateľských subjektov.

Tab. č. 7: Počet vznikov MSP podľa veľkosti v r. 2008-2018 v SR

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Mikro	65 936	55 441	60 431	64 822	61 596	72 943	58 957	52 552	58 704	65 228	77 842
Malé	486	128	96	91	97	51	50	79	119	163	216
Stredné	16	14	13	11	8	12	10	15	15	13	17
SPOLU	66 438	55 583	60 540	64 924	61 701	73 006	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V horizonte rokov 2008 – 2018 mal vývoj počtu vzniknutých mikropodnikov nepravidelný priebeh. Po poklese v roku 2009 spôsobenom hospodárskou krízou mal vývoj počtu vzniknutých mikropodnikov s výnimkou roka 2012 rastúci trend, ktorý pretrvával až do roku 2013. Po roku 2013 však začal záujem o podnikanie klesať, čo bolo do značnej miery spôsobené legislatívnou úpravou týkajúcou sa nutnosti splatiť základné imanie na účet v banke. V dôsledku prijatia tejto legislatívnej úpravy počet vzniknutých mikropodnikov klesal až do

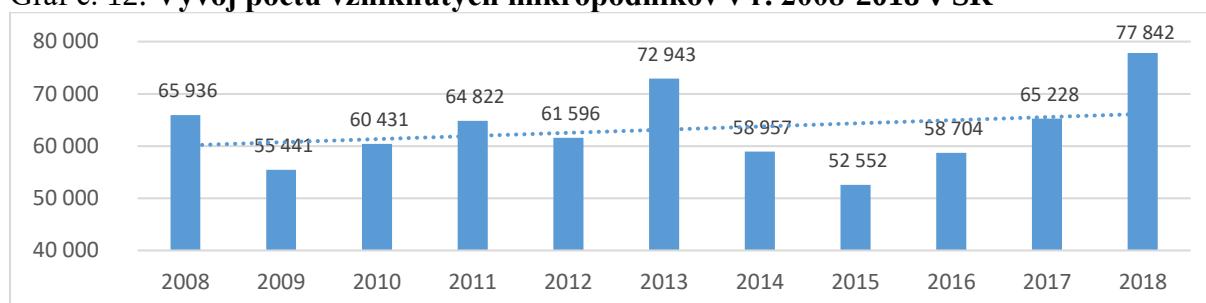
³ Zákon č. 357/2013 Z.z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dátum účinnosti: 1.12.2013.

⁴ Zákon č. 87/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (v § 60 sa vypúšťa odsek 2). Dátum účinnosti: 1.1.2016

⁵ Zákon č. 341/2016 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dátum účinnosti: 1.1.2018

roku 2015. Od roku 2016 až do roku 2018 mal vývoj počtu nových registrácií mikropodnikov opätovne rastúci trend, ktorého dynamika v roku 2018 presiahla 19,3 %. Nárast záujmu o podnikanie v posledných troch analyzovaných rokoch bol spôsobený predovšetkým prijatím troch legislatívnych úprav - zrušením povinnosti splatiť základné imanie na účet v banke (od roku 2016), zvýšením paušálnych výdavkov SZČO a znížením dane z príjmov PO (od roku 2018). V roku 2018 tak aj vplyvom týchto legislatívnych opatrení vzniklo 77 842 mikropodnikov, čo je najviac za posledných 11 rokov.

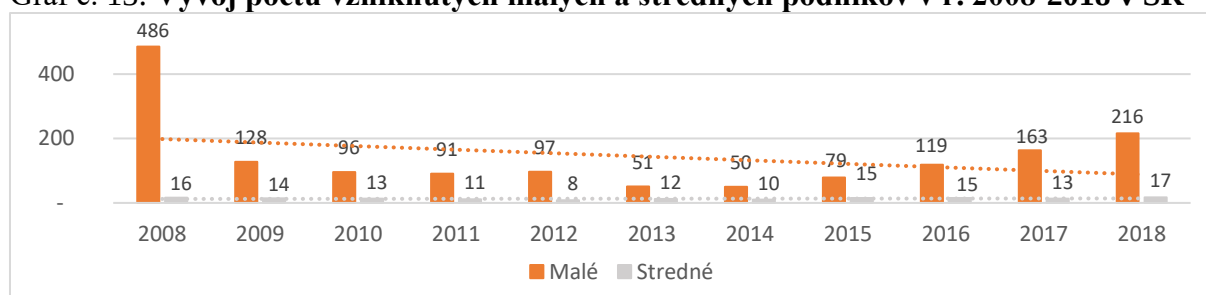
Graf č. 12: Vývoj počtu vzniknutých mikropodnikov v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvyšší počet registrácií malých podnikov bol zaznamenaný v predkrízovom roku 2008, kedy vzniklo na Slovensku 486 nových malých podnikov. Vplyvom ekonomickej recesie, ktorá bola dôsledkom uplynulej hospodárskej krízy, došlo v roku 2009 k výraznému poklesu, ktorý s výnimkou roka 2012 pretrvával až do roku 2014, kedy bol zaznamenaný najnižší počet nových registrácií malých podnikov za posledných 10 rokov – na úrovni 50 podnikov. Počet vzniknutých malých podnikov v roku 2018 dosiahol hodnotu 216. Počet nových registrácií stredných podnikov si udržiaval dlhodobo stabilný trend a bol spojený hlavne s investičnými aktivitami domácich a zahraničných podnikateľov.

Graf č. 13: Vývoj počtu vzniknutých malých a stredných podnikov v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V medziročnom porovnaní zaznamenali najrýchlejšie tempo rastu vzniknutých podnikateľských subjektov malé podniky – na úrovni 32,5 %. Počet nových registrácií stredných podnikov vzrástol v roku 2018 o 30,8 %. Mikropodniky zaznamenali medziročný nárast počtu vzniknutých podnikateľských subjektov o 19,3 %.

Tab. č. 8: Index vývoja vzniknutých MSP podľa veľkosti v SR

Veľkostná kategória	2017	2018	Index 18/17	Zmena
Mikropodniky	65 228	77 842	1,193	↑ 19,3 %
Malé	163	216	1,325	↑ 32,5 %
Stredné	13	17	1,308	↑ 30,8 %
SPOLU	65 404	78 075	1,194	↑ 19,4 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

2.2 Vznik MSP podľa právnych foriem

Živnostenské podnikanie je dlhodobo najobľúbenejšou právnou formou slovenských podnikateľov. Od roku 2015 záujem o živnostenské podnikanie každoročne narastá. K zvýšeniu záujmu o podnikanie živnostníkov prispelo aj zvýšenie sumy paušálnych výdavkov – účinné od 1.1.2018. V roku 2018 bolo registrovaných 50 938 nových živnostníkov. Druhou najobľúbenejšou formou podnikania bolo, rovnako ako v predchádzajúcom období, podnikanie právnických osôb, ktorých počet dosiahol 22 626 novovzniknutých podnikateľských subjektov. Nasledovali slobodné povolania s počtom 4 021 vznikov a napokon samostatne hospodáriaci roľníci v počte 590 podnikateľských subjektov. Prehľad počtu vznikov MSP podľa právnych foriem v SR v r. 2008-2018 je uvedený v tabuľke č. 9.

Tab. č. 9: Počet vznikov MSP podľa právnych foriem v r. 2008-2018 v SR

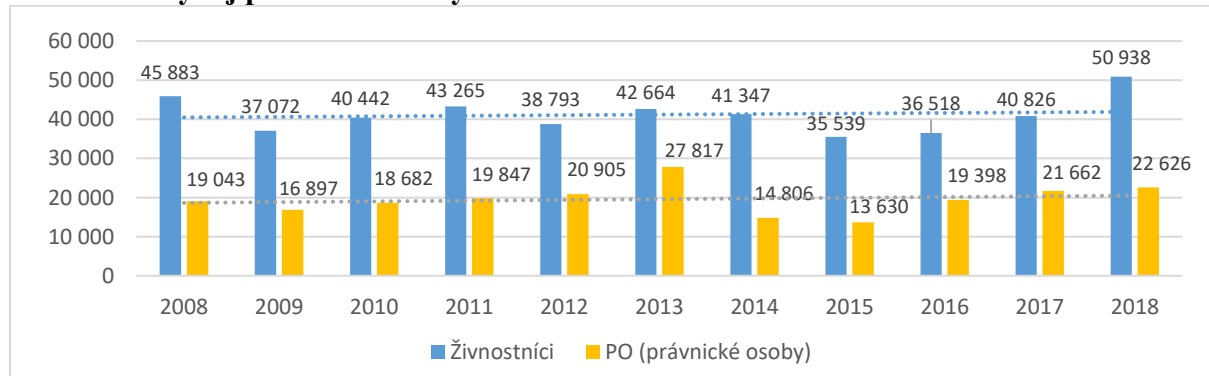
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Živnostníci	45 883	37 072	40 442	43 265	38 793	42 664	41 347	35 539	36 518	40 826	50 938
SP	1 241	1 372	1 197	1 551	1 742	2 193	2 361	2 274	1 573	2 460	4 021
SHR	271	242	219	261	261	332	503	1 203	1 349	456	490
PO	19 043	16 897	18 682	19 847	20 905	27 817	14 806	13 630	19 398	21 662	22 626
SPOLU	66 438	55 583	60 540	64 924	61 701	73 006	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Vývoj v počte vznikov živnostníkov a PO bol obdobný a značne nevyrovnaný – líšil sa predovšetkým tempom rastu/poklesu. Po poklese, spôsobenom hospodárskou krízou, sa počet nových registrácií živnostníkov mierne zvyšoval. V roku 2012 síce nastal mierny útlm, avšak v roku 2013 sa počet registrácií opäť zvýšil a následne v rokoch 2014 a 2015 došlo k opätovnému poklesu. Po roku 2015 sa počet novoregistrovaných živnostníkov každoročne zvyšoval až do roku 2018, kedy bolo zaregistrovaných najviac nových živnostníkov za posledných 11 rokov – na úrovni 50 938 podnikateľských subjektov. V porovnaní s rokom 2017 tak vzrástol počet nových registrácií až o 24,8 % (resp. 10 112 subjektov).

Počet právnických osôb sa po recesii v roku 2009 neustále zvyšoval. Po desaťročnom maxime zaznamenanom v roku 2008, bolo najviac nových PO zaregistrovaných v roku 2013, čo bolo do značnej miery spôsobené legislatívnou úpravou týkajúcou sa nutnosti splatiť základné imanie na účet v banke, ktorá nadobudla účinnosť 1.12.2013. Podnikatelia začali do decembra vo veľkom registrovať svoje spoločnosti - v dôsledku čoho došlo v roku 2014 k rapídному poklesu počtu registrácií nových PO (o takmer 47 %). Po miernom poklese zaznamenanom v roku 2015 sa počet PO každoročne zvyšoval. V roku 2018 sa registrovalo o 4,5 % (resp. 964) viac PO ako v roku 2017.

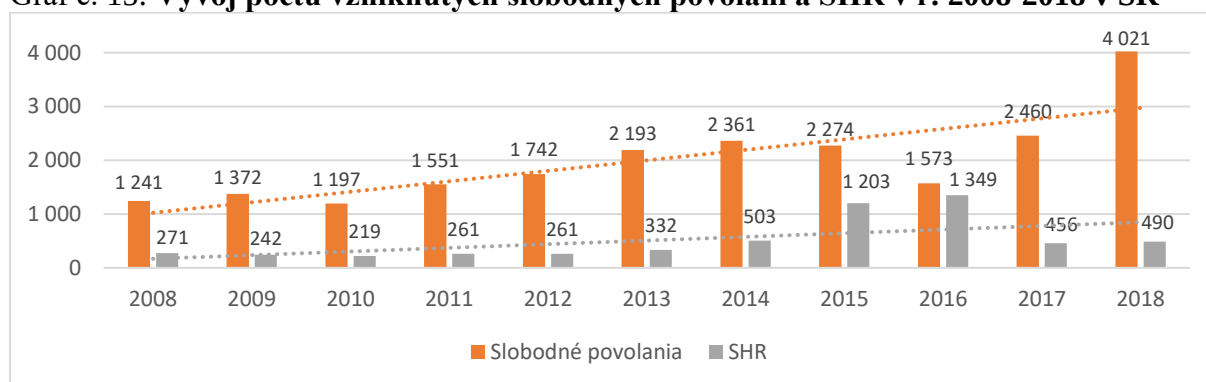
Graf č. 14: Vývoj počtu vzniknutých živnostníkov a PO v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Počet nových registrácií slobodných povolání a SHR je v porovnaní so živnostníkmi a SHR výrazne nižší. Dlhodobý vývoj počtu vzniknutých slobodných povolání sa cyklicky opakuje – rastie a opätovne klesá. V roku 2018 bol zaznamenaný najvyšší počet nových registrácií slobodných povolání za posledných 11 rokov – na úrovni 4 021 podnikateľských subjektov. Vývojový trend v počte nových SHR mal však odlišný priebeh. Záujem o podnikanie SHR výrazne vzrástol v roku 2015, čo bolo do značnej miery spôsobené zavádzaním nových podporných opatrení v rámci „Programu rozvoja vidieka 2014 – 2020“ zo strany Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka v SR. Nárast počtu nových SHR pretrvával až do roku 2016, avšak po ňom došlo k výraznému poklesu záujmu o túto právnu formu podnikania. Vývoj počtu vzniknutých slobodných povolání a SHR v r. 2008-2018 znázorňuje graf č.15.

Graf č. 15: Vývoj počtu vzniknutých slobodných povolání a SHR v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V roku 2018 vzrástol počet nových registrácií u všetkých právnych foriem. Najdynamickejší rast zaznamenali slobodné povolania (na úrovni 63,5 %) nasledované živnostníkmi (24,8 %). Počet vzniknutých SHR medziročne vzrástol o 7,5 % na 490 podnikateľských subjektov. Medziročne rastúcemu záujmu o podnikanie FO výrazne prispelo zvýšenie sumy uplatniteľných paušálnych výdavkov od 1.1.2017. Zníženie dani z príjmov a zrušenie daňových licencií malo zas priaznivý dopad na podnikanie PO, ktoré zaznamenali medziročný nárast počtu nových podnikateľských subjektov o 4,5 % (resp. 964 podnikateľských subjektov).

Tab. č. 10: Index vývoja vzniknutých MSP podľa právnych foriem v SR

Právna forma	2017	2018	Index 18/17	Zmena
Živnostníci	40 826	50 938	1,248	↑ 24,8 %
Slobodné povolania	2 460	4 021	1,635	↑ 63,5 %
SHR	456	490	1,075	↑ 7,5 %
PO	21 662	22 626	1,045	↑ 4,5 %
SPOLU	65 404	78 075	1,194	↑ 19,4 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

2.3 Vznik MSP podľa odvetvovej štruktúry

Priaznivý vývoj v počte vzniknutých podnikateľských subjektov sa odzrkadlil aj v odvetvovom členení. Vo všetkých odvetviach došlo v roku 2018 k medziročnému nárastu počtu nových registrácií. Najviac nových registrácií bolo v roku 2018 zaznamenaných v odvetví obchodných služieb (23 618 subjektov), stavebníctva (18 262) a priemyslu (11 687). Najmenší záujem bol o podnikanie v odvetví ubytovania a stravovania (2 145), pôdohospodárstva (3 097) a ostatných služieb (5 494). Prehľad počtu nových registrácií MSP za posledných 11 rokov je uvedený v tabuľke č. 11.

Tab. č. 11: Počet vznikov MSP podľa odvetví v r. 2008-2018 v SR

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Pôdohospodárstvo	2 122	1 523	1 730	2 780	2 584	3 564	4 294	3 558	3 589	2 669	3 097
Priemysel	10 032	5 919	7 171	7 785	7 348	8 932	8 290	7 058	7 523	10 176	11 687
Stavebníctvo	15 743	12 181	12 716	13 293	12 288	14 753	12 932	11 079	11 954	14 814	18 262
Obchod	15 163	12 305	13 642	14 022	13 332	11 984	6 266	6 952	10 380	5 237	6 100
Doprava a informácie	4 628	4 480	4 812	5 371	5 229	7 178	5 718	4 665	4 790	6 715	7 672
Ubytovanie a strav.	2 132	2 027	2 154	2 077	2 143	2 215	2 027	1 797	1 622	1 809	2 145
Obchod. služby	12 717	13 335	14 249	15 491	14 695	19 639	15 185	13 415	14 520	19 103	23 618
Ostatné služby	3 901	3 813	4 066	4 105	4 082	4 741	4 305	4 122	4 460	4 881	5 494
SPOLU	66 438	55 583	60 540	64 924	61 701	73 006	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075

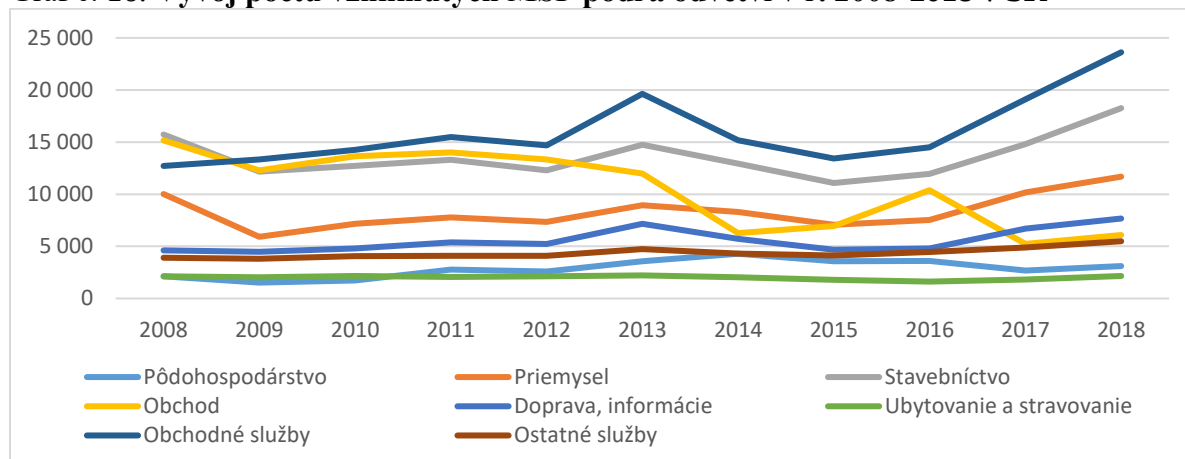
Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Rok 2009 sa s výnimkou odvetvia obchodných služieb vyznačoval poklesom počtu vznikov MSP. Nepriaznivý dopad krízy bol citelný hlavne v priemysle, stavebníctve a obchode, ktoré zaznamenali prudký pokles záujmu o podnikanie. Do roku 2013 počet vzniknutých podnikateľských subjektov rástol naprieč všetkými odvetviami. Legislatívna úprava týkajúca sa nutnosti splatiť základné imanie na účet v banke, ktorá nadobudla účinnosť v roku 2013 však mierne zbrzdila pozitívny trend, v dôsledku čoho došlo k opätovnému poklesu počtu nových registrácií vo všetkých odvetviach okrem pôdohospodárstva, ktoré sa naopak práve v roku 2014 tešilo najväčšiemu záujmu v priebehu celého analyzovaného obdobia – predovšetkým vďaka podporným opatreniam Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka v SR v rámci „Programu rozvoja vidieka 2014-2020“. Od roku 2014 do roku 2017 sa trend vývoja počtu vznikov MSP v jednotlivých odvetviach začal mierne odlišovať. Najmä zmeny v počte vznikov obchodných podnikateľských subjektov sa vyznačovali veľmi turbulentným vývojom, čo bolo čiastočne spôsobené metodickými úpravami ŠÚ SR. K najvýraznejšiemu nárastu počtu vznikov obchodných MSP došlo v roku 2016, v ktorom vzrástol počet vznikov takmer o polovicu. Tento nárast bol spôsobený predovšetkým rastom počtu nových subjektov v maloobchode. Prispel k tomu aj nový spôsob stanovenia SK NACE kódu pre začínajúce subjekty zo strany ŠÚ SR.⁶ V roku 2017 však počet novoregistrovaných obchodných spoločností opäť výrazne poklesol, čo bolo spôsobené ďalšou metodickou úpravou v Registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci Štatistického úradu SR.⁷ Od roku 2017 sa však výrazne zvýšil záujem o podnikanie nielen v odvetví obchodných služieb, ale aj v odvetviach, ktoré kríza poznačila najviac – stavebníctve a priemysle. Výrazný nárast počtu nových registrácií zaznamenalo aj odvetvie dopravy a informácií, ktoré dosiahlo v rokoch 2017 a 2018 vyšší počet vznikov ako obchod. Z dlhodobého hľadiska je najväčší záujem o podnikanie v obchodných službách a stavebníctve, najnižší o podnikanie v ubytovaní a stravovaní a pôdohospodárstve. Vývoj počtu nových podnikateľských subjektov MSP v členení podľa odvetví za obdobie rokov 2008 – 2018 znázorňuje graf č. 16.

⁶ Zákon č. 272/2015 Z.z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dátum účinnosti: 1.11.2015

⁷ Do roku 2017 sa na základe zákona č. 272/2015 Z. z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci určovalo odvetvie na základe prvého zapísaného predmetu podnikania, ktorý bol považovaný za hlavný predmet. Od roku 2017 sa v prípade výskytu činnosti maloobchodu a veľkoobchodu a zároveň výrobnéj činnosti v predmete podnikania uvádza ako prevažujúca činnosť výroba.

Graf č. 16: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa odvetví v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V medziročnom porovnaní vzrástol počet vzniknutých podnikateľských subjektov vo všetkých odvetviach. Najviac v odvetví obchodných služieb (o 23,6 %), stavebníctve (o 23,3 %) a ubytovaní a stravovaní (o 18,6 %). Najnižším medziročným tempom rastu sa vyznačovali MSP podnikajúce v ostatných službách (o 12,6 %), doprave a informáciách (o 14,3 %) a priemysle (o 14,8 %).

Tab. č. 12: Index vývoja vzniknutých MSP podľa odvetví v SR

Odvetvie	2017	2018	Index 18/17	Zmena
Pôdohospodárstvo	2 669	3 097	1,160	↑ 16,0 %
Priemysel	10 176	11 687	1,148	↑ 14,8 %
Stavebníctvo	14 814	18 262	1,233	↑ 23,3 %
Obchod	5 237	6 100	1,165	↑ 16,5 %
Doprava a informácie	6 715	7 672	1,143	↑ 14,3 %
Ubytovanie a stravovanie	1 809	2 145	1,186	↑ 18,6 %
Obchod. služby	19 103	23 618	1,236	↑ 23,6 %
Ostatné služby	4 881	5 494	1,126	↑ 12,6 %
SPOLU	65 404	78 075	1,194	↑ 19,4 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

2.4 Vznik MSP podľa sídla

Obdobne ako v roku 2017, aj v roku 2018 vzrástol počet nových MSP vo všetkých slovenských krajoch. Najväčší prírastok nových MSP zaznamenal Bratislavský kraj, v ktorom začalo podnikáť 14 557 MSP. Druhým najpočetnejším krajom z hľadiska vznikov MSP bol Prešovský kraj, v ktorom sa registrovalo 11 809 nových podnikateľských subjektov. Trojicu krajov s najvyšším počtom nových MSP v roku 2018 uzatvára Žilinský kraj s počtom 10 543 nových podnikateľských subjektov. Naopak najnižší prírastok nových MSP bol zaevidovaný v Trenčianskom kraji, v ktorom sa rozhodlo začať podnikáť 6 995 MSP. Po Trenčianskom kraji bolo najmenej nových MSP registrovaných v Trnavskom (7 295) a Banskobystrickom kraji (8 339). Počet vzniknutých podnikateľských subjektov MSP v členení podľa sídla v období rokov 2008 – 2018 je uvedený v tabuľke č. 13.

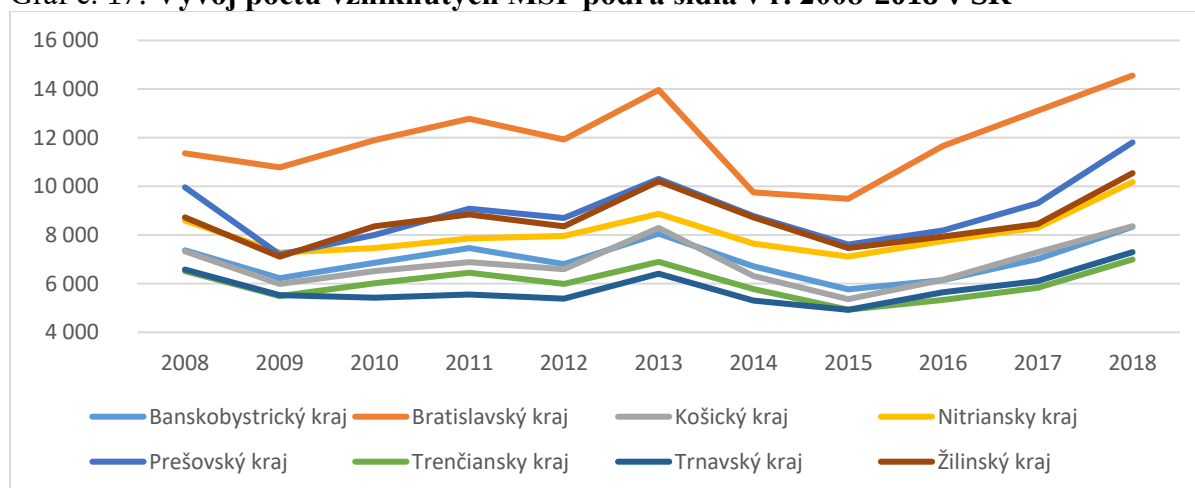
Tab. č. 13: Počet vznikov MSP podľa sídla v r. 2008-2018 v SR

Kraj	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
BB	7 368	6 229	6 861	7 461	6 799	8 061	6 709	5 765	6 150	7 014	8 339
BA	11 362	10 774	11 903	12 785	11 918	13 961	9 754	9 488	11 666	13 112	14 557
KE	7 331	5 989	6 510	6 886	6 598	8 285	6 311	5 363	6 165	7 288	8 360
NR	8 591	7 272	7 460	7 855	7 963	8 872	7 651	7 113	7 756	8 299	10 177
PO	9 959	7 197	8 008	9 080	8 699	10 311	8 783	7 609	8 190	9 304	11 809
TN	6 510	5 482	6 018	6 454	5 984	6 898	5 777	4 928	5 335	5 829	6 995
TT	6 585	5 532	5 428	5 559	5 386	6 408	5 306	4 923	5 646	6 111	7 295
ZA	8 732	7 108	8 352	8 844	8 354	10 210	8 726	7 457	7 930	8 447	10 543
SPOLU	66 438	55 583	60 540	64 924	61 701	73 006	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z dlhodobého hľadiska mal vývoj počtu nových registrácií MSP v jednotlivých krajoch obdobný priebeh – líšil sa však dynamikou rastu/poklesu. V roku 2009 došlo k poklesu počtu nových registrácií vo všetkých krajoch, čo bolo spôsobené hospodárskou recesiou. V období od roku 2009 počet nových MSP vo všetkých krajoch postupne rástol až dosiahol svoje maximum v roku 2013, kedy podnikateľské subjekty ešte nemuseli splatiť základné imanie banke (do konca novembra). Po prudkom náraste počtu nových registrácií MSP v roku 2013, záujem o podnikanie v rokoch 2014 a 2015 poklesol. V roku 2016 došlo k opätovnému rastu, ktorý pretrvával až do roku 2018. Vývoj počtu nových MSP za posledných 11 rokov podľa jednotlivých krajov znázorňuje graf:

Graf č. 17: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa sídla v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V medziročnom porovnaní bol zaznamenaný najvyšší nárast počtu vzniknutých MSP v Prešovskom kraji – o 26,9 %. Po Prešovskom kraji zaznamenali najvyššiu dynamiku rastu MSP v Žilinskom (24,8 %) a Nitrianskom kraji (22,6 %). Najnižšia dynamika rastu nových MSP bola zaznamenaná v Bratislavskom (11,0 %), Košickom (14,7 %) a Banskobystrickom (18,9 %) kraji. Rastúcemu záujmu o podnikanie v „mimobratislavských“ krajoch v roku 2018 prispelo aj prijatie nových legislatívnych opatrení zameraných na znižovanie regionálnych rozdielov prostredníctvom poskytnutia regionálnej investičnej pomoci⁸ a podporu najmenej rozvinutých okresov rozšírením okruhu možných prijímateľov podpory aj pre FO -

⁸ Zákon č. 57/2018 Z. z. o regionálnej investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dátum účinnosti: 1.4.2018.

podnikateľov⁹. Index vývoja vzniknutých MSP v členení podľa sídla je uvedený v tabuľke č. 14.

Tab. č. 14: Index vývoja vzniknutých MSP podľa sídla v SR

Kraj	2017	2018	Index 18/17	Zmena
Banskobystrický	7 014	8 339	1,189	↑ 18,9 %
Bratislavský	13 112	14 557	1,110	↑ 11,0 %
Košický	7 288	8 360	1,147	↑ 14,7 %
Nitriansky	8 299	10 177	1,226	↑ 22,6 %
Prešovský	9 304	11 809	1,269	↑ 26,9 %
Trenčiansky	5 829	6 995	1,200	↑ 20,0 %
Trnavský	6 111	7 295	1,194	↑ 19,4 %
Žilinský	8 447	10 543	1,248	↑ 24,8 %
SPOLU	65 404	78 075	1,194	↑ 19,4 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

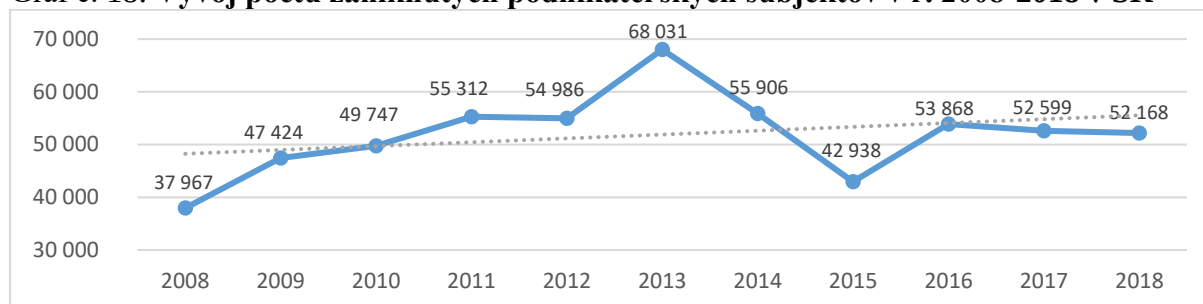
⁹ Zákon č. 58/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 378/2016 Z. z. a ktorým sa mení zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Dátum účinnosti: 1.4.2018

3 Zánik malých a stredných podnikov na Slovensku

Zavedením odlišnej metodiky pri spracovaní údajov zo strany ŠÚ SR nie je od roku 2017 možné členiť zaniknuté podnikateľské subjekty podľa veľkostnej kategórie. Z toho dôvodu sú uvedené údaje do roku 2016 len za MSP a od roku 2017 za všetky podnikateľské subjekty vrátane veľkých podnikov.¹⁰

Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov mal v dlhodobom horizonte rokov 2008-2018 rastúci trend. Od roku 2008 do roku 2013 počet zaniknutých podnikateľských subjektov každoročne rástol. V porovnaní s rokom 2008 vzrástol počet zánikov v roku 2013 o 79,2 % na 68 031 zaniknutých podnikateľských subjektov. Rapídne zvýšenie počtu zaniknutých podnikateľských subjektov v tomto období zapríčinili predovšetkým FO – podnikatelia, ktorých zánik rástol rýchlejším tempom ako u PO. Dôvodom bol predovšetkým rast minimálneho a maximálneho vymeriavacieho základu pre výpočet odvodov SZČO. V rokoch 2014 a 2015 bol zaznamenaný pokles počtu zaniknutých podnikateľských subjektov. Napriek nárastu počtu zánikov v roku 2016, v rokoch 2017 a 2018 počet zánikov každoročne klesal. V roku 2018 ukončilo svoju činnosť 52 168 podnikateľských subjektov, čo je o 0,8 % menej ako v roku 2017. Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov v r. 2008 - 2018 znázorňuje graf č. 18.

Graf č. 18: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Pozn.: do r. 2016 len MSP, od r. 2017 všetky podnikateľské subjekty

Z hľadiska času bolo v roku 2018 viac podnikateľských subjektov zrušených v priebehu prvého polroka, kedy zaniklo 26 495 subjektov (v relatívnom vyjadrení 50,8 % z celkového počtu zaniknutých MSP). Najviac podnikateľských subjektov ukončilo svoju činnosť v decembri, v ktorom zaniklo až 5 568 subjektov – t. j. 10,7 % z celkového počtu zaniknutých podnikateľských subjektov v roku 2018. Po decembri bol zaznamenaný najvyšší počet zánikov v januári (5 412 subjektov resp. 10,4 %) a júni (4 964 subjektov resp. 9,5 %). Naopak, najmenej podnikateľských subjektov zaniklo v apríli (3 818 podnikateľských subjektov resp. 7,3 %), auguste (3 844 podnikateľských subjektov resp. 7,4 %) a februári (3 886 subjektov resp. 7,4 %). Priemerný počet zaniknutých podnikateľských subjektov v jednom mesiaci roka 2018 predstavoval 4 347,3 subjektu. Počet zaniknutých podnikateľských subjektov v členení podľa jednotlivých mesiacov roka 2018 je uvedený v tabuľke č. 15.

¹⁰ V roku 2016 predstavoval podiel zaniknutých veľkých podnikov 0,02 % z celkového počtu zaniknutých podnikateľských subjektov v SR.

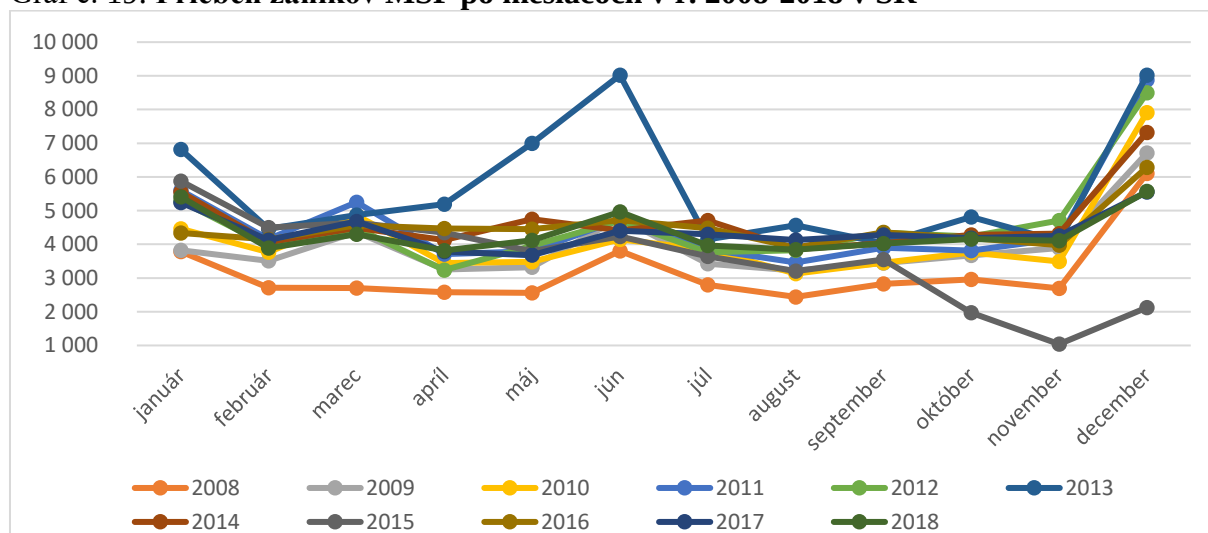
Tab. č. 15: Počet zaniknutých podnikateľských subjektov v jednotlivých mesiacoch r. 2018 v SR

Mesiac	Počet zánikov	%	Počet zánikov za polrok	%
január	5 412	10,4 %	26 495	50,8 %
február	3 886	7,4 %		
marec	4 299	8,2 %		
apríl	3 818	7,3 %		
máj	4 116	7,9 %		
jún	4 964	9,5 %		
júl	3 965	7,6 %	25 673	49,2 %
august	3 844	7,4 %		
september	4 028	7,7 %		
október	4 156	8,0 %		
november	4 112	7,9 %		
december	5 568	10,7 %		
SPOLU	52 168	100,0 %	52 168	100,0 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Priebeh zánikov podnikateľských subjektov za posledných 11 rokov mal v jednotlivých mesiacoch s výnimkou roku 2013 a konca roka 2015 obdobný priebeh. Najviac podnikateľských subjektov každoročne zaniká v decembri a januári. Výnimku tvoril len rok 2015, kedy v decembri zaniklo menej podnikateľských subjektov ako v ostatných mesiacoch roka. V priebehu roka bol počet zánikov podnikateľských subjektov vyrovnaný. V júni 2013 došlo k výraznému zvýšeniu počtu zánikov, čo bolo spôsobené predovšetkým FO – podnikateľmi v dôsledku výrazného navýšenia vymeriavacieho základu SZČO, z ktorého je vyrubované sociálne a zdravotné poistenie.¹¹

Graf č. 19: Priebeh zánikov MSP po mesiacoch v r. 2008-2018 v SR

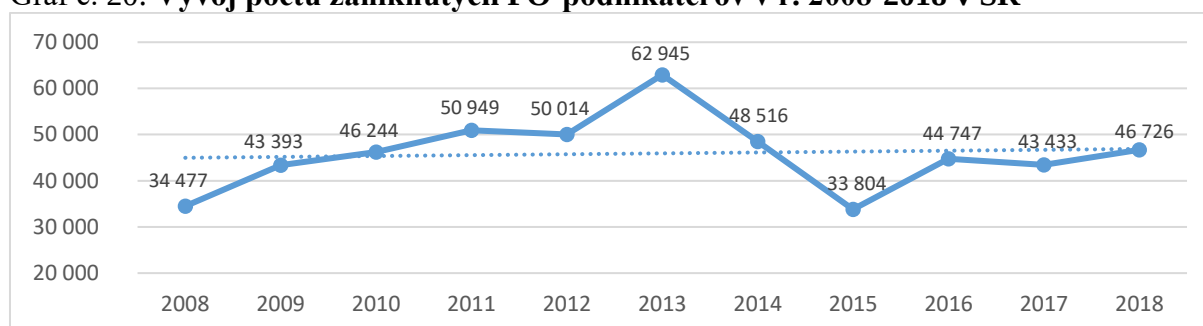
Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Celkový vývoj zaniknutých FO – podnikateľov má z dlhodobého hľadiska vyrovnaný až mierne rastúci trend, čo spôsobil predovšetkým nárast počtu zánikov v období rokov 2008 – 2013. Najviac zánikov bolo zaznamenaných v roku 2013 - na úrovni 62 945 podnikateľských subjektov. Zvýšený počet zánikov podnikateľských subjektov v roku 2013 bol dôsledkom

¹¹ Zákon č. 252/2012, ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dátum účinnosti: 1.1.2013

spomínaného rastu odvodov SZČO. V rokoch 2014 a 2015 počet zánikov výrazne klesal. V roku 2016 došlo k opätovnému zvýšeniu počtu zánikov o 32,4 % na 44 747 podnikateľských subjektov. V roku 2017 počet zaniknutých FO – podnikateľov podľa očakávaní klesol – predovšetkým v dôsledku zvýšenia percentuálnej sadzby paušálnych výdavkov zo 40 % na 60 % z úhrnu príjmov, zrušenia mesačného limitu (420 Eur) a zvýšenia ročného limitu sumy paušálnych výdavkov z 5 040 Eur na 20 000 Eur.¹² Napriek tomu však počet zánikov FO – podnikateľov v roku 2018 opäť vzrástol – o 7,6 % na 46 726 podnikateľských subjektov, čomu výraznou mierou dopomohlo zvýšenie minimálnej mzdy od roku 2018 zo 435 Eur na 480 Eur za mesiac¹³ a zvýšenie minimálnej výšky mzdového zvýhodnenia za prácu v sobotu, nedeľu, sviatkov, nočnú a rizikovú prácu¹⁴. Zároveň došlo v roku 2017 k schváleniu zákona, na základe ktorého možno od 1.1.2018 uložiť živnostníkom sankciu vo forme zrušenia živnosti za závažné porušenia zákona o účtovníctve.¹⁵

Graf č. 20: Vývoj počtu zaniknutých FO-podnikateľov v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Vývoj v počte zaniknutých PO má z dlhodobého hľadiska rastúci trend, ktorý sa vyznačuje rýchlejšou dynamikou ako u FO – podnikateľov. Počet PO, ktorí sa rozhodli ukončiť svoju podnikateľskú činnosť výrazne vzrástol v rokoch 2014 a 2015, v ktorých sa naplno prejavil vplyv zavedenia daňových licencií.¹⁶ K zníženiu počtu zánikov PO nedošlo ani po znížení dane z príjmov PO z 22 % na 21 % v roku 2017.¹⁷ Práve naopak, v roku 2017 dosiahol počet zánikov PO najvyššiu hodnotu za celé sledované obdobie – na úrovni 9 166 subjektov. Až v roku 2018, kedy došlo k zrušeniu ustanovenia upravujúceho daňovú licenciu PO, sa počet zánikov PO výrazne znížil – až o 40,6 % na 5 442 subjektov. Na základe týchto zistení možno konštatovať, že zvýšenie minimálnej mzdy a mzdového zvýhodnenia za prácu cez víkend, sviatkov, nočnú či rizikovú prácu sa dotklo hlavne FO-podnikateľov a len v menšej miere PO.

¹² Zákon č. 341/2016 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dátum účinnosti: 1.1.2017

¹³ Nariadenie Vlády SR č. 278/2017 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy na rok 2018. Dátum účinnosti: 1.1.2018

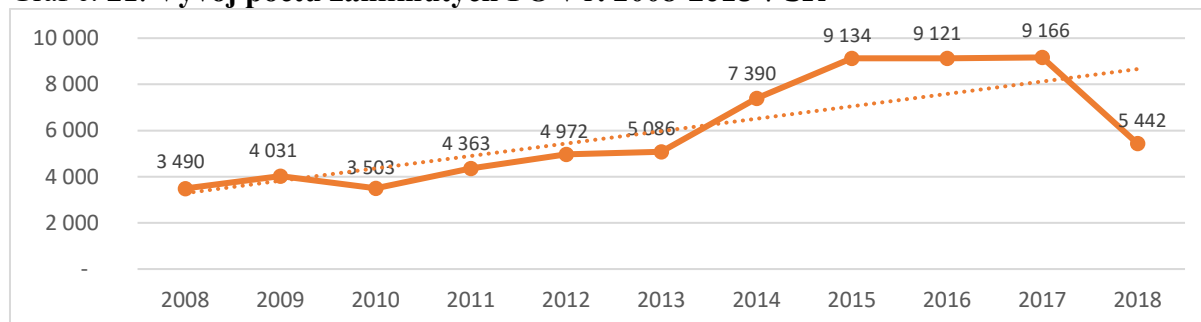
¹⁴ Zákon č. 63/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dátum účinnosti: 1.5.2018

¹⁵ Zákon č. 275/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov. Dátum účinnosti: 1.1.2018

¹⁶ Zákon č. 463/2013 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dátum účinnosti: 1.1.2014.

¹⁷ Zákon č. 341/2016 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Dátum účinnosti: 1.1.2017

Graf č. 21: Vývoj počtu zaniknutých PO v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

3.1 Zánik MSP podľa právnych foriem

V členení podľa právnych foriem dosiahli najvyšší počet podnikateľských subjektov, ktorí sa rozhodli ukončiť svoju podnikateľskú činnosť živnostníci s počtom 41 417 zánikov. Druhý najvyšší počet zánikov zaznamenali napriek výraznému medziročnému poklesu právnické osoby, z ktorých ukončilo svoju podnikateľskú činnosť 5 442 subjektov. Výrazným medziročným nárastom počtu zánikov sa vyznačovali slobodné povolania s počtom 4 856 zánikov. Najmenej zánikov zaznamenali samostatne hospodáriaci roľníci, z ktorých ukončilo svoju činnosť 453 podnikateľských subjektov.

Tab. č. 16: Počet zaniknutých podnikateľských subjektov podľa právnych foriem v r. 2008-2018 v SR

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Živnostníci	32 827	41 966	44 770	49 577	48 832	61 822	47 413	32 502	43 503	42 255	41 417
SP	952	907	951	832	759	736	789	878	812	618	4 856
SHR	698	520	523	540	423	387	314	424	432	560	453
PO	3 490	4 031	3 503	4 363	4 972	5 086	7 390	9 134	9 121	9 166	5 442
SPOLU	37 967	47 424	49 747	55 312	54 986	68 031	55 906	42 938	53 868	52 599	52 168

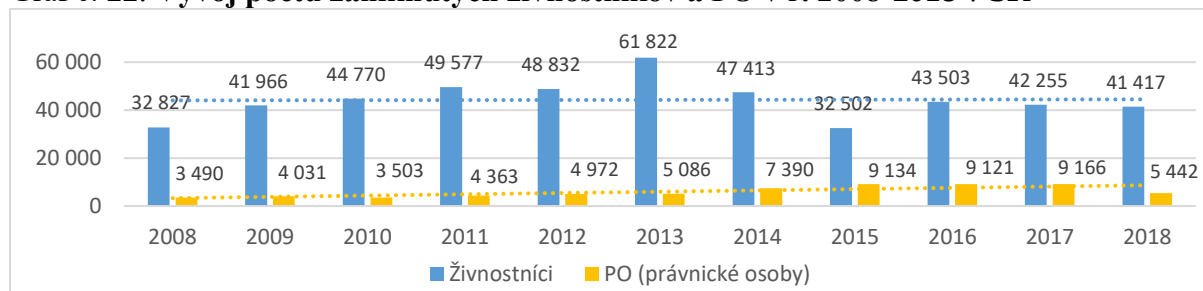
Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Vývoj v počte zánikov u živnostníkov a PO do značnej miery súvisel s legislatívnymi zmenami, čo sa prejavilo ich odlišným priebehom. Počet zrušení živnostníkov mal v období rokov 2008-2013 rastúci trend a svoje maximum dosiahol práve v roku 2013, čo bolo dôsledkom zvýšenia odvodového zaťaženia. Po roku 2013 sa situácia zmiernila a počet zánikov živnostníkov začal postupne (s výnimkou roku 2016) klesať. V roku 2018 zaniklo 41 417 živnostníkov, čo predstavuje medziročný pokles o 2,0 %. Počet zánikov právnických osôb, ako druhej najpočetnejšej skupiny podnikateľských subjektov, sa do roku 2017 vyznačoval pozvoľne rastúcim trendom. Najdynamickejší rast počtu zaniknutých PO bol zaznamenaný v rokoch 2014 a 2015, kedy sa v plnej miere prejavilo zavedenie daňových licencií.¹⁸ Výrazný dopad daňových licencií na podnikanie PO sa potvrdil aj v roku 2018, kedy došlo k ich zrušeniu.¹⁹ Po zrušení daňových licencií ukončilo svoju podnikateľskú činnosť výrazne menej PO ako v roku 2017 (až o 40,6 %). Vývoj počtu zaniknutých živnostníkov a PO v období rokov 2008 - 2018 v SR znázorňuje graf č. 22.

¹⁸ Zákon č. 463/2013 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dátum účinnosti: 1.1.2014

¹⁹ Zákon č. 341/2016 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dátum účinnosti: 1.1.2018

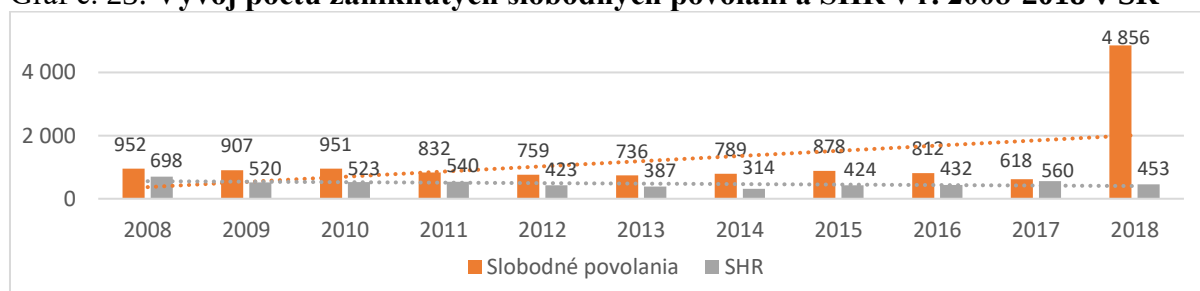
Graf č. 22: Vývoj počtu zaniknutých živnostníkov a PO v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Slobodné povolania a SHR tvorili v porovnaní s celkovým počtom zaniknutých podnikateľských subjektov do roku 2017 len nízke percento. Dlhodobý klesajúci trend počtu zaniknutých slobodných povolaní sa pozitívne prejavil predovšetkým v roku 2017, kedy bol zaznamenaný najnižší počet zaniknutých slobodných povolaní za posledných 11 rokov (na úrovni 618 podnikateľských subjektov). V roku 2018 však došlo k rapidnému nárastu slobodných povolaní, ktoré ukončili svoju podnikateľskú činnosť – predovšetkým v oblasti poisťovníctva, finančného a dôchodkového sprostredkovania. Dôvodom bolo sprísnenie podmienok výkonu finančného agenta – väčší dôraz na vzdelanie a prax finančných agentov. Zmeny nastali aj v určovaní výšky provízie za sprostredkovanie či administratívnej záťaži – povinnosti vykazovať údaje na kvartálnej a ročnej báze.²⁰ K zvýšeniu počtu zánikov slobodných povolaní v roku 2018 prispelo aj zavedenie dane z neživotného poistenia (so sadzbou 8 %), ktorá sa dotkla všetkých produktov neživotného poistenia s výnimkou povinného zmluvného poistenia, pri ktorom zostal naďalej 8 %-ný odvod.²¹ Napriek tomu, že zákon nadobudol účinnosť až 1.1.2019, niektoré poisťovne už v priebehu roka 2018 znižovali provízie poisťovacím agentom. Vývoj v počte zaniknutých samostatne hospodáriacich roľníkov mal v období rokov 2008 – 2018 kolísavý vývoj. V roku 2018 sa počet zánikov samostatne hospodáriacich roľníkov znížil o 107 podnikateľských subjektov na 453. Vývoj počtu zaniknutých slobodných povolaní a SHR v období rokov 2008 - 2018 v SR znázorňuje graf č. 23.

Graf č. 23: Vývoj počtu zaniknutých slobodných povolaní a SHR v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V medziročnom porovnaní došlo k zníženiu počtu zánikov vo všetkých právnych formách s výnimkou slobodných povolaní. Najväčší pokles zaznamenali PO (o 40,6 %) nasledované

²⁰ Zákon č. 282/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dátum účinnosti: 23.2.2018

²¹ Zákon č. 213/2018 Z. z. o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dátum účinnosti: 1.1.2019

samostatne hospodáriacimi roľníkmi (o 19,1 %) a živnostníkmi (o 2,0 %). Slobodné povolania sa vyznačovali prudkým nárastom počtu zaniknutých podnikateľských subjektov – až o 785,8 %, čo bolo spôsobené legislatívnou úpravou sprísňujúcou činnosť finančných agentov.

Tab. č. 17: **Index vývoja zaniknutých podnikateľských subjektov podľa právnych foriem v SR**

Právna forma	2017	2018	Index 18/17	Zmena
Živnostníci	42 255	41 417	0,980	↓ 2,0 %
Slobodné povolania	618	4 856	7,858	↑ 785,8 %
SHR	560	453	0,809	↓ 19,1 %
PO	9 166	5 442	0,594	↓ 40,6 %
SPOLU	52 599	52 168	0,992	↓ 0,8 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

3.2 Zánik MSP podľa odvetvovej štruktúry

V roku 2018 došlo k zníženiu počtu zaniknutých podnikateľských subjektov vo všetkých odvetviach s výnimkou obchodných služieb, v ktorom zaniklo najviac podnikateľských subjektov - až 13 713. Druhou najpočetnejšou skupinou bolo stavebníctvo s 11 597 zaniknutými podnikateľskými subjektmi nasledované obchodom s počtom 8 939 zánikov. Medzi odvetvia s najnižším počtom zánikov možno zaradiť (rovnako ako v predchádzajúcom roku) ubytovanie a stravovanie (1 588), pôdohospodárstvo (2 540) a ostatné služby (3 216). Prehľad počtu zánikov podnikateľských subjektov v období rokov 2008-2018 podľa jednotlivých odvetví je uvedený v tabuľke č. 18.

Tab. č. 18: **Počet zaniknutých podnikateľských subjektov podľa odvetví v r. 2008-2018 v SR**

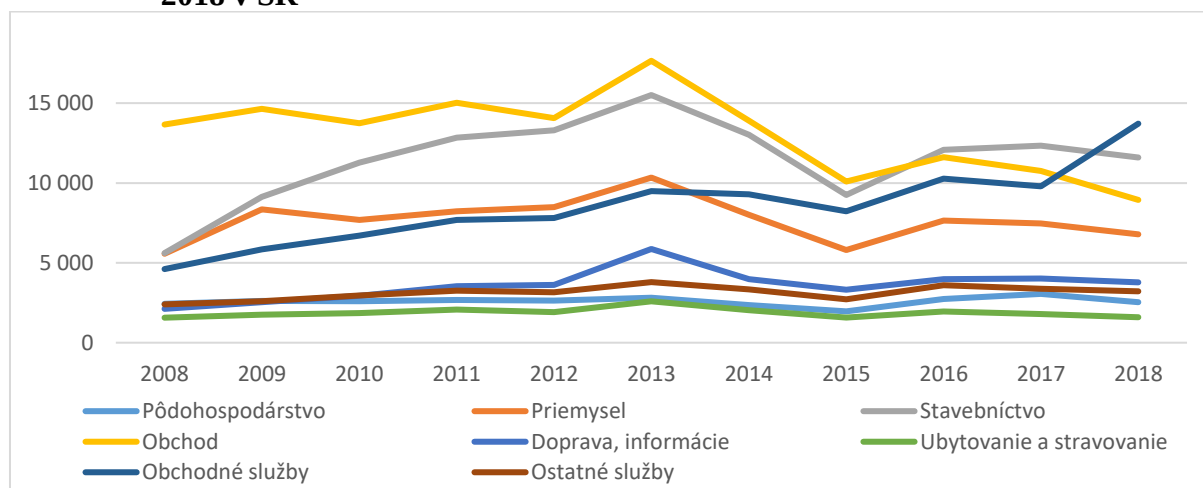
Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Pôdohospodárstvo	2 434	2 608	2 598	2 673	2 644	2 808	2 361	1 963	2 735	3 055	2 540
Priemysel	5 569	8 342	7 683	8 231	8 489	10 336	8 001	5 806	7 650	7 472	6 792
Stavebníctvo	5 611	9 123	11 271	12 841	13 303	15 503	13 022	9 252	12 066	12 327	11 597
Obchod	13 655	14 637	13 736	15 015	14 060	17 650	13 893	10 085	11 616	10 749	8 939
Doprava a informácie	2 120	2 536	2 936	3 531	3 610	5 868	3 974	3 311	3 980	4 020	3 783
Ubytovanie a strav.	1 567	1 746	1 859	2 074	1 916	2 591	2 043	1 571	1 949	1 804	1 588
Obchod. služby	4 610	5 836	6 700	7 685	7 809	9 481	9 280	8 225	10 281	9 798	13 713
Ostatné služby	2 401	2 596	2 964	3 262	3 155	3 794	3 332	2 725	3 591	3 374	3 216
SPOLU	37 967	47 424	49 747	55 312	54 986	68 031	55 906	42 938	53 868	52 599	52 168

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Od roku 2008 do roku 2015 bol najvyšší počet zánikov zaznamenaný v odvetví obchodu, ktoré sa vyznačovalo značne nevyrovnaným priebehom. Zatiaľ čo v období rokov 2008 - 2013 pretrvával rastúci trend počtu zaniknutých podnikateľských subjektov v obchode, od roku 2014 sa ich počet vyznačoval klesajúcim trendom. V rokoch 2016 a 2017 dosiahli najvyšší počet zánikov podnikateľské subjekty pôsobiace v odvetví stavebníctva. Zánik podnikateľských subjektov v odvetví obchodných služieb sa z dlhodobého hľadiska vyznačoval mierne rastúcim trendom v rozmedzí od 4 610 zánikov v roku 2008 po 13 713 zánikov v roku 2018. V porovnaní s rokom 2008 sa počet zaniknutých subjektov v roku 2018 v odvetví obchodných služieb viac ako zdvojnásobil. Počet zánikov v odvetví priemyslu sa za posledných 11 rokov vyvíjal nepravidelne a kolísal v rozpätí od 5 569 subjektov v roku 2008 až po 10 336 podnikateľských subjektov v roku 2013, kedy dosiahol svoj vrchol. V odvetví dopravy a informácií došlo k výraznému nárastu zánikov len v roku 2013, čo bolo spôsobené zmenou legislatívnych požiadaviek a s nimi súvisiace navýšenie administratívnej a priamej finančnej záťaže pre

živnostníkov v rámci taxislužieb a nákladnej cestnej dopravy.²² Vplyvom tejto legislatívnej úpravy došlo k výraznému poklesu počtu živnostníkov podnikajúcich v taxislužbách a nákladnej cestnej doprave. Časť zo zrušených podnikateľských subjektov zanikla a časť prešla pod slobodné povolania. V rokoch 2014-2018 sa situácia v počte zánikov v odvetví dopravy a informácií ustálila. Odvetvia ubytovanie a stravovanie, pôdohospodárstvo a ostatné služby nepodliehali tak výrazným zmenám ako obchod, stavebníctvo či priemysel, čo je dané predovšetkým nižšou početnosťou podnikateľských subjektov pôsobiach v týchto odvetviach. Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov v členení podľa odvetví za obdobie rokov 2008 – 2018 znázorňuje graf č. 24.

Graf č. 24: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa odvetví v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Medziročne klesol počet zánikov vo všetkých odvetviach okrem obchodných služieb. Najvýraznejší pokles počtu zánikov dosiahlo pôdohospodárstvo (o 16,9 %), ubytovanie a stravovanie (o 12,0 %) a priemysel (o 9,1 %). Naopak, výrazný nárast počtu zánikov v odvetví obchodných služieb (až o 40,0 %) bol spôsobený zvýšeným počtom zánikov v sekcii finančných a poisťovacích činností, čo súvisí so sprisnením podnikania finančných agentov.²³

Tab. č. 19: Index vývoja zaniknutých podnikateľských subjektov podľa odvetví v SR

Odvetvie	2017	2018	Index 18/17	Zmena
Pôdohospodárstvo	3 055	2 540	0,831	↓ 16,9 %
Priemysel	7 472	6 792	0,909	↓ 9,1 %
Stavebníctvo	12 327	11 597	0,941	↓ 5,9 %
Obchod	10 749	8 939	0,832	↓ 7,5 %
Doprava a informácie	4 020	3 783	0,941	↓ 5,9 %
Ubytovanie a stravovanie	1 804	1 588	0,880	↓ 12,0 %
Obchod. služby	9 798	13 713	1,400	↑ 40,0 %
Ostatné služby	3 374	3 216	0,953	↓ 4,7 %
SPOLU	52 599	52 168	0,992	↓ 0,8 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

²² Zákon č. 56/2012 Z.z. o cestnej doprave. Dátum účinnosti: 30.11.2013.

²³ Zákon č. 282/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dátum účinnosti: 23.2.2018

3.3 Zánik MSP podľa sídla

V územnom členení podľa jednotlivých krajov zaniklo v porovnaní s predchádzajúcim rokom viac podnikateľských subjektov v štyroch krajoch – Banskobystrickom, Košickom, Nitrianskom a Trenčianskom. V Bratislavskom, Prešovskom, Trnavskom a Žilinskom kraji došlo k poklesu počtu zánikov. Najvyšší počet zánikov v roku 2018 bol zaznamenaný v Prešovskom kraji – na úrovni 7 939 podnikateľských subjektov, nasledovaný Bratislavským krajom s počtom 7 936 zánikov. Trojicu krajov s najvyšším počtom zánikov uzatvára Žilinský kraj, v ktorom ukončilo svoju činnosť 7 228 podnikateľských subjektov. Najmenej podnikateľských subjektov zaniklo v roku 2018 v Trnavskom (4 650 subjektov), Trenčianskom (5 224) a Banskobystrickom kraji (6 132).

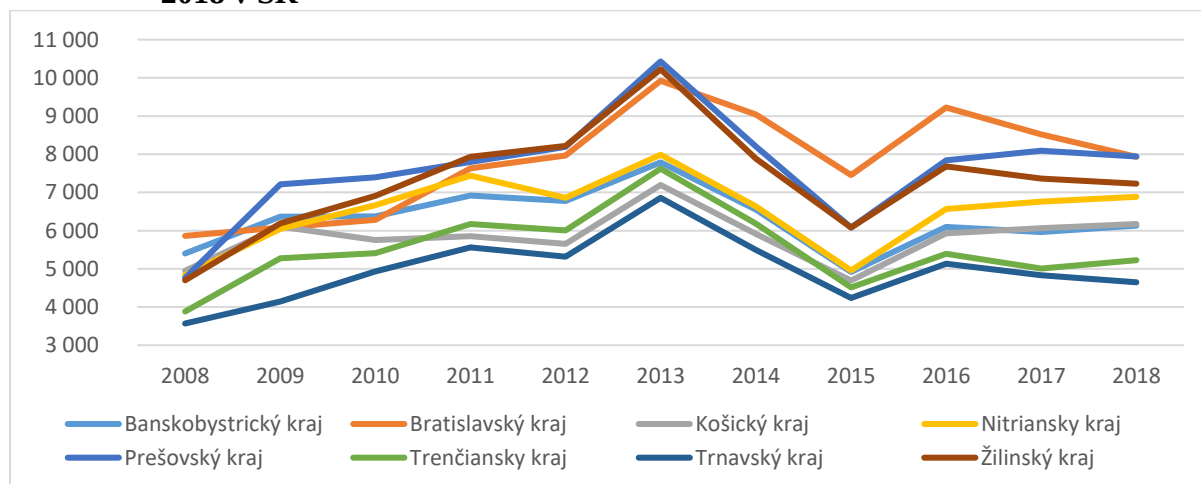
Tab. č. 20: Počet zaniknutých podnikateľských subjektov podľa sídla v r. 2008-2018 v SR

Kraj	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
BB	5 405	6 367	6 377	6 919	6 777	7 787	6 554	4 919	6 102	5 964	6 132
BA	5 863	6 085	6 286	7 630	7 964	9 924	9 038	7 452	9 221	8 517	7 936
KE	4 946	6 110	5 756	5 855	5 653	7 196	5 915	4 694	5 928	6 064	6 172
NR	4 838	6 045	6 672	7 443	6 858	7 988	6 631	4 955	6 568	6 761	6 887
PO	4 763	7 213	7 396	7 800	8 190	10 430	8 205	6 085	7 840	8 093	7 939
TN	3 883	5 276	5 414	6 176	6 008	7 622	6 181	4 515	5 396	5 008	5 224
TT	3 569	4 142	4 937	5 559	5 321	6 859	5 497	4 240	5 131	4 832	4 650
ZA	4 700	6 186	6 909	7 930	8 215	10 225	7 885	6 078	7 682	7 360	7 228
SPOLU	37 967	47 424	49 747	55 312	54 986	68 031	55 906	42 938	53 868	52 599	52 168

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V dlhodobom horizonte rokov 2008 – 2018 mal vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov v jednotlivých krajoch obdobný priebeh. Počet zánikov vo všetkých krajoch začal výrazne stúpať v roku 2009 v dôsledku uplynulej krízy. Po roku 2009 sa vývoj v počte zánikov naprieč Slovenskom výrazne líšil. Najviac podnikateľských subjektov zaniklo v roku 2013, kedy došlo k masívnemu rušeniu živností z dôvodu zvýšenia odvodového zaťaženia. Po roku 2013, rovnako ako v prípade vznikov, začal počet zánikov v jednotlivých krajoch klesať až do konca roka 2015. Pre rok 2016 bol príznačný rast počtu zánikov vo všetkých krajoch. Po roku 2016 sa trend v počte zaniknutých podnikateľských subjektov vyvíjal odlišne – v Bratislavskom, Žilinskom a Trnavskom kraji klesal, v Prešovskom, Nitrianskom, Košickom kraji rástol a Trenčiansky a Banskobystrický kraj si udržiavali relatívne vyrovnaný trend.

Graf č. 25: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa sídla v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V medziročnom porovnaní došlo k najdynamickejšiemu poklesu v počte zaniknutých podnikateľských subjektov v Bratislavskom kraji - o 6,8 %. Po Bratislavskom kraji zaznamenali pozitívnu zmenu (pokles zánikov) aj Trnavský (o 3,8 %), Prešovský (o 1,9 %) a Žilinský kraj (o 1,8 %). Naopak, najdynamickejším rastom zánikov sa vyznačoval Trenčiansky kraj, v ktorom vzrástol počet zaniknutých podnikateľských subjektov o 4,3 %. Negatívna medziročná zmena (rast zánikov) bola zaznamenaná aj Banskobystrickom (o 2,8 %), Nitrianskom (o 1,9 %) a Košickom kraji (o 1,8 %). Index vývoja zaniknutých podnikateľských subjektov v medziročnom porovnaní v jednotlivých krajoch SR je uvedený v tabuľke č. 21.

Tab. č. 21: **Index vývoja zaniknutých podnikateľských subjektov podľa sídla v SR**

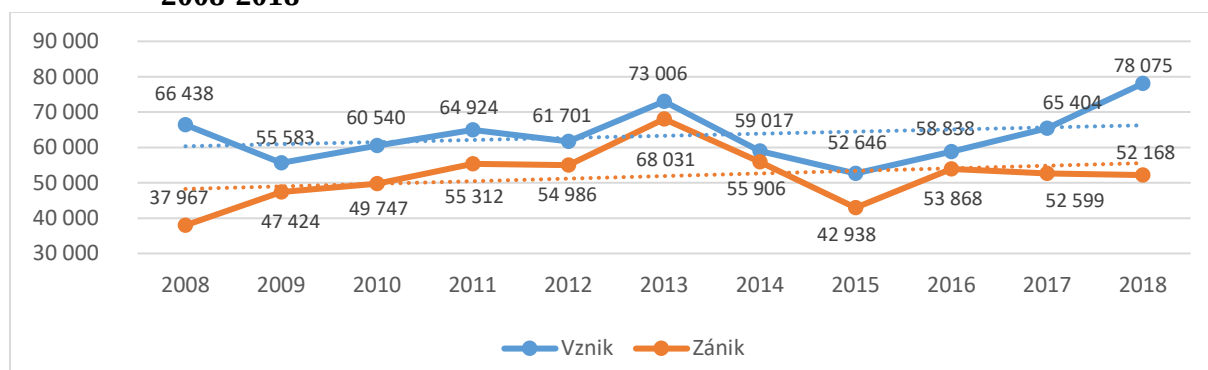
Kraj	2017	2018	Index 18/17	Zmena
Banskobystrický	5 964	6 132	1,028	↑ 2,8 %
Bratislavský	8 517	7 936	0,932	↓ 6,8 %
Košický	6 064	6 172	1,018	↑ 1,8 %
Nitriansky	6 761	6 887	1,019	↑ 1,9 %
Prešovský	8 093	7 939	0,981	↓ 1,9 %
Trenčiansky	5 008	5 224	1,043	↑ 4,3 %
Trnavský	4 832	4 650	0,962	↓ 3,8 %
Žilinský	7 360	7 228	0,982	↓ 1,8 %
SPOLU	52 599	52 168	0,992	↓ 0,8 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

4 Dynamika vývoja a čistý prírastok vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku

Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku mal s výnimkou roku 2008 obdobný priebeh. V každom roku sledovaného obdobia dosiahol počet vzniknutých podnikateľských subjektov vyššiu hodnotu ako počet zaniknutých podnikateľských subjektov. Z dlhodobého hľadiska je dynamika vývoja v počte vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov relatívne vyrovnaná. Pozitívne možno hodnotiť predovšetkým vývoj po roku 2016, kedy počet vznikov rástol a počet zánikov klesal – rozdiel medzi počtom vznikov a zánikov sa tak v tomto období výrazne zvýšil.

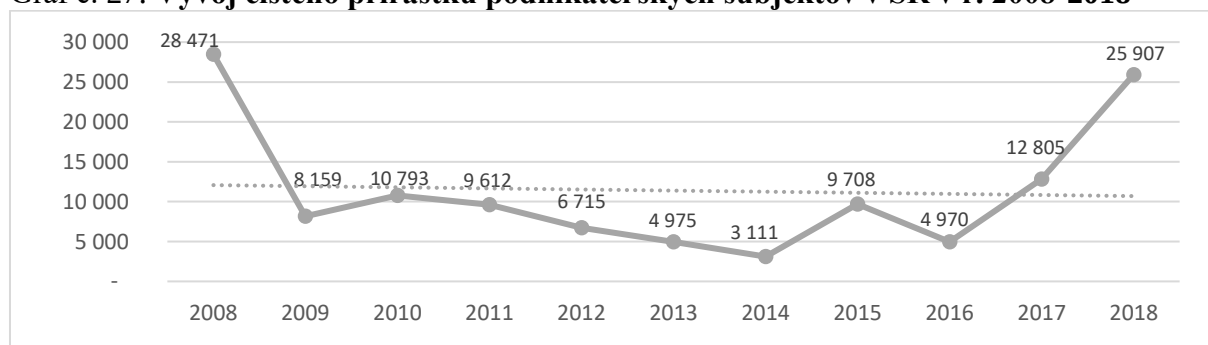
Graf č. 26: Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov v SR v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Rozdiel počtu vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov predstavuje čistý prírastok. V období rokov 2008 – 2018 dosiahol čistý prírastok podnikateľských subjektov mierne klesajúci trend. Najvýraznejší pokles bol zaznamenaný v roku 2009, ktorý bol v dôsledku krízy pre mnohé podnikateľské subjekty likvidačný. Napriek miernemu oživeniu v nasledujúcom roku, naďalej pretrvával negatívny trend vývoja, ktorý bol spôsobený rýchlejšim tempom rastu zánikov ako vznikov až do roku 2014, v ktorom bol čistý prírastok podnikateľských subjektov najnižší za posledných 11 rokov. Od roku 2016 do roku 2018 sa však čistý prírastok podnikateľských subjektov zvýšil viac ako 5 – násobne, čo bolo spôsobené predovšetkým výrazným rastom počtu vzniknutých podnikateľských subjektov a súčasne poklesom počtu zánikov. Vyššiemu záujmu o podnikanie výrazne dopomohlo zvýšenie percentuálnej sadzby uplatniteľných paušálnych výdavkov zo 40 % na 60 % z úhrnov príjmov pre SZČO, zníženie dane z príjmov PO z 22 % na 21 % a zrušenie daňových licencií.

Graf č. 27: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v SR v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Podrobný prehľad o počte vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku za posledných 11 rokov s ohľadom na čistý prírastok podnikateľských subjektov znázorňuje tabuľka č. 22.

Tab. č. 22: **Prehľad počtu vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov s ohľadom na čistý prírastok v SR v r. 2008-2018**

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vznik	66 438	55 583	60 540	64 924	61 701	73 006	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075
Zánik	37 967	47 424	49 747	55 312	54 986	68 031	55 906	42 938	53 868	52 599	52 168
ČP	28 471	8 159	10 793	9 612	6 715	4 975	3 111	9 708	4 970	12 805	25 907

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Medziročný vývoj v počte vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov mal pozitívny priebeh. Zatiaľ čo počet vznikov podnikateľských subjektov v roku 2018 vzrástol o 19,4 %, počet zánikov podnikateľských subjektov klesol o 0,8 %. Čistý prírastok sa tak medziročne zvýšil o 102,3 %.

Tab. č. 23: **Index vývoja vzniknutých, zaniknutých podnikateľských subjektov a čistého prírastku v SR**

	2017	2018	Index 18/17	Zmena
Vznik	65 404	78 075	1,194	↑ 19,4 %
Zánik	52 599	52 168	0,992	↓ 0,8 %
Čistý prírastok	12 805	25 907	2,023	↑ 102,3 %

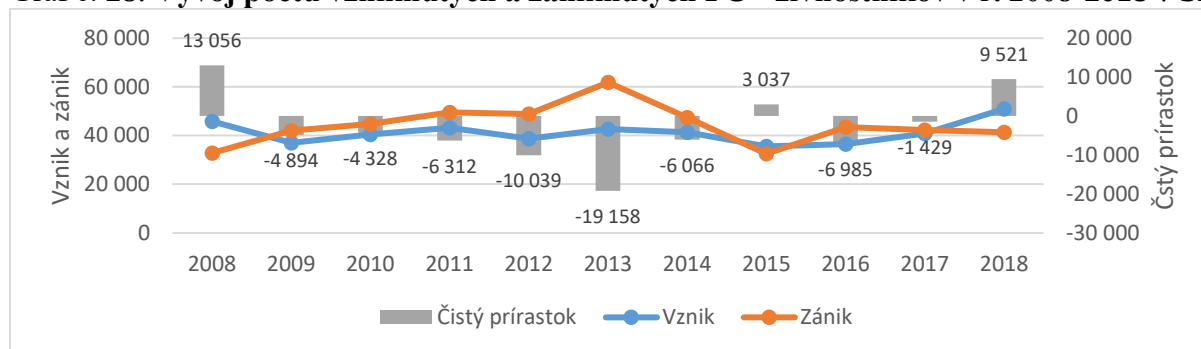
Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

4.1 Čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa právnych foriem

Vývoj v početnosti vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov v členení podľa právnych foriem mal za posledných 11 rokov odlišný a pomerne nevyrovnaný priebeh. Predovšetkým na najpočetnejšiu skupinu subjektov – **živnostníkov** mali legislatívne zmeny najväčší dopad, čo sa prejavilo v nestálosti ich vývoja. Do roku 2008 sa každoročne registrovalo viac živnostníkov ako zanikalo. Tento trend narušila hospodárska kríza, ktorej dopady sa začali prejavovať už v roku 2009, v dôsledku čoho sa rozhodlo viac živnostníkov svoju činnosť ukončiť ako založiť. Tomuto negatívnemu trendu dopomohol rast odvodového zaťaženia²⁴ v roku 2013, čím počet zánikov v danom roku len vyvrcholil. Po roku 2013 došlo k miernemu zlepšeniu, avšak stále možno konštatovať, že napriek značnej obľube tejto právnej formy, nastal mierny útlm. Po roku 2015, kedy počet vznikov prevýšil počet zánikov, sa čistý prírastok živnostníkov dostal opäť do červených čísiel. Pozitívna zmena nastala až v roku 2018, kedy začalo viac živnostníkov podnikat' a menej zanikať. Zvýšeniu záujmu o živnostenské podnikanie dopomohlo najmä zvýšenie paušálnych výdavkov – zo 40 % z úhrnu príjmov na 60 %. Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých FO – živnostníkov spolu s čistým prírastkom v období rokov 2008 – 2018 znázorňuje graf č. 28.

²⁴ Zákon č. 252/2012, ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dátum účinnosti: 1.1.2013

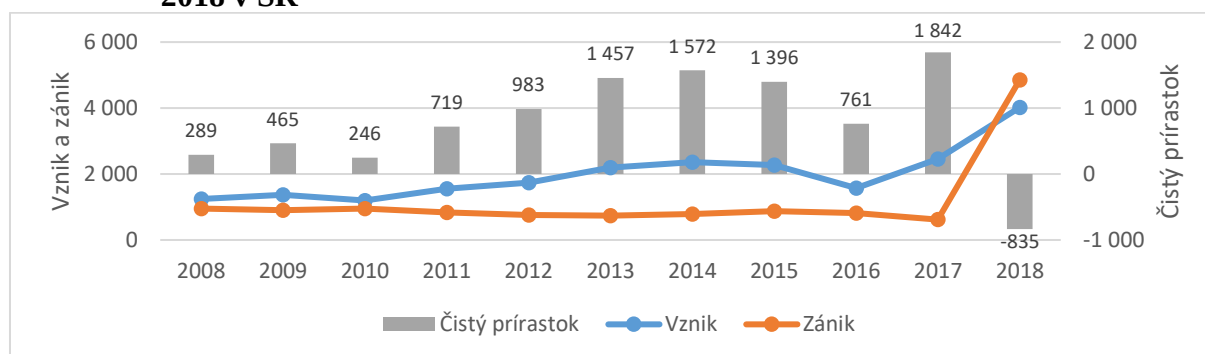
Graf č. 28: Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých FO - živnostníkov v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Slobodné povolania si do roku 2018 udržiavali dlhodobu priaznivú vývoj čistého prírastku. Počet vzniknutých slobodných povolaní v tomto období prevyšoval počet zaniknutých. Po roku 2012 sa počet registrácií slobodných povolaní ešte zvýšil, čo bolo čiastočne spôsobené zmenami Zákona č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave, ktorý nadobudol účinnosť 31. januára 2012 a v roku 2013 bol niekoľkokrát novelizovaný. Týmto zákonom došlo k sprísneniu legislatívnych požiadaviek pre živnostníkov v rámci taxislužieb a nákladnej cestnej dopravy, čo viedlo k ich čiastočnému presunu pod slobodné povolania. V roku 2016 došlo k miernemu zhoršeniu – počet nových registrácií slobodných povolaní klesol o 30,8 % a zároveň došlo k zvýšeniu počtu zaniknutých slobodných povolaní o 10,1 %. Po roku 2016 však záujem o slobodné povolania každým rokom rástol. V roku 2018 bolo zaregistrovaných najviac slobodných povolaní za 11 rokov, na druhej strane však aj najviac slobodných povolaní zaniklo, čo sa prejavilo v zápornom čistom prírastku. Rápidný nárast počtu zánikov bol spôsobený sprísnením podmienok výkonu finančného agenta, v dôsledku čoho sa mnoho agentov rozhodlo svoju činnosť ukončiť.

Graf č. 29: Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých FO - slobodných povolaní v r. 2008-2018 v SR

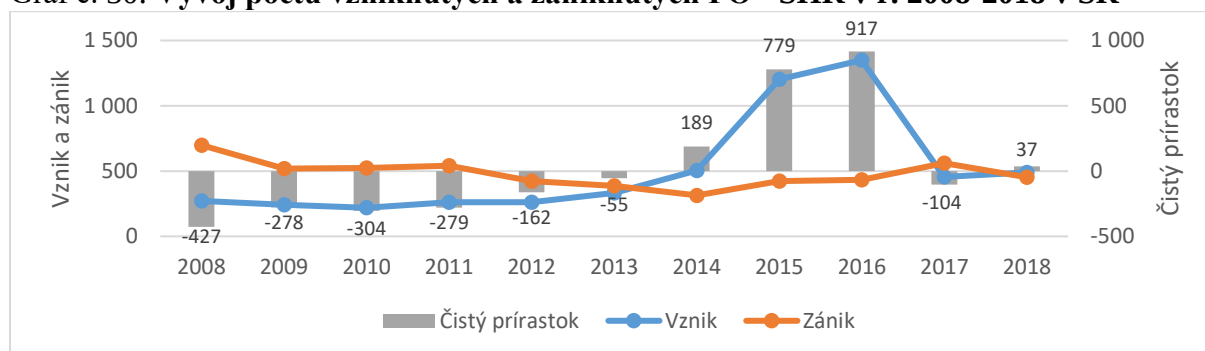

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Vývoj v početnosti **samosťatne hospodáriacich roľníkov** mal nepravidelný priebeh. Od roku 2007 do roku 2013 viac roľníkov zanikalo ako vznikalo. V roku 2014 sa tento nepriaznivý trend zvrátil – počet nových registrácií SHR prevýšil počet zaniknutých SHR. Predovšetkým v roku 2015 došlo k rapidnému nárastu počtu nových registrácií SHR o 239,2 % - z 503 roľníkov v roku 2014 na 1 203 nových roľníkov v roku 2015. Tento rastúci trend bol do značnej miery odrazom zavádzania nových podporných opatrení v rámci „Programu rozvoja vidieka 2014 – 2020“ zo strany Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka v SR. Pod zvýšenie počtu nových registrácií SHR sa podpísalo predovšetkým „Podopatrenie 6.1 – Podpora na začatie

podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov“, ktoré je zamerané na uľahčenie vstupu do poľnohospodárskeho sektora pre mladých podnikateľov formou nenávratného finančného príspevku (NFP) na realizáciu ich podnikateľského plánu v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby vo výške 50 000 Eur na dobu max. 5 rokov. Rok 2017 sa pre samostatne hospodáriacich roľníkov nevyvíjal priaznivo. Počet zánikov SHR v roku 2017 dosiahol najvyššiu hodnotu od roku 2009 – na úrovni 560 subjektov. Zároveň vzniklo v roku 2017 „len“ 456 nových SHR, čo je o 66,2 % menej ako v predchádzajúcom roku. Po roku 2016 tak čistý prírastok SHR dosiahol opäť zápornú hodnotu. V roku 2018 sa situácia zlepšila – v porovnaní s rokom 2017 počet vznikov SHR vzrástol o 7,5 % na 490 subjektov a počet zánikov poklesol o 19,1 % na 453 subjektov. Čistý prírastok SHR v roku 2018 tak predstavoval 37 podnikateľských subjektov.

Graf č. 30: Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých FO - SHR v r. 2008-2018 v SR

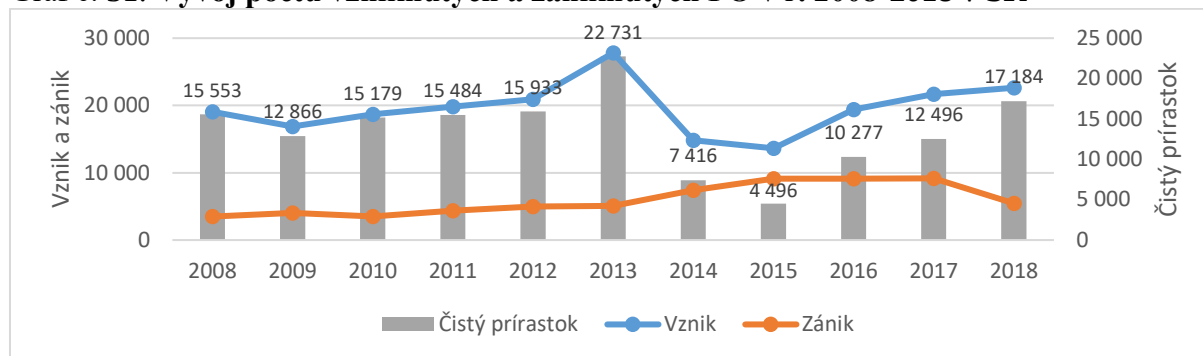
Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Právnické osoby zaznamenávajú dlhodobý pozitívny trend vývoja – v každom roku sledovaného obdobia počet nových registrácií PO prevyšuje počet zaniknutých podnikateľských subjektov. Najúspešnejším rokom za poslednú dekádu z hľadiska počtu registrácií bol rok 2013, kedy počet nových PO dosiahol hodnotu 27 817 podnikateľských subjektov, čo predstavovalo medziročné zvýšenie o 33,06 %. Tento nárast bol výrazne ovplyvnený prijatím Zákona č. 357/2013 Z. z., ktorým sa dopĺňa Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1.12.2013, podľa ktorého je nutné pred založením subjektu splatiť základné imanie na účet v banke. Prijatie zákona vyvolalo záujem o registrovanie nových spoločností do konca novembra, pokiaľ sa ešte dali vytvoriť bez nutnosti splatiť základné imanie na účet v banke. K zvýšeniu počtu nových PO prispel v danom roku aj rast odvodového zaťaženia SZČO na zdravotné a sociálne poistenie²⁵, čím došlo k prechodu FO – podnikateľov k PO. Po zrušení povinnosti splatiť základné imanie na osobitný samostatný účet v banke²⁶ v roku 2016 sa záujem o podnikanie PO každým rokom zvyšoval až do roku 2018. Prispelo k tomu viacero legislatívnych opatrení – predovšetkým zníženie dane z príjmov PO od roku 2017 a zrušenie daňových licencií od roku 2018. Zrušenie daňových licencií sa pozitívne prejavilo vo výraznom poklese zánikov PO. V porovnaní s rokom 2017 vzrástol počet registrácií PO o 4,5 % na 22 626 subjektov a klesol počet zánikov PO o 40,6 % na 5 442 subjektov. Čistý prírastok PO sa tak medziročne zvýšil o 4 688 subjektov (resp. o 37,5 %) na 17 184 subjektov.

²⁵ Zákon č. 252/2012, ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dátum účinnosti: 1.1.2013

²⁶ Zákon č. 87/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dátum účinnosti: 1.1.2016

Graf č. 31: Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých PO v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

4.2 Čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa odvetvovej štruktúry

Z dlhodobého hľadiska dosiahli v každom roku sledovaného obdobia kladný čistý prírastok len 3 odvetvia – doprava a informácie, obchodné služby a ostatné služby. Najväčší čistý prírastok podnikateľských subjektov dosiahlo každoročne odvetvie obchodných služieb. Naopak najväčší prepád dlhodobo dosahuje odvetvie obchodu, v ktorom počet zánikov výrazne prevyšuje počet vznikov.

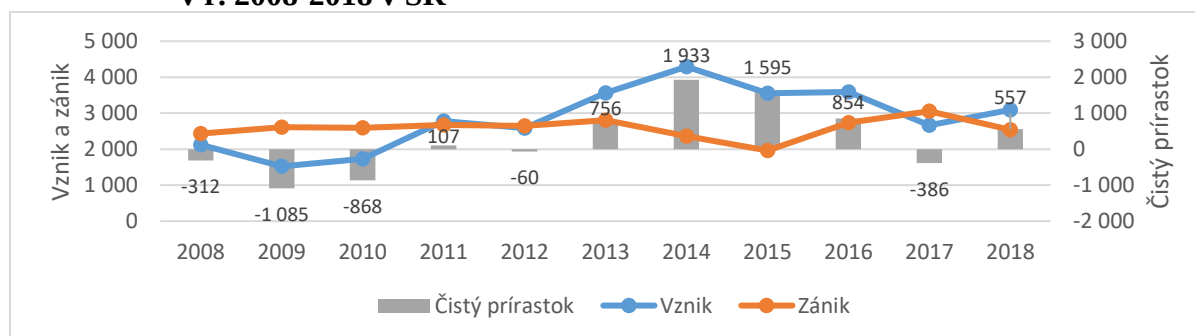
Tab. č. 24: Čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa odvetví v r. 2008-2018 v SR

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Pôdohospodárstvo	-312	-1 085	-868	107	-60	756	1 933	1 595	854	-386	557
Priemysel	5 463	-2 423	-512	-446	-1 141	-1 404	289	1 252	-127	2 704	4 895
Stavebníctvo	10 132	3 058	1 445	452	-1 015	-750	-90	1 827	-112	2 487	6 665
Obchod	1 508	-2 332	-94	-993	-728	-5 666	-7 627	-3 133	-1 236	-5 512	-2 839
Doprava a informácie	2 508	1 944	1 876	1 840	1 619	1 310	1 744	1 354	810	2 695	3 889
Ubytovanie a stravov.	565	281	295	3	227	-376	-16	226	-327	5	557
Obchod. služby	8 107	7 499	7 549	7 806	6 886	10 158	5 905	5 190	4 239	9 305	9 905
Ostatné služby	1 500	1 217	1 102	843	927	947	973	1 397	869	1 507	2 278

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Čistý prírastok *pôdohospodárskych* podnikov sa v rokoch 2008 – 2010 nevyvíjal priaznivo. V tomto období bol záujem o podnikanie v pôdohospodárstve veľmi nízky – počet zánikov výrazne prevyšoval počet vznikov. Od roku 2011 sa situácia síce mierne zlepšila, ale k výraznému nárastu záujmu došlo až v roku 2014 - predovšetkým vďaka podporným opatreniam MPRV v SR v rámci „Programu rozvoja vidieka 2014-2020“. Tento pozitívny trend pretrvával do roku 2016. V roku 2017 síce počet zánikov v pôdohospodárstve prevýšil počet vznikov, v roku 2018 sa však situácia opäť obrátila.

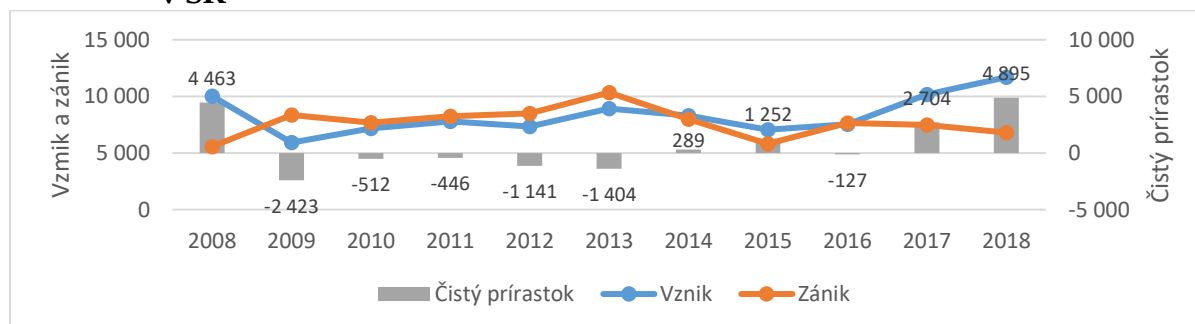
Graf č. 32: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v pôdohospodárstve v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Priemyslu sa darilo najmä v predkrízovom roku 2008, kedy dosiahol čistý prírastok podnikateľských subjektov hodnotu 4 463. Dôsledky hospodárskej krízy sa u priemyselných podnikov prejavili výraznejšie ako v prípade ostatných odvetví. V roku 2009 prevyšoval počet zánikov počet vznikov až o 2 423 podnikateľských subjektov a tento negatívny trend trval až do roku 2013. Napriek tomu, že od roku 2014 počet vznikov priemyselných podnikov klesal, počet zánikov klesal rýchlejšim tempom, čo sa prejavilo kladným čistým prírastkom. V obdobnom duchu sa niesol aj rok 2015. V roku 2016 vzrástol ako počet vznikov, tak aj zánikov, avšak v tomto prípade bol trend opačný - počet zánikov priemyselných podnikov rástol dynamickejšie. Po roku 2016 nastal pozitívny trend vývoja - záujem o podnikanie v priemysle sa dynamickejšie zvyšoval. Na základe údajov o čistom prírastku priemyselných podnikov v roku 2018 možno konštatovať, že priemyselný sektor sa z dôsledkov hospodárskej krízy už spamätal. Čistý prírastok priemyselných podnikov v roku 2018 dosiahol najvyššiu hodnotu za posledných 11 rokov a prevýšil tak úroveň z predkrízového roku 2008.

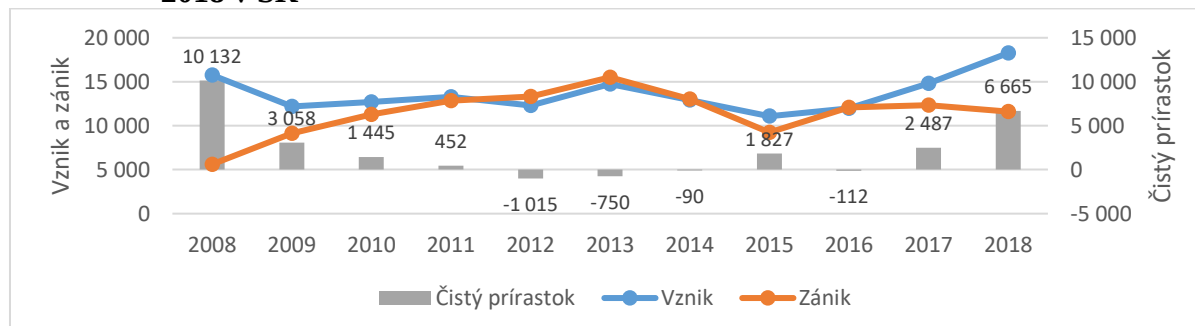
Graf č. 33: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v priemysle v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Prudký rozmach **stavebníctva** pretrvával až do vypuknutia krízy. Dokazuje to čistý prírastok podnikateľských subjektov v roku 2008, ktorý dosiahol bezkonkurenčne najvyššiu hodnotu. Na rozdiel od priemyslu, v ktorom sa dôsledky hospodárskej krízy prejavili okamžite, v odvetví stavebníctva dochádzalo k postupnému znižovaniu čistého prírastku, ktoré pretrvávalo až do roku 2012. Po roku 2012 sa začal záporný čistý prírastok znižovať až dosiahol v roku 2015 opäť kladnú hodnotu. Napriek tomu, že v roku 2016 počet zánikov opäť prevýšil počet vznikov, od roku 2017 sa situácia zmenila. Záujem o podnikanie v stavebníctve v rokoch 2017 a 2018 výrazne vzrástol, čomu významne dopomohla aj zmena vo výške uplatniteľných paušálnych výdavkov (nakol'ko práve v stavebníctve pôsobí nemalé množstvo živnostníkov). V roku 2018 vzrástol čistý prírastok stavebných podnikateľských subjektov o 81,0 % na 6 665 subjektov.

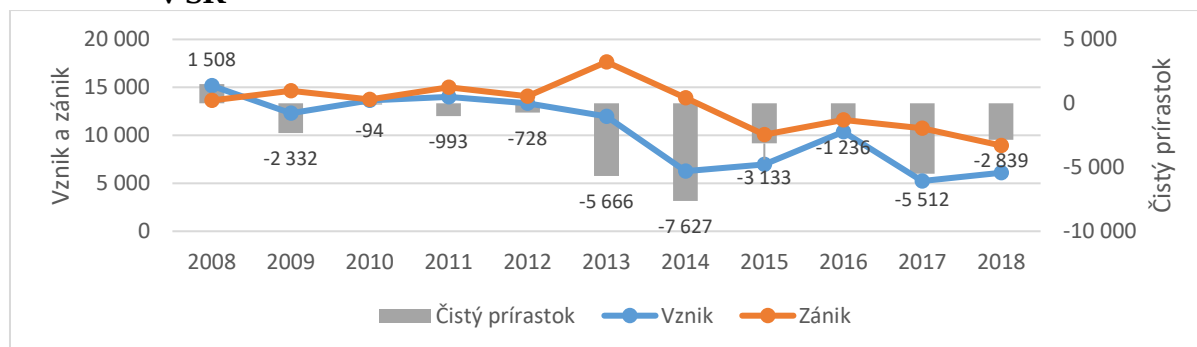
Graf č. 34: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v stavebníctve v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvie **obchodu** sa z hospodárskej krízy stále nespamätalo. Kladný čistý prírastok dosiahol naposledy ešte v roku 2008. Od roku 2009 viac obchodných podnikateľských subjektov zaniklo ako vzniklo. Najväčší úbytok podnikateľských subjektov bol zaznamenaný v roku 2014, kedy dosiahol záporný čistý prírastok hodnotu 7 627 podnikateľských subjektov. Zo všetkých analyzovaných odvetví sa tak dlhodobo najmenej darí práve obchodu, čo potvrdil aj rok 2018, v ktorom dosiahol obchod ako jediné odvetvie záporný čistý prírastok podnikateľských subjektov.

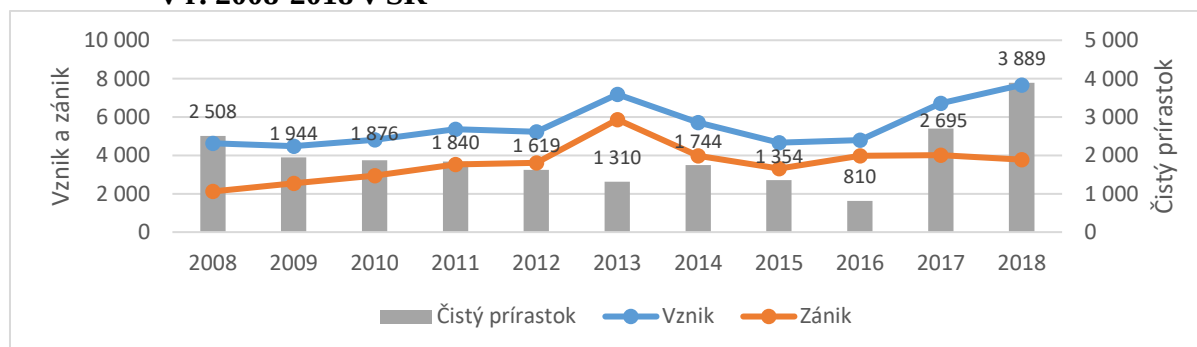
Graf č. 35: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v obchode v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvie **dopravy a informácií** možno považovať za jedno z najstabilnejších – v každom roku dosiahol kladný čistý prírastok. Dokonca ani v krízovom roku 2009 nedosiahlo na rozdiel od iných odvetví radikálne zhoršenie výsledkov. K miernemu útlmu došlo až v roku 2016 vplyvom rastúcej dynamiky zánikov podnikateľských subjektov. Od roku 2017 však záujem o podnikanie v doprave a informáciách narastá. Čistý prírastok v roku 2018 dosiahol 3 889 subjektov, čo je najviac za celé analyzované obdobie. V porovnaní s rokom 2017 tak vzrástol o 44,3 %.

Graf č. 36: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v doprave a informáciách v r. 2008-2018 v SR

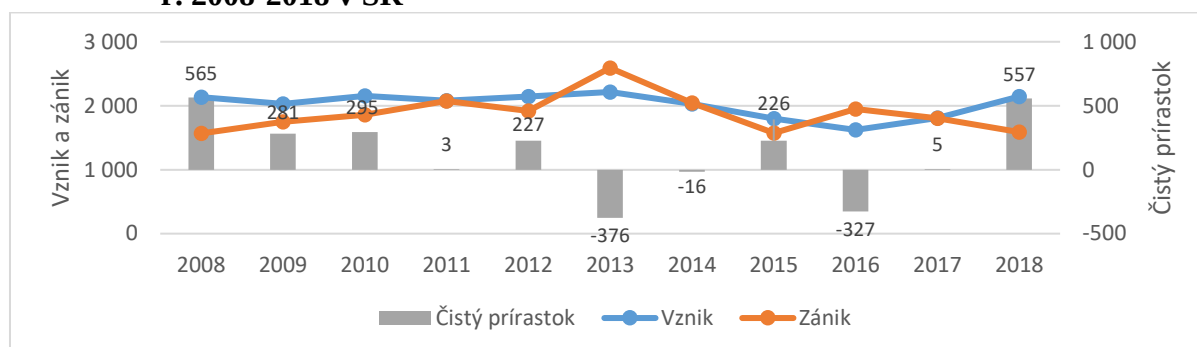

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Ubytovanie a stravovanie je pre podnikavých Slovákov jedným z najmenej atraktívnych odvetví. Vývoj čistého prírastku v tomto odvetví mal v priebehu sledovaného obdobia nepravidelný priebeh. Zatiaľ čo do roku 2012 dosahoval čistý prírastok kladnú hodnotu, od roku 2013 do roku 2017 sa každoročne striedal kladný čistý prírastok so záporným. Rok 2017 možno hodnotiť neutrálne, keďže počet vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov dosiahol takmer totožnú hodnotu. V roku 2018 počet vznikov vrátil a počet zánikov klesol, čo

malo pozitívny dopad na tvorbu čistého prírastku, ktorý sa priblížil 11 – ročnému maximu z roku 2008.

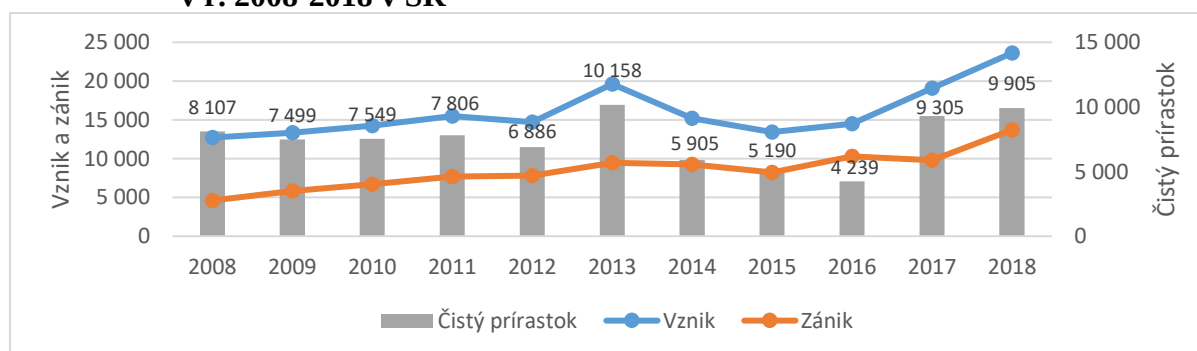
Graf č. 37: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v ubytovaní a stravovaní v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvie **obchodných služieb** sa na Slovensku teší veľkému záujmu. Rovnako ako v odvetví dopravy a informácií, aj v odvetví obchodných služieb dosiahol čistý prírastok v každom roku sledovaného obdobia kladnú hodnotu. Dopady hospodárskej krízy sa v odvetví výraznejšie neprejavili a čistý prírastok si zachoval priaznivú hodnotu aj po roku 2009. V posledných dvoch rokoch sledovaného obdobia záujem o podnikanie v obchodných službách ešte vzrástol, čo sa prejavilo zvyšujúcim sa čistým prírastkom podnikateľských subjektov v odvetví. Vývoj posledných rokov naznačuje, že obchodné služby budú aj naďalej najobľúbenejším odvetvím podnikajúcich Slovákov.

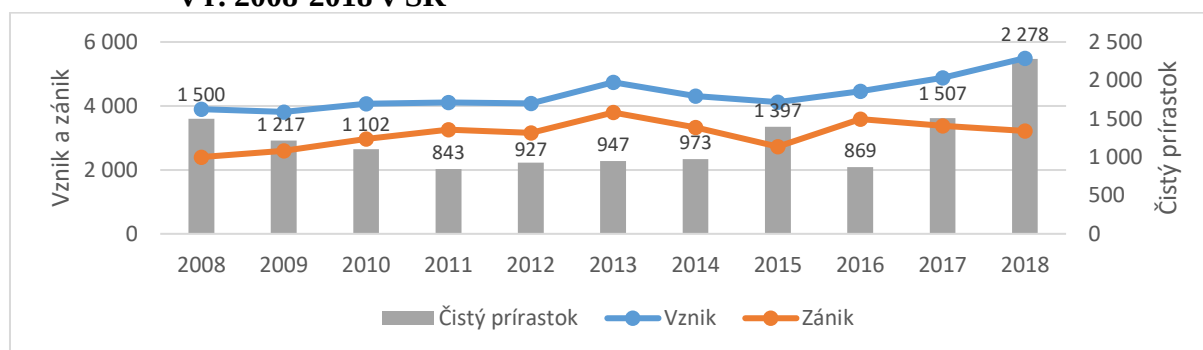
Graf č. 38: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v obchodných službách v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Ostatné služby patrili spolu s odvetvím dopravy a informácií a obchodných služieb medzi najpozitívnejšie vyvíjajúce sa odvetvia. Rovnako ako u spomínaných dvoch odvetví, aj ostatné služby zaznamenali v priebehu rokov 2008 – 2018 kladný čistý prírastok. Napriek tomu, že rozdiel nebol tak markantný ako v odvetví obchodných služieb, odvetvie ostatných služieb možno označiť za relatívne stabilné. Po poklese v roku 2016, sa čistý prírastok podnikateľských subjektov každým rokom zvyšoval, čo bolo spôsobené nárastom počtu vznikov a poklesom počtu zánikov. V roku 2018 vzrástol čistý prírastok o 51,2 % na 2 227 subjektov, čo je najviac za posledných 11 rokov. Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v odvetví ostatných služieb za obdobie rokov 2008 - 2018 znázorňuje graf č. 39.

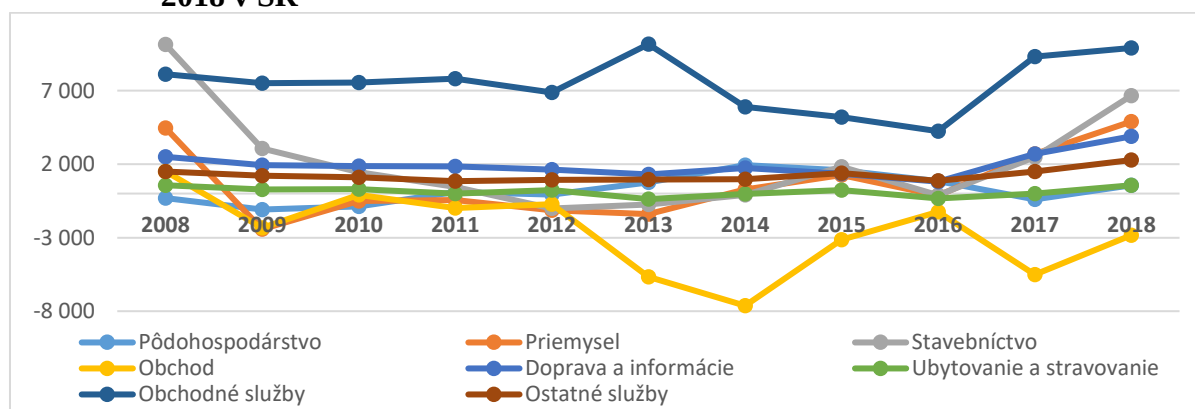
Graf č. 39: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v ostatných službách v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V medziodvetvovom porovnaní sú dlhodobo najžiadanejším odvetvím obchodné služby. Naopak výrazný prepád za posledné desaťročie zaznamenali podnikateľské subjekty pôsobiace v obchode, pri ktorých dochádza každoročne k úbytku podnikateľských subjektov. Pozitívne možno vnímať aj vývoj v odvetviach dopravy a informácií či ostatných služieb. Medziročným pozitívnym zvýšením čistého prírastku sa vyznačoval aj priemysel a stavebníctvo, ktoré sa postupne spamätávajú z krízového obdobia.

Graf č. 40: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov podľa odvetví v r. 2008-2018 v SR

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V roku 2018 došlo v porovnaní s rokom 2017 k výraznému zlepšeniu. Podiel odvetví s kladným čistým prírastkom sa zvýšil, rovnako aj absolútna výška čistého prírastku v jednotlivých odvetviach. Jediným odvetvím so záporným čistým prírastkom ostal obchod, ktorého záporný čistý prírastok však medziročne klesol takmer o polovicu. O rast čistého prírastku v absolútnej hodnote sa najviac pričínalo (rovnako ako v predchádzajúcom roku) odvetvie obchodných služieb s čistým prírastkom 9 905 subjektov, čím si upevnilo prvú pozíciu v celkovom umiestnení. Druhým odvetvím s najväčším prírastkom podnikateľských subjektov bolo stavebníctvo, v ktorom pribudlo 6 665 subjektov a tretím priemysel s čistým prírastkom 4 895 subjektov. V umiestnení hodnotiacom medziročný čistý prírastok podnikateľských subjektov tak stavebníctvo preskočilo priemysel a dopravu a informácie, ktoré obsadili 3. a 4. miesto. Ostatné odvetvia si svoju pozíciu udržali. Podrobný prehľad čistých prírastkov podnikateľských subjektov podľa odvetvovej štruktúry v r. 2017 a 2018 je uvedený v tabuľke č. 25.

Tab. č. 25: Najväčší čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa odvetví v r. 2017 a 2018 v SR

P.č.	Odvetvie	ČP 2017	P.č.	Odvetvie	ČP 2018	Zmena pozície
1.	Obchodné služby	+ 9 305	1.	Obchodné služby	+ 9 905	=
2.	Priemysel	+ 2 704	2.	Stavebníctvo	+ 6 665	↑2
3.	Doprava a informácie	+ 2 695	3.	Priemysel	+ 4 895	↓1
4.	Stavebníctvo	+ 2 487	4.	Doprava a informácie	+ 3 889	↓1
5.	Ostatné služby	+ 1 507	5.	Ostatné služby	+ 2 278	=
6.	Ubytovanie a stravovanie	+ 5	6.	Ubytovanie a stravovanie	+ 557	=
7.	Pôdohospodárstvo	-386	7.	Pôdohospodárstvo	+ 557	=
8.	Obchod	-5 512	8.	Obchod	-2 839	=

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z hľadiska dynamiky čistého prírastku zaznamenali pozitívnu zmenu (zvýšenie kladného resp. zníženie záporného prírastku) odvetvia ubytovania a stravovania, pôdohospodárstva a stavebníctva, ktorých čistý prírastok sa medziročne zmenil o viac ako 100 %. K pozitívnej zmene čistého prírastku došlo aj v ostatných odvetviach - priemysle (o 81,0 %), obchode (o 51,5 %), ostatných službách (o 51,2 %), doprave a informáciách (o 44,3 %) a aj obchodných službách (o 6,4 %). V absolútnej hodnote sa medziročne najviac zvýšil prírastok v stavebníctve (o 4 178 subjektov), obchode (o 2 673 subjektov) a priemysle (o 2 191 subjektov).

Tab. č. 26: Dynamika ČP podľa odvetví 2017/2018 (krátkodobá)

P.č.	Odvetvie	ČP 2008	ČP 2018	Zmena (abs.)	Zmena (%)
1.	Ubytovanie a stravovanie	+ 5	+ 557	↑ 552	↑11 040,0 %
2.	Pôdohospodárstvo	-386	+ 557	↑ 943	↑244,3 %
3.	Stavebníctvo	+ 2 487	+ 6 665	↑ 4 178	↑170,0 %
4.	Priemysel	+ 2 704	+ 4 895	↑ 2 191	↑81,0 %
5.	Obchod	-5 512	-2 839	↑ 2 673	↑51,5 %
6.	Ostatné služby	+ 1 507	+ 2 278	↑ 771	↑51,2 %
7.	Doprava a informácie	+ 2 695	+ 3 889	↑ 1 194	↑44,3 %
8.	Obchodné služby	+ 9 305	+ 9 905	↑ 600	↑6,4 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V dlhodobom porovnaní s predkrízovým rokom 2008 došlo v roku 2018 k zmenám v záujme o podnikanie. Stavebný rozmach sprevádzaný masívnym zakladaním živností v roku 2008 upadol a prvenstvo v čistom prírastku podnikateľských subjektov prebralo odvetvie obchodných služieb. Záujem o podnikanie v priemysle a odvetví dopravy a informácií bol v roku 2018 na porovnateľnej úrovni ako v roku 2008. V porovnaní s rokom 2008 si zlepšili pozíciu ostatné služby, ubytovanie a stravovanie a pôdohospodárstvo, ktoré obsadili 5. – 7. miesto. Naopak, najväčší prepad zaznamenal obchod.

Tab. č. 27: Najväčší čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa odvetví v r. 2008 a 2018 v SR

P.č.	Odvetvie	ČP 2008	P.č.	Odvetvie	ČP 2018	Zmena pozície
1.	Stavebníctvo	+ 10 132	1.	Obchodné služby	+ 9 905	↑1
2.	Obchodné služby	+ 8 107	2.	Stavebníctvo	+ 6 665	↓1
3.	Priemysel	+ 4 463	3.	Priemysel	+ 4 895	=
4.	Doprava a informácie	+ 2 508	4.	Doprava a informácie	+ 3 889	=
5.	Obchod	+ 1 508	5.	Ostatné služby	+ 2 278	↑1
6.	Ostatné služby	+ 1 500	6.	Ubytovanie a stravovanie	+ 557	↑1
7.	Ubytovanie a stravovanie	+ 565	7.	Pôdohospodárstvo	+ 557	↑1
8.	Pôdohospodárstvo	-312	8.	Obchod	-2 839	↓3

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V porovnaní s rokom 2008 zaznamenalo pozitívnu zmenu päť z ôsmich odvetví. Najpozitívnejšou zmenou sa v dlhodobom horizonte vyznačovalo pôdohospodárstvo s nárastom čistého prírastku o 278,5 %. Nasledovalo odvetvie dopravy a informácií (o 55,1 %), ostatné služby (o 51,9 %), obchodné služby (o 22,2 %) a priemysel (o 9,7 %). Naopak, za posledných 11 rokov poklesol záujem o podnikanie v obchode (pokles čistého prírastku o 288,3 %), stavebníctve (o 34,2 %) a ubytovaní a stravovaní (o 1,4 %). V absolútnej hodnote sa v dlhodobom horizonte najviac zvýšil čistý prírastok v obchodných službách (o 1 798 subjektov), doprave a informáciách (o 1 381 subjektov) a pôdohospodárstve (o 869 subjektov).

Tab. č. 28: **Dynamika ČP podľa odvetví 2008/2018 (dlhodobá)**

P.č.	Odvetvie	ČP 2008	ČP 2018	Zmena (abs.)	Zmena (%)
1.	Pôdohospodárstvo	-312	+ 557	↑ 869	↑278,5 %
2.	Doprava a informácie	+ 2 508	+ 3 889	↑ 1 381	↑55,1 %
3.	Ostatné služby	+ 1 500	+ 2 278	↑ 778	↑51,9 %
4.	Obchodné služby	+ 8 107	+ 9 905	↑ 1 798	↑22,2 %
5.	Priemysel	+ 4 463	+ 4 895	↑ 432	↑9,7 %
6.	Ubytovanie a stravovanie	+ 565	+ 557	↓ 8	↓1,4 %
7.	Stavebníctvo	+ 10 132	+ 6 665	↓ 3 467	↓34,2 %
8.	Obchod	+ 1 508	-2 839	↓ 4 347	↓288,3 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

4.3 Čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa sídla

Dlhodobo priaznivým vývojom v počte čistých prírastkov sa vyznačovali Bratislavský a Nitriansky kraj, ktoré dosiahli v každom roku sledovaného obdobia kladný čistý prírastok. Najviac podnikov dlhodobo pribúda v Bratislavskom kraji, kde je aj sústredených najviac podnikateľských subjektov. Najväčší prepád za posledných 7 rokov zaznamenal Trenčiansky kraj. V porovnaní s predkrízovým rokom 2008 bol čistý prírastok podnikateľských subjektov v roku 2018 vo väčšine krajov nižší, vyššiu hodnotu zaznamenali len Banskobystrický a Bratislavský kraj.

Tab. č. 29: **Čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa sídla v r. 2008-2018 v SR**

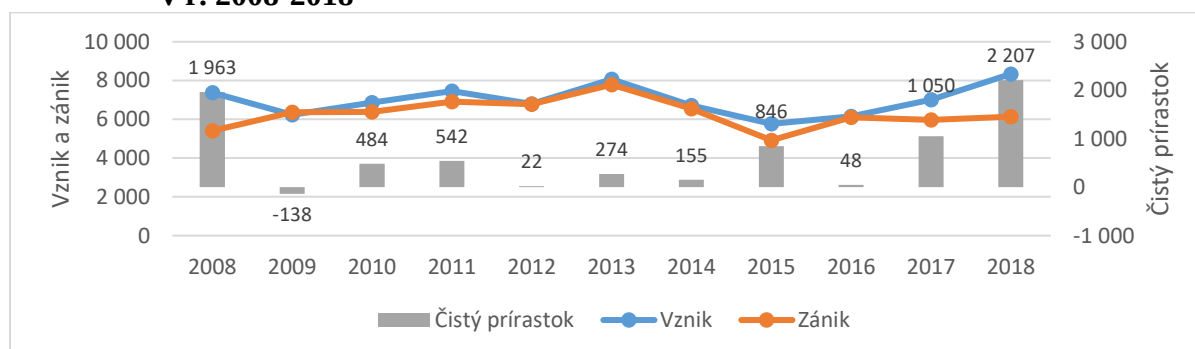
Kraj	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Banskobystrický	1 963	-138	484	542	22	274	155	846	48	1 050	2 207
Bratislavský	5 499	4 689	5 617	5 155	3 954	4 037	716	2 036	2 445	4 595	6 621
Košický	2 385	-121	754	1 031	945	1 089	396	669	237	1 224	2 188
Nitriansky	3 753	1 227	788	412	1 105	884	1 020	2 158	1 188	1 538	3 290
Prešovský	5 196	-16	612	1 280	509	-119	578	1 524	350	1 211	3 870
Trenčiansky	2 627	206	604	278	-24	-724	-404	413	-61	821	1 711
Trnavský	3 016	1 390	491	0	65	-451	-191	683	515	1 279	2 645
Žilinský	4 032	922	1 443	914	139	-15	841	1 379	248	1 087	3 315

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Počet vznikov a zánikov v **Banskobystrickom kraji** sa do roku 2008 vyvíjal priaznivo – počet vznikov prevyšoval počet zánikov, čo sa pozitívne premietlo do tvorby čistého prírastku. V období rokov 2009 – 2017 mal počet vznikov a zánikov podnikateľských subjektov v Banskobystrickom kraji obdobný priebeh, čo dokazujú aj hodnoty čistého prírastku v jednotlivých rokoch skúmaného obdobia. Po roku 2008, ktorý poznačil vo väčšej alebo menšej miere každý z krajov, sa záujem o podnikanie v „srdci“ republiky výrazne znížil. Napriek uvedenému poklesu, záporný čistý prírastok bol zaznamenaný len v krízovom roku 2009. Banskobystrický kraj bol jedným z mála krajov, ktorý dosiahol v roku 2018 vyšší čistý

prírastok ako v predkrízovom roku 2008. Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Banskobystrickom kraji za poslednú dekádu znázorňuje graf č. 41.

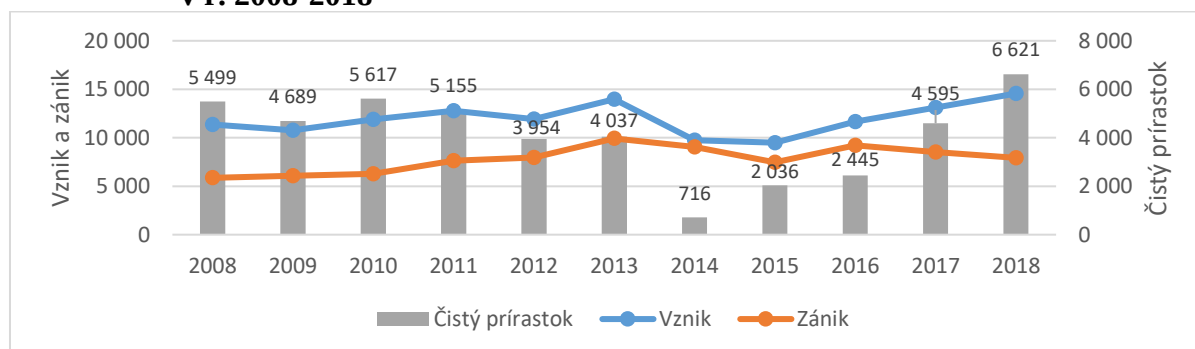
Graf č. 41: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Banskobystrickom kraji v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Bratislavský kraj možno celkom oprávnenne označiť za podnikateľské a hospodárske centrum republiky. Zároveň je to jediný kraj, v ktorom sa pokles čistého prírastku v krízovom roku 2009 zásadne neprejavil. Čistý prírastok podnikateľských subjektov v Bratislavskom kraji dosahoval každoročne kladnú hodnotu. Napriek výraznému poklesu v roku 2014 (predovšetkým vplyvom dynamického poklesu počtu vznikov) sa od roku 2015 čistý prírastok každoročne zvyšoval. V roku 2018 sa rozdiel medzi počtom vznikov a počtom zánikov zvýšil ešte výraznejšie, čo sa prejavilo medziročným nárastom čistého prírastku o 44,1 % na 6 621 podnikateľských subjektov, čo je najviac v celom sledovanom období a zároveň najviac spomedzi všetkých slovenských krajov. Na základe spomenutého možno konštatovať, že záujem o podnikanie v Bratislavskom kraji neustále rastie.

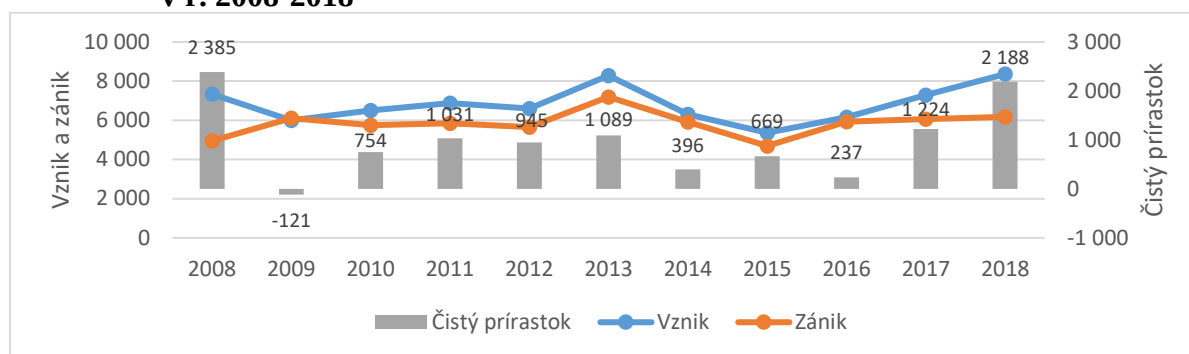
Graf č. 42: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Bratislavskom kraji v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Košický kraj patrí medzi podnikateľsky zaujímavé regióny pre mnohých Slovákov. S výnimkou roku 2009, dosiahol v analyzovanom období kladný čistý prírastok v každom roku. Napriek miernym výkyvom, mal počet zaniknutých subjektov obdobný priebeh ako počet vzniknutých. Po poklese čistého prírastku v roku 2016 (spôsobenom vyššou dynamikou rastu počtu zaniknutých subjektov) sa situácia v rokoch 2017 a 2018 (rovnako ako v ostatných krajoch) výrazne zlepšila. V roku 2018 predstavoval čistý prírastok 2 188 podnikateľských subjektov, čo je o 78,8 % viac ako v roku 2017. Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Košickom kraji znázorňuje graf č. 43.

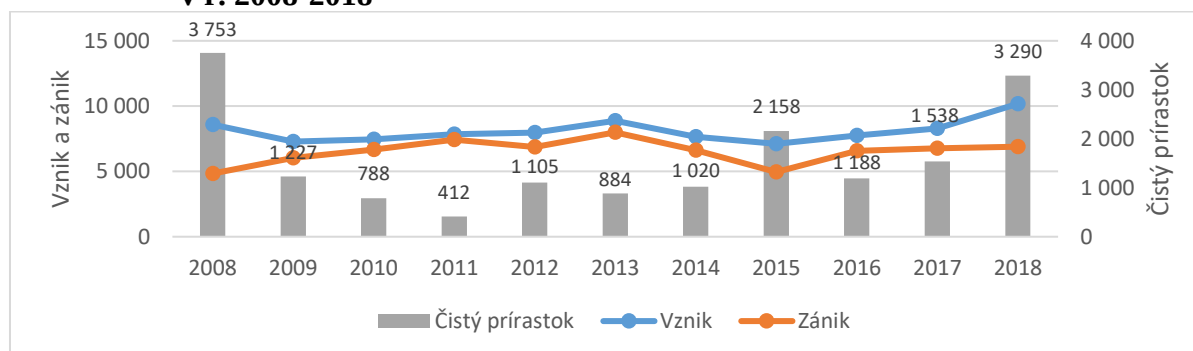
Graf č. 43: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Košickom kraji v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Na základe výsledkov za posledných 11 rokov možno konštatovať, že o podnikanie v **Nitrianskom kraji** je dlhodobý záujem, čo potvrdzuje aj fakt, že ani v jednom roku sledovaného obdobia nedosiahol čistý prírastok zápornú hodnotu. Napriek značnému nárastu čistého prírastku v posledných rokoch, však stále nedosiahol úroveň pred krízou. V roku 2018 vzrástol čistý prírastok podnikateľských subjektov v Nitrianskom kraji o 113,9 % na 3 290 podnikateľských subjektov, čo je v absolútnej hodnote štvrtý najvyšší prírastok v rámci SR. Nitriansky kraj sa tak dlhodobo radí medzi kraje s nadpriemerným záujmom o podnikanie.

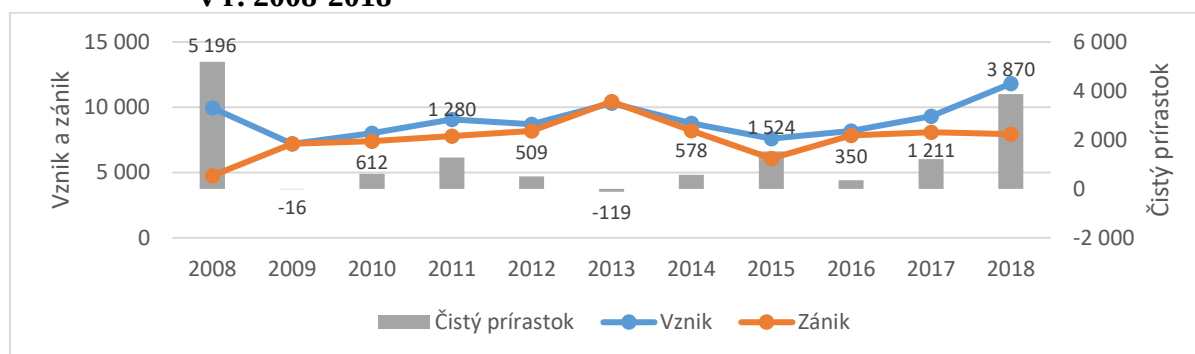
Graf č. 44: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Nitrianskom kraji v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Prešovský kraj patrí medzi kraje s najväčšou náchylnosťou na zmeny externého prostredia – dokazujú to hodnoty čistého prírastku v predkrízovom a pokrízovom období. Čistý prírastok v Prešovskom kraji sa v priebehu rokov 2008 - 2018 vyznačoval turbulentným vývojom. Zatiaľ čo v roku 2008 dosiahol čistý prírastok 5 196 podnikateľských subjektov a tým ako jediný bol schopný konkurovať Bratislavskému kraju, po roku 2008 sa podnikateľský záujem vytratil. Od roku 2009 sa tvorba čistého prírastku vyvíjala nepredvídateľne – pozitívny vývoj nahrádzoval negatívny a naopak. Po roku 2016 sa (obdobne ako v iných slovenských krajoch) situácia výrazne zlepšila a kladný čistý prírastok začal narastať. Turbulentnosť vo vývoji čistého prírastku v Prešovskom kraji potvrdil aj rok 2018, v ktorom bol zaznamenaný medziročný nárast čistého prírastku o 219,6 % na 3 870 subjektov, čo je druhou najvyššou hodnotou v rámci SR (po Bratislavskom kraji). Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Prešovskom kraji znázorňuje graf č. 45.

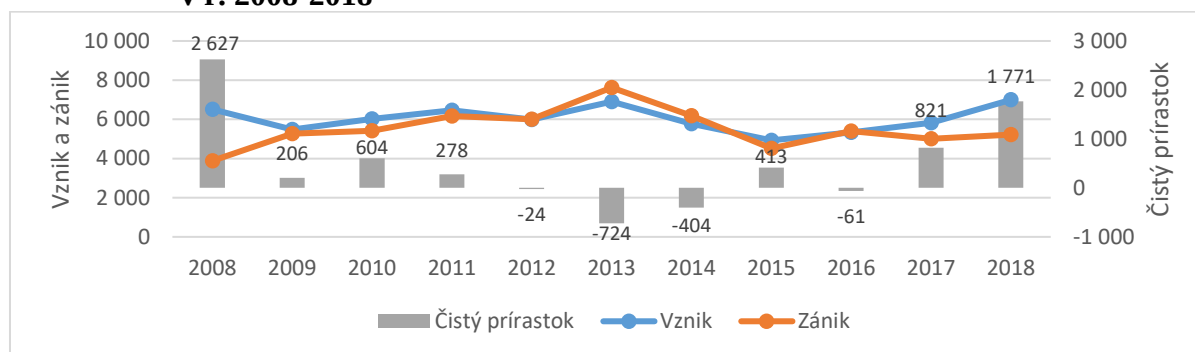
Graf č. 45: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Prešovskom kraji v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Podnikateľská aktivita v **Trenčianskom kraji** v porovnaní s ostatnými slovenskými kraji za posledných 7 rokov upadla a značne zaostáva. Dôsledky uplynulej krízy sa prejavili už v roku 2009, kedy došlo k výraznému poklesu čistého prírastku – z 2 627 subjektov v roku 2008 na 206 subjektov v roku 2009. Napriek miernemu zvýšeniu v roku 2010 sa nepodarilo záujem o podnikanie v Trenčianskom kraji dostatočne prehĺbiť, v dôsledku čoho sa v období rokov 2012 – 2016 (s výnimkou roku 2015) rozhodlo viac podnikateľov svoju činnosť ukončiť ako založiť. Po roku 2016 dosahoval čistý prírastok opäť kladnú hodnotu, ktorá v roku 2018 ešte vzrástla. Napriek medziročnému zvýšeniu čistého prírastku v roku 2018 - o 115,7 % na 1 771 subjektov, bol Trenčiansky kraj naďalej krajom s najnižším čistým prírastkom v absolútnej hodnote.

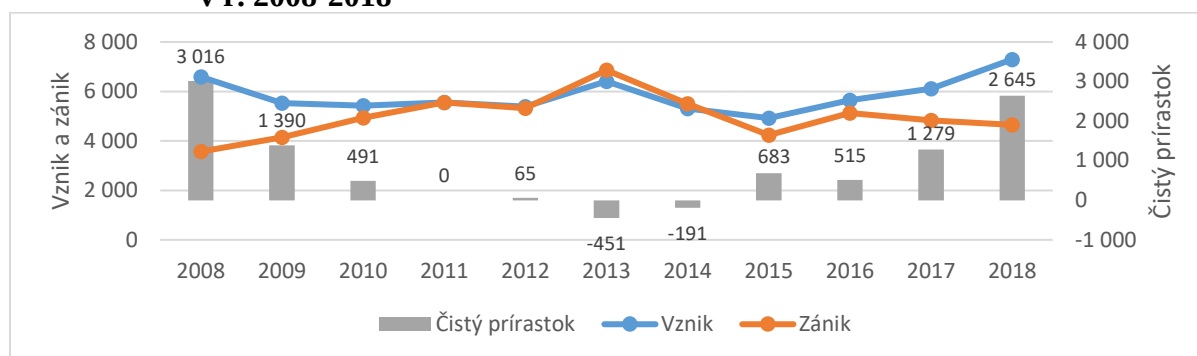
Graf č. 46: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Trenčianskom kraji v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Záujem o podnikanie v **Trnavskom kraji** je z dlhodobého hľadiska v porovnaní s inými kraji priemerný. Na základe hodnôt čistého prírastku ho nemožno zaradiť ani medzi podnikateľsky atraktívne, ani medzi neatraktívne kraje. Od roku 2016 sa však počet vznikov každoročne zvyšoval a počet zánikov znižoval - čistý prírastok tak rástol trojciferným tempom. V roku 2018 vzrástol čistý prírastok o 106,8 % na 2 645 subjektov, čím sa Trnavský kraj aj v uplynulom roku zaradil medzi podnikateľsky priemerne zaujímavé kraje. Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Trnavskom kraji znázorňuje graf č. 47.

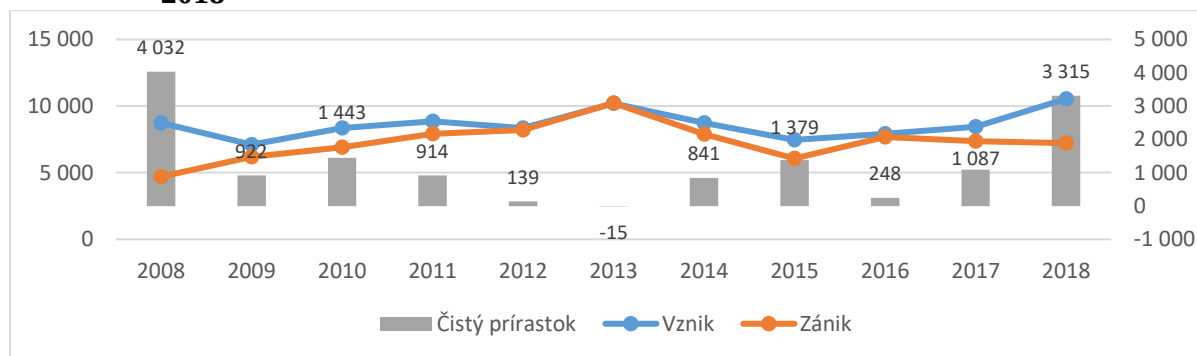
Graf č. 47: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Trnavskom kraji v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Žilinský kraj je pre podnikateľov relatívne atraktívny región, ktorý v dlhodobom horizonte nepodliehal tak výrazným turbulenciám ako iné slovenské kraje. Záporný čistý prírastok dosiahol len v roku 2013 – aj to na zanedbateľnej úrovni. Vysokiej popularite sa tešil predovšetkým v predkrízovom roku 2008, kedy dosiahol tretí najväčší prírastok podnikateľských subjektov na Slovensku. Od tej doby sa síce prírastok znížil, avšak s výnimkou spomínaného roku 2013 v každom roku pôsobilo v kraji stále väčšie množstvo podnikateľov. V roku 2018 predstavoval čistý prírastok v Žilinskom kraji 3 315 podnikateľských subjektov, čo predstavuje v porovnaní s predchádzajúcim rokom nárast o 205,0 %. V absolútnej hodnote tak dosiahol čistý prírastok (rovnako ako v roku 2008) tretiu najvyššiu hodnotu spomedzi všetkých slovenských krajov. Na základe vývoja, ako aj absolútnych hodnôt čistého prírastku v posledných troch rokoch možno Žilinský kraj zaradiť medzi podnikateľsky najdynamickejšie sa rozvíjajúce kraje v SR.

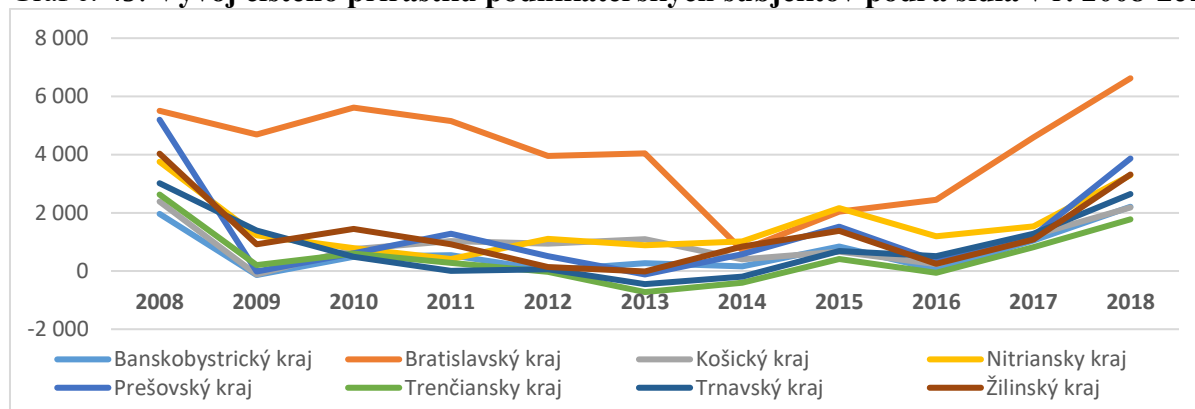
Graf č. 48: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov v Žilinskom kraji v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V porovnaní medzi jednotlivými kraji bol pre podnikateľov jednoznačne najatraktívnejší Bratislavský kraj. Okrem Bratislavského kraja sa pozitívnym vývojom za posledných 7 rokov prezentoval aj Nitriansky kraj, ktorý v rokoch 2014 a 2015 dosiahol najvyšší čistý prírastok spomedzi všetkých krajov SR. Po roku 2015 však opäť s výrazným odstupom dominoval Bratislavský kraj. Najnižší čistý prírastok dlhodobo dosahoval Trenčiansky kraj, ktorý napriek náznakom mierneho zvýšenia záujmu za ostatnými kraji značne zaostal. Po roku 2016, v ktorom väčšina krajov zaznamenala úbytok čistého prírastku, došlo v roku 2017 k zlepšeniu vo všetkých krajoch SR, ktoré pretrvávalo aj v roku 2018. Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov podľa sídla v období rokov 2008-2018 je znázornený v grafe č. 49.

Graf č. 49: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov podľa sídla v r. 2008-2018

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V porovnaní s rokom 2017 vzrástol čistý prírastok podnikateľských subjektov v roku 2018 vo všetkých slovenských krajoch. Rovnako ako v roku 2017, tak aj v roku 2018 dosiahli všetky kraje kladný čistý prírastok. V absolútnej hodnote sa najväčšou mierou na celkovom kladnom prírastku roka 2018 podieľal Bratislavský kraj, v ktorom počet vzniknutých subjektov prevýšil počet zaniknutých o 6 621 subjektov. Bratislavský kraj tak obhájil prvenstvo a potvrdil, že je podnikateľsky najobľúbenejším na celom Slovensku. V celkovom umiestnení si oproti minulému roku výrazne polepšili Prešovský a Žilinský kraj, ktoré sa posunuli o tri miesta na druhú a tretiu pozíciu. Štvrtú a piatu pozíciu obsadili Nitriansky a Trnavský kraj, ktoré si medziročne pohoršili o 2 miesta. Banskobystrický kraj sa posunul zo siedmeho miesta na šieste a Košický obsadil siedme miesto, čo predstavuje medziročné zhoršenie o 3 pozície. Trenčiansky kraj sa rovnako ako v predchádzajúcom roku umiestnil na poslednej pozícii. Podrobný prehľad počtu čistých prírastkov podnikateľských subjektov podľa sídla v r. 2017 a 2018 je uvedený v tabuľke č. 30.

Tab. č. 30: **Najväčší čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa sídla v r. 2017 a 2018 v SR**

P.č.	Kraj	ČP 2017	P.č.	Kraj	ČP 2018	Zmena pozície
1.	Bratislavský	+ 4 595	1.	Bratislavský	+ 6 621	=
2.	Nitriansky	+ 1 538	2.	Prešovský	+ 3 870	↑3
3.	Trnavský	+ 1 279	3.	Žilinský	+ 3 315	↑3
4.	Košický	+ 1 224	4.	Nitriansky	+ 3 290	↓2
5.	Prešovský	+ 1 211	5.	Trnavský	+ 2 645	↓2
6.	Žilinský	+ 1 087	6.	Banskobystrický	+ 2 207	↑1
7.	Banskobystrický	+ 1 050	7.	Košický	+ 2 188	↓3
8.	Trenčiansky	+ 821	8.	Trenčiansky	+ 1 771	=

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z hľadiska dynamiky čistého prírastku v členení podľa sídla si v relatívnom vyjadrení polepšili všetky slovenské kraje. Najmarkantnejší nárast zaznamenali Prešovský a Žilinský kraj, ktoré prekročili hranicu 200 %. Viac ako 100 %-ným nárastom čistého prírastku sa vyznačovali Trenčiansky (115,7 %), Nitriansky (113,9 %), Banskobystrický (110,2 %) a Trnavský kraj (106,8 %). Najnižšie tempo rastu dosiahli Košický (78,8 %) a Bratislavský kraj (o 44,1 %). V absolútnej hodnote sa najviac zvýšil čistý prírastok podnikateľských subjektov v Prešovskom (o 2 659 subjektov), Žilinskom (o 2 228 subjektov) a Bratislavskom kraji (o 2 026 subjektov).

Krátkodobá dynamika čistého prírastku spolu s absolútnou zmenou čistého prírastku v členení podľa sídla je uvedená v tabuľke č. 31.

Tab. č. 31: **Dynamika ČP podľa sídla 2017/2018 (krátkodobá)**

P.č.	Kraj	ČP 2017	ČP 2018	Zmena (abs.)	Zmena (%)
1.	Prešovský	+ 1 211	+ 3 870	↑ 2 659	↑219,6 %
2.	Žilinský	+ 1 087	+ 3 315	↑ 2 228	↑205,0 %
3.	Trenčiansky	+ 821	+ 1 771	↑ 950	↑115,7 %
4.	Nitriansky	+ 1 538	+ 3 290	↑ 1 752	↑113,9 %
5.	Banskobystrický	+ 1 050	+ 2 207	↑ 1 157	↑110,2 %
6.	Trnavský	+ 1 279	+ 2 645	↑ 1 366	↑106,8 %
7.	Košický	+ 1 224	+ 2 188	↑ 964	↑78,8 %
8.	Bratislavský	+ 4 595	+ 6 621	↑ 2 026	↑44,1 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z dlhodobého hľadiska došlo k poklesu čistého prírastku podnikateľských subjektov v šiestich z ôsmich krajov. V porovnaní s rokom 2008 dosiahli vyšší čistý prírastok len Bratislavský a Banskobystrický kraj. V rebríčku podnikateľskej obľúbenosti k výrazným zmenám v dlhodobom horizonte nedošlo – šesť krajov si zachovalo svoju pozíciu z predkrízového roku 2008, dva kraje si pozíciu vymenili. Banskobystrický poskočil z ôsmeho na šieste miesto a Trenčiansky sa presunul zo šiesteho na ôsme miesto. Podrobný prehľad počtu čistých prírastkov podnikateľských subjektov podľa sídla v r. 2008 a 2018 je uvedený v tabuľke č. 32.

Tab. č. 32: **Najväčší čistý prírastok podnikateľských subjektov podľa sídla v r. 2008 a 2018 v SR**

P.č.	Kraj	ČP 2008	P.č.	Kraj	ČP 2018	Zmena pozície
1.	Bratislavský	+ 5 499	1.	Bratislavský	+ 6 621	=
2.	Prešovský	+ 5 196	2.	Prešovský	+ 3 870	=
3.	Žilinský	+ 4 032	3.	Žilinský	+ 3 315	=
4.	Nitriansky	+ 3 753	4.	Nitriansky	+ 3 290	=
5.	Trnavský	+ 3 016	5.	Trnavský	+ 2 645	=
6.	Trenčiansky	+ 2 627	6.	Banskobystrický	+ 2 207	↑2
7.	Košický	+ 2 385	7.	Košický	+ 2 188	=
8.	Banskobystrický	+ 1 963	8.	Trenčiansky	+ 1 771	↓2

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z hľadiska dynamiky čistého prírastku v dlhodobom horizonte zaznamenali nárast Bratislavský a Banskobystrický kraj, v ktorých vzrástol čistý prírastok o 20,4 % resp. 12,4 %. V ostatných krajoch došlo k poklesu čistého prírastku – najviac v Trenčianskom kraji (o 32,6 %) nasledovanom Prešovským (o 25,5 %), Žilinským (o 17,8 %), Nitrianskym (o 12,3 %), Trnavským (o 12,3 %) a Košickým krajom (o 8,3 %). Dlhodobá dynamika čistého prírastku podnikateľských subjektov podľa sídla je uvedená v tabuľke č. 33.

Tab. č. 33: **Dynamika ČP podľa sídla 2008/2018 (dlhodobá)**

P.č.	Kraj	ČP 2008	ČP 2018	Zmena (abs.)	Zmena (%)
1.	Bratislavský	+ 5 499	+ 6 621	↑ 1 122	↑20,4 %
2.	Banskobystrický	+ 1 963	+ 2 207	↑ 244	↑12,4 %
3.	Košický	+ 2 385	+ 2 188	↓ 197	↓8,3 %
4.	Trnavský	+ 3 016	+ 2 645	↓ 371	↓12,3 %
5.	Nitriansky	+ 3 753	+ 3 290	↓ 463	↓12,3 %
6.	Žilinský	+ 4 032	+ 3 315	↓ 717	↓17,8 %
7.	Prešovský	+ 5 196	+ 3 870	↓ 1 326	↓25,5 %
8.	Trenčiansky	+ 2 627	+ 1 771	↓ 856	↓32,6 %

Zdroj: SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

5 Finančné ukazovatele vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov

Pri hodnotení finančnej výkonnosti vzniknutých a zaniknutých malých a stredných podnikov na Slovensku sa zameriavame na vybrané ukazovatele 4 základných skupín ukazovateľov zameraných na likviditu, aktivitu, zadlženosť a rentabilitu. V skúmanej vzorke podnikov sa nachádzajú malé a stredné podniky, ktoré vedú podvojnú účtovníctvo a ich účtovné závierky pochádzajú z verejnej časti Registra účtovných závierok. Do výpočtu pomerových ukazovateľov z účtovných závierok za obdobie rokov 2016 - 2018 vstupovali dva druhy účtovných výkazov:

- z účtovných závierok pre podnikateľov účtujúcich v podvojnom účtovníctve (Úč POD);
- z účtovných závierok pre mikro účtovné jednotky (Úč MÚJ).

Zo skúmanej vzorky boli vylúčené finančné výkazy, ktoré obsahovali nekorektne vyplnené položky. Vybrané ukazovatele možno rozdeliť do 4 skupín:

Ukazovatele **likvidity** – vypovedajú o platobnej schopnosti podniku – t. j. merajú schopnosť podniku kryť krátkodobé dlhy krátkodobým majetkom.

$$\text{Likvidita 2. stupňa} = \frac{\text{krátkodobý majetok} - \text{zásoby}}{\text{krátkodobé záväzky}}$$

$$\text{Likvidita 3. stupňa} = \frac{\text{krátkodobý majetok}}{\text{krátkodobé záväzky}}$$

Ukazovatele **aktivity** – vyjadrujú viazanosť majetku resp. záväzkov podniku a účinnosť využitia majetku v transformačnom procese.

$$\text{Doba splatnosti pohľadávok} = \frac{\text{pohľadávky}}{\text{tržby}} * 360$$

$$\text{Doba splatnosti záväzkov} = \frac{\text{záväzky}}{\text{tržby}} * 360$$

Ukazovatele **zadlženosti** – vyjadrujú štruktúru použitých zdrojov, mieru použitia cudzieho a vlastného kapitálu na financovanie potrieb podniku a schopnosť vysporiadať sa so splácaním dlhov.

$$\text{Celková zadlženosť aktív} = \frac{\text{cudzie zdroje}}{\text{aktíva}} * 100$$

$$\text{Podiel podnikov využívajúcich úvery} = \frac{\text{podniky s výškou úverov} > 0}{\text{celkový počet podnikov}} * 100$$

Ukazovatele **rentability** – vyjadrujú výnosnosť podnikového úsilia. Do ich úrovne a vývoja sa premietajú úroveň a vývoj likvidity, aktivity aj zadlženosti.

$$\text{Rentabilita aktív} = \frac{\text{zisk pred zdanením}}{\text{aktíva}} * 100$$

$$\text{Podiel podnikov s nenulovými tržbami} = \frac{\text{podniky s výškou tržieb} > 0}{\text{celkový počet podnikov}} * 100$$

$$\text{Podiel podnikov s kladným HV pred zdanením} = \frac{\text{podniky s HV pred zdanením} > 0}{\text{celkový počet podnikov}} * 100$$

Vypočítané hodnoty pomerových ukazovateľov predstavuje medián (stredná hodnota) radu hodnôt usporiadaných podľa veľkosti.

5.1 Finančné ukazovatele vzniknutých MSP

Na finančné ukazovatele vzniknutých MSP sme nazerali z dvoch pohľadov:

- z hľadiska **stavu** – v ktorom sme skúmali finančné ukazovatele rôznych podnikov vzniknutých v rokoch 2016, 2017 a 2018. Cieľom skúmania bolo analyzovať a porovnať zmenu stavu vo finančných ukazovateľoch za jednotlivé roky;
- z hľadiska **vývoja** – v ktorom sme skúmali zmenu finančných ukazovateľov u podnikov, ktoré vznikli v roku 2016 a ich činnosť pretrvávala aj v rokoch 2017 a 2018. Cieľom skúmania bolo analyzovať, porovnať a zhodnotiť finančné ukazovatele rovnakých podnikov v čase.

5.1.1 Stav finančných ukazovateľov vzniknutých MSP

Pri kvantifikácii jednotlivých finančných ukazovateľov sme z celkového počtu dostupných výkazov vylúčili tie, ktoré boli nekorektne vyplnené za účelom minimalizácie skreslenia výsledkov. Prehľad počtu finančných výkazov v spracovaní je uvedený v tabuľke.

Tab. č. 34: **Prehľad počtu subjektov vstupujúcich do spracovania k stavu finančných ukazovateľov vzniknutých MSP**

	2016		2017		2018	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Počiatočný počet subjektov	14 987	100,0%	17 734	100,0%	17 930	100,0%
Počet subjektov v spracovaní	14 705	98,1%	17 359	97,9%	17 508	97,6%

Zdroj: vlastné spracovanie

V každom roku analyzovaného obdobia dosiahli novovzniknuté podniky nadpriemernú výšku ukazovateľov **likvidity**, čo značí o tom, že výška krátkodobého majetku prevýšila výšku krátkodobých záväzkov. Podniky disponovali dostatkom majetku - predovšetkým v najlikvidnejších formách, ktoré výrazne prevýšili potrebu nevyhnutnú na úhradu krátkodobých záväzkov. Vyššia suma likvidného majetku a nízke zadlženie zabezpečili začínajúcim podnikateľom nadpriemernú platobnú schopnosť. V porovnaní s predchádzajúcim rokom dosahovali podniky založené v roku 2018 o cca. 13 % vyššiu likviditu ako podniky založené v roku 2017.

Na základe hodnôt ukazovateľov **aktivity** možno konštatovať, že začínajúci podnikatelia získavali v každom roku sledovaného obdobia prostriedky za realizované výkony skôr ako uhrádzali vlastné záväzky – t. j. dodávatelia nepriamo „úverovali“ začínajúce podniky, čo im vytváralo dostatočný časový priestor na úhradu záväzkov (podnikatelia mali k dispozícii dostatok peňažných prostriedkov po dlhší čas). MSP založené v roku 2018 však dosiahli lepšie výsledky v oblasti aktivity ako MSP založené v predchádzajúcich dvoch rokoch. V medziročnom porovnaní klesla doba splatnosti pohľadávok o 56,2 % a doba splatnosti záväzkov o 10,5 %. Rozdiel v dobe splatnosti pohľadávok a záväzkov MSP založených v roku 2018 tak predstavoval necelých 58 dní.

Z hľadiska ukazovateľov **zadlženosti** dosiahli začínajúci podnikatelia nízke hodnoty. Vo všeobecnosti možno povedať, že sa v začiatkoch podnikania podnikatelia príliš nezadlžujú – využívajú predovšetkým vlastné zdroje (70 – 85 % z celkového majetku). Celková zadlženosť podnikov založených v roku 2018 bola v porovnaní s podnikmi založenými v roku 2017 nižšia o 2,04 p. b. Využívanie úverového financovania bolo u začínajúcich podnikov veľmi nízke – na úrovni 3 – 4 % z celkového počtu novozaložených MSP.

Ukazovatele **rentability** vypovedajú o nízkej výnosnosti podnikového úsilia, čo je vzhľadom na začiatok podnikania prirodzený jav. Rentabilita aktív bola u začínajúcich podnikateľov nulová, čo bolo spôsobené predovšetkým vysokým podielom podnikov so záporným resp. nulovým ziskom pred zdanením. Podiel podnikov s nenulovými tržbami medziročne klesol o 0,5 % na 63,1 %. Podiel podnikov s kladným výsledkom hospodárenia v prvom roku existencie bol v roku 2018 (o 2,7 %) vyšší ako v roku 2017. Stredné hodnoty vybraných finančných ukazovateľov MSP v prvom roku existencie sú uvedené v tabuľke č. 35.

Tab. č. 35: **Stredné hodnoty vybraných finančných ukazovateľov novozaložených MSP v r. 2016-2018 (stav)**

Ukazovateľ	m.j.	2016	2017	2018	Zmena 18/17
Likvidita 2. stupňa	koef.	4,42	5,63	6,38	↑ 13,3 %
Likvidita 3. stupňa	koef.	4,55	5,82	6,61	↑ 13,6 %
Doba splatnosti pohľadávok	dní	13,79	5,07	2,22	↓ 56,2 %
Doba splatnosti záväzkov	dní	94,93	67,00	59,97	↓ 10,5 %
Celková zadlženosť	%	22,62	17,96	15,92	↓ 11,4 %
Podiel podnikov využ. úvery	%	3,78	3,16	3,07	↓ 2,8 %
Rentabilita aktív	%	0,00	0,00	0,00	=
Podiel podnikov s nenulovými tržbami	%	62,71	63,41	63,09	↓ 0,5 %
Podiel podnikov s kladným VH	%	43,02	40,66	41,76	↑ 2,7 %

Zdroj: vlastné spracovanie

5.1.2 Vývoj finančných ukazovateľov vzniknutých MSP

V analýze vývoja finančných ukazovateľov vstupovali do spracovania nasledujúce počty podnikateľských subjektov:

Tab. č. 36: **Prehľad počtu subjektov vstupujúcich do spracovania k vývoju finančných ukazovateľov MSP vzniknutých v r. 2016**

	2016		2017		2018	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Počiatočný počet subjektov	14 987	100,0%	15 595	100,0%	15 031	100,0%
Počet subjektov v spracovaní	14 705	98,1%	15 221	97,6%	14 635	97,4%

Zdroj: vlastné spracovanie

Ukazovatele **likvidity** podnikov vzniknutých v roku 2016 postupom času klesali. V prvom roku podnikania dosiahla výška krátkodobého majetku niekoľkonásobne vyššiu hodnotu ako výška krátkodobých záväzkov, čo sa prejavilo vo výške koeficientu na úrovni 4,42 pre L2 a 4,55 pre L3. Odporúčaná hodnota koeficientu pre likviditu 2. stupňa je 1 - 1,5 a pre likviditu 3. stupňa 2 - 2,5.²⁷ Z uvedeného možno konštatovať, že v prvom roku disponovali podniky prebytkom likvidity – mali k dispozícii viac likvidného majetku ako bolo potrebné, čo na jednej strane zabezpečuje podnikom výbornú platobnú schopnosť, na strane druhej však znižuje efektívnosť využitia jednotlivých zložiek majetku, nakoľko likvidné prostriedky sú spravidla spojené s nižšou výnosnosťou. V nasledujúcich rokoch (2017 a 2018) došlo k optimalizácii štruktúry krátkodobého majetku a krátkodobých záväzkov, výsledkom čoho bolo priblíženie sa k odporúčaným hodnotám. Likvidita 2. stupňa bola v druhom a treťom roku existencie mierne nad odporúčanú hodnotu, čo znamená, že podniky udržiavali na finančných účtoch a v krátkodobých pohľadávkach viac finančných prostriedkov ako bolo potrebné. Rozdiel medzi likviditou 2. a 3. stupňa nebol v prvých troch rokoch existencie výrazný, čo značí, že začínajúci podnikatelia držali v zásobách len minimum majetku.

Z hľadiska ukazovateľov **aktivity** možno pozitívne vnímať dlhšiu dobu splatnosti záväzkov, ktorá prevyšovala dobu inkasa pohľadávok v každom roku existencie. Podniky tak získavali od svojich odberateľov peňažné prostriedky skôr ako ich uhrádzali svojim dodávateľom. Na základe výsledkov aktivity a likvidity možno konštatovať, že platobná schopnosť podnikov založených v roku 2016 bola na dobrej úrovni. Je však potrebné podotknúť, že s pribúdajúcimi rokmi existencie doba splatnosti pohľadávok narastala. Podniky tak postupne, aj z dôvodu väčšieho množstva odberateľov či objemu realizovaných výkonov, získavali finančné prostriedky od odberateľov dlhšie.

S rozširovaním podnikateľských aktivít v druhom a treťom roku existencie rástla aj **zadlženosť** MSP. Podniky tak začali vo väčšej miere využívať cudzie zdroje, čím sa optimalizovala kapitálová štruktúra podnikov. Celková zadlženosť MSP založených v roku 2016 predstavovala v treťom roku existencie 55,2 %. S rastúcou zadlženosťou rástol aj podiel MSP využívajúcich úverové financovanie. Zatiaľ čo v prvom roku existencie využívalo úvery len 3,8 % MSP, v roku 2018 už 14,1 %. Tomuto nárastu výrazne dopomohli aj priaznivé podmienky na bankovom trhu.

Najvyššiu **rentabilitu** v priebehu prvých troch rokov existencie zaznamenali MSP v druhom roku – na úrovni 5,8 %. V treťom roku existencie rentabilita poklesla o viac ako polovicu – na 2,2 %. Napriek tomu, že podiel podnikov s nenulovými tržbami každým rokom rástol, podiel podnikov s kladným výsledkom hospodárenia v treťom roku poklesol – zo 63,1 % na 59,4 %. Spolu s poklesom podielu podnikov s kladným VH v treťom roku existencie poklesla aj absolútna hodnota zisku pred zdanením - o 5,3 %. Celkový majetok MSP sa v treťom roku medziročne zvýšil o 18,1 %. Stredné hodnoty vybraných finančných ukazovateľov podnikov založených v roku 2016 znázorňuje tabuľka č. 37.

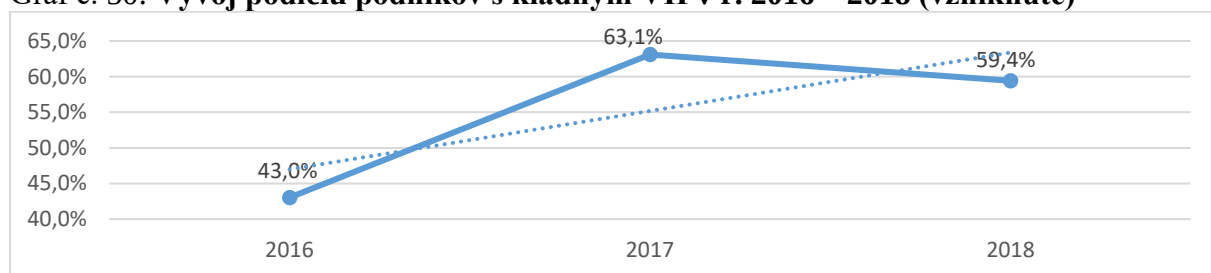
²⁷ Pozn.: reálne hodnoty sa od odporúčaných môžu odlišovať v závislosti od typu podniku a predmetu činnosti.

Tab. č. 37: **Stredné hodnoty vybraných finančných ukazovateľov MSP vzniknutých v roku 2016 (vývoj)**

Ukazovateľ	m.j.	2016	2017	2018	Zmena 18/17
Likvidita 2. stupňa	koef.	4,42	1,80	1,68	↓ 6,7 %
Likvidita 3. stupňa	koef.	4,55	1,93	1,81	↓ 6,2 %
Doba splatnosti pohľadávok	dní	13,79	27,40	32,41	↑ 18,3 %
Doba splatnosti záväzkov	dní	94,93	123,94	104,07	↓ 16,0 %
Celková zadlženosť	%	22,62	51,78	55,17	↑ 6,5 %
Podiel podnikov využ. úvery	%	3,78	9,13	14,10	↑ 54,4 %
Rentabilita aktív	%	0,00	5,84	2,17	↓ 62,8 %
Podiel podnikov s nenulovými tržbami	%	62,71	83,25	83,64	↑ 0,5 %
Podiel podnikov s kladným VH	%	43,02	63,10	59,41	↓ 5,8 %

Zdroj: vlastné spracovanie

Najvyšší podiel MSP s kladným výsledkom hospodárenia zaznamenali podniky založené v roku 2016 v druhom roku existencie – na úrovni 63,1 %. V treťom roku existencie bol podiel podnikov s kladným výsledkom hospodárenia o niečo nižší – 59,4 %. Vývoj podielu ziskových subjektov na celkovom počte podnikateľských subjektov v prvých troch rokoch existencie znázorňuje graf č. 50.

Graf č. 50: **Vývoj podielu podnikov s kladným VH v r. 2016 – 2018 (vzniknuté)**

Zdroj: vlastné spracovanie

5.2 Finančné ukazovatele zaniknutých podnikateľských subjektov

V analýze vývoja finančných ukazovateľov zaniknutých podnikateľských subjektov vstupovali do spracovania nasledujúce počty:

Tab. č. 38: **Prehľad počtu subjektov vstupujúcich do spracovania k vývoju finančných ukazovateľov zaniknutých subjektov v roku 2018**

	2016		2017		2018	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Počiatočný počet subjektov	1 754	100,0%	1 324	100,0%	603	100,0%
Počet subjektov v spracovaní	1 571	89,6%	1 071	80,9%	409	67,8%

Zdroj: vlastné spracovanie

Ukazovatele **likvidity** zaniknutých podnikov v posledných troch rokoch podnikateľskej činnosti každým rokom rástli, čo súvisí s postupnou úhradou krátkodobých záväzkov. Likvidita 2. stupňa dosahovala ešte tri roky pred ukončením podnikateľskej činnosti optimálnu hodnotu – v rozsahu od 1 do 1,5. Likvidita 3. stupňa bola však nízka. V posledných dvoch rokoch existencie likvidita neúmerne vzrástla – predovšetkým v poslednom roku existencie, kedy došlo k úplnému splateniu krátkodobých záväzkov.

Ukazovatele **aktivity** odhalili prvý závažný problém zaniknutých podnikov – platobnú disciplínu. Vzhľadom na nedostatočnú výšku tržieb, podniky neboli schopné včas uhrádzať svoje záväzky. Problémy boli zjavné už tri roky pred ukončením činnosti, kedy doba splatnosti záväzkov predstavovala až 471,24 dní. Vzhľadom na nižšiu dobu splatnosti pohľadávok ako záväzkov možno teda hovoriť o prvotnej platobnej neschopnosti. S úbytkom záväzkov v čase klesala aj doba splatnosti záväzkov.

Zadlženosť podnikov ešte tri roky pred ukončením činnosti presahovala 70 %, čo je optimálne pre zdravé podniky, ktoré nemajú problémy s platobnou disciplínou. Pri podnikoch, ktorých platobná disciplína pokrívka, však uvedená zadlženosť môže spôsobovať problém. S pribúdajúcimi rokmi existencie, sa celková zadlženosť znižovala, rovnako ako aj podiel MSP využívajúcich úvery.

Najväčším problémom zaniknutých MSP je **rentabilita**. Pokiaľ trho orientovaný podnik nedosahuje zisk, nie je schopný dlhodobej existencie. Rentabilita aktív zaniknutých MSP dosahovala už tri roky pred ukončením činnosti nulovú hodnotu. Záporný výsledok hospodárenia spôsobil, že v posledných dvoch rokoch existencie dosahovala aj rentabilita zápornú hodnotu. Podiel MSP s nulovými tržbami každým rokom rástol, čo sa prejavilo v znižujúcom sa podiele MSP s nenulovými tržbami. Podiel MSP s kladným výsledkom hospodárenia klesol v priebehu dvoch rokov o 21,6 p. b. – z 39,7 % v roku 2016 na 18,1 % v roku 2018.

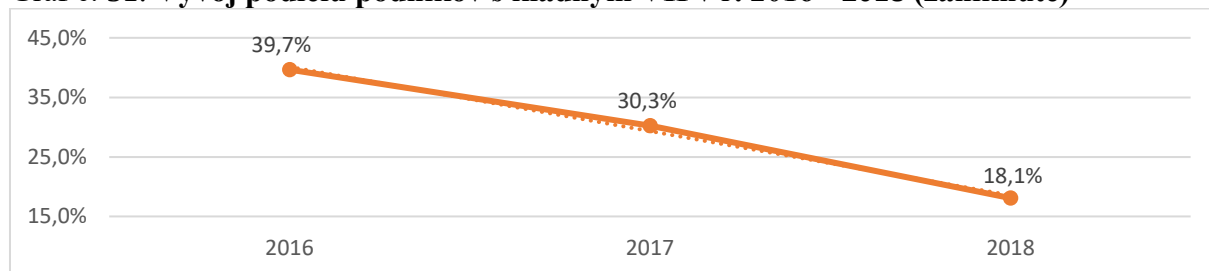
Tab. č. 39: Stredné hodnoty vybraných finančných ukazovateľov zaniknutých subjektov v roku 2018 (vývoj)

Ukazovateľ	m.j.	2016	2017	2018	Zmena 18/17
Likvidita 2. stupňa	koef.	1,14	3,58	2 303,21	↑ 64 335,5 %
Likvidita 3. stupňa	koef.	1,25	3,65	2 303,21	↑ 63 101,6 %
Doba splatnosti pohľadávok	dní	52,91	16,47	0,00	↓ 100,0 %
Doba splatnosti záväzkov	dní	471,24	296,36	1,71	↓ 99,4 %
Celková zadlženosť	%	73,55	25,70	0,22	↓ 99,1 %
Podiel podnikov využ. úvery	%	14,45	8,68	3,42	↓ 60,6 %
Rentabilita aktív	%	0,00	-0,10	-1,37	↓ 1 370,0 %
Podiel podnikov s nenulovými tržbami	%	60,60	44,35	22,49	↓ 49,3 %
Podiel podnikov s kladným VH	%	39,66	30,25	18,09	↓ 40,2 %

Zdroj: vlastné spracovanie

Podiel podnikov s kladným výsledkom hospodárenia u podnikov zaniknutých v roku 2018 každoročne klesal. Najväčší pokles zaznamenali podniky práve v poslednom roku existencie – z 30,3 % v roku 2017 na 18,1 % v roku 2018, čo predstavuje medziročný pokles o 40,3 %. Vývoj podielu ziskových subjektov na celkovom počte podnikateľských subjektov v posledných troch rokoch existencie znázorňuje graf č. 51.

Graf č. 51: Vývoj podielu podnikov s kladným VH v r. 2016 - 2018 (zaniknuté)

Zdroj: vlastné spracovanie

Záver

Úpadok spôsobený hospodárskou krízou v roku 2009 mal na podnikateľské prostredie SR veľmi nepriaznivý dopad. Ten bol citeľný predovšetkým u malých a stredných podnikateľov, z ktorých boli mnohí nútení ukončiť svoju podnikateľskú činnosť. Ambíciu podnikat' malo menej a menej (ne)podnikateľov, iní podnikatelia sa dostali do finančných ťažkostí. S odstupom desiatich rokov možno konštatovať, že sa situácia značne zlepšila a podnikateľské prostredie na Slovensku zažíva expanziu. V roku 2018 záujem o podnikanie značne vzrástol. V porovnaní s rokom 2017 sa zvýšil počet registrácií nových malých a stredných podnikov o 19,4 % a súčasne znížil počet zaniknutých podnikateľských subjektov o 0,8 %, čo malo veľmi priaznivý dopad na tvorbu čistého prírastku. Z hľadiska veľkosti dlhodobovo vznikalo aj zanikalo najviac podnikateľských subjektov v kategórii mikropodnikov. Najväčší záujem z hľadiska počtu nových registrácií bol o živnostenské podnikanie, ktoré však zaznamenalo aj najväčší počet zánikov. V absolútnej hodnote čistého prírastku však dominovali právnické osoby, ktoré dosahovali dlhodobovo kladný čistý prírastok. V odvetvovom členení bol najväčší záujem o podnikanie v obchodných službách, v ktorom bol zaznamenaný najväčší počet nových registrácií a zároveň aj najväčší čistý prírastok. Okrem obchodných služieb vzrástol záujem aj o stavebníctvo a priemysel. Podnikateľská aktivita malých a stredných podnikov sa najviac sústreďovala v Bratislavskom kraji, ktorý zaznamenal bezkonkurenčne najvyšší počet nových registrácií, ako aj čistého prírastku MSP. Najnižší čistý prírastok podnikateľských subjektov bol zaznamenaný v Trenčianskom kraji.

Finančné ukazovatele vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov sa diametrálne odlišovali. Vzniknuté podnikateľské subjekty disponovali v prvom roku existencie vysokou likviditou, nízkou zadlženosťou, nulovou rentabilitou a nízkymi hodnotami ukazovateľov aktivity. Je to celkom prirodzené, nakoľko v začiatku podnikania podniky ešte nemajú veľké množstvo zákazníkov, disponujú likvidnou formou majetku a nemajú vytvorené záväzky voči iným inštitucionálnym subjektom. Zatiaľ čo sa hodnota ukazovateľov likvidity každým rokom znižovala, ukazovatele aktivity, zadlženosti a rentability podnikov vzrástli už v druhom roku existencie. V prípade zaniknutých podnikov bol vývoj opačný. Finančné problémy podnikov zaniknutých v roku 2018 boli zjavné už dva roky pred samotným zánikom. Na základe hodnôt finančných ukazovateľov možno za najväčší problém slovenských malých a stredných podnikov považovať rentabilitu a s ňou súvisiacu platobnú neschopnosť. V dôsledku nízkej hodnoty tržieb podniky neboli schopné generovať zisk, čo viedlo k neúmernému predlžovaniu doby splatnosti záväzkov. Tomu dopomohla aj zadlženosť na úrovni cca. 75 %, ktorá sa pre nerentabilné podniky stala skôr príťažou ako pomocou. V dôsledku nulovej rentability boli podniky následne nútené svoju činnosť ukončiť a splatiť všetky zostávajúce záväzky.